

ARGIA

1.984 - Urria 21 - XLVII. urtea - 1032 zenbakia. 100 peza

AES: LANGILEEN BIZKARRETIK TRATUA

**Bozeoa Euskal Herrian:
Iparraldea da nagusi**

**UEU
Uztaileko mugak
hautsi nahiean**

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txartel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai ajentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik **NO-NAHI**, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzen badituzu, zuek eta zeure etxekoek

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako asegurua hain zuzen. Dena debalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

«Acuerdo Económico y Social» delakoa sinatu berria dute gobernu sozialistaren, patronalaren eta UGT sindikatuen artean. Enpresen produktibitatea eta irabaziak garantizatzeko neurriak zehazten dira, baina langileen aldeko hobekuntzak, langabezia gutxitzea batez ere, aidean geratzen dira. **11. orrialdean.**

Togo herrialde ezaguna dugu euskaldunok bertara bidali dituzten laudariak direla medio. Togok mugagunak dituen hiru herrietara egin dugu jira aste honetan nazioarteko orrialdeetan; beraz, Ghana, Benin eta Burkina Faso buruz informazioa zabaltea nahi baduzue ezinbestekoa dudue **15. orrialdean!** detikaurrera datorrena.

non-zer

- 4.— Aste giroa.
- 10.— Tiantaka.
- 11.— AES, langileen bizkarretik tratua. **I. Zubiondo.**
- 14.— PNV eta autonomia krisian. **I.Z.**
- 15.— Afrikan mantxa zabalitzen da. **P. Sastre.**
- 18.— Sikulusaltsa: «Garuna, gure konputadora». **Arlantz.**
- 21.— Nuarbeko sokatiralariak Chicagotik bueltan. **S. Lasa.**
- 22.— Bozeoa Euskal Herrian: Iparraldea nagusi. **M.A. eta J.L.**
- 26.— Luma zorrotz: Fudurako Biltzarra, bide berriak urratzen. **G. Egia.**
- 28.— Ipar Irlandan barrena, erresistentzia giroa. **A.O. eta J.M.**
- 30.— Etxalar usoen zain. **Usatorre.**
- 31.— Kulturaren ataria.
- 32.— «Elkar», estudioa etxean. **J.L.**
- 33.— 22 milioi «Jaizkibel» produktorentzat. **L.B.**
- 34.— UEUren garapenaren bila. **UEUko prentsa bulegoa.**
- 35.— HABEko irakasleen greba bitxia. **J.L.**
- 36.— «Itzuli-Mitzuli» jokua atera du SEASKAk. **L.B.**
- 37.— Beltza: «Zaila da nobela mamitsu bat euskaraz idaztea». **M.A.**
- 38.— Txutxumutxuka. **Sabin.**
- 40.— Jo... adarra.
- 41.— Bertoak: Miteran errege! **I. Borda.**
- 42.— Azkena: Estatutua ez da hain ona. **B. Bakaikoa.**

Bozeoa ez da fama ona daukaten kiroletarikoa. Areago, itxura txarrenetako bat daukana bera da. Marjinaltasun osoan bizi den mundutxo horretara hurbildu nahi izan ditugu geure urratsak oraingoan, Euskal Herrian kirol horrek dituen sustraiak arakatuz. Kirol horren egoeraz goiak eta beheak astindu ondorengo esanak dituzue **erdiko orrialdeetan.**

UEUren 30 sailburu eta arduradun bildu ziren urriaren lehen asteburuan Aralarren Udako Unibertsitatearen lanak neguan ere jarraitzen dutela egiaztatuz eta ustailean Iruñean egiten diren ekitaldiek aurreko prestakuntza eta lan ugari daramatela frogatuz. Bertan hitzegin zenari buruz bertako prentsa-bulegoak erreportaia eskaintzen digu **34. orrialdean.**

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

Donostiako erredazioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uribe, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpuru.

rua, Enrike Amonarriz (Jo...Adarra), Mikel Antza, Joxe Azurmen-di, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Xabier Erro, Iñaki Camino (Aste Giroa), Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriónandia, Pablo Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behea. DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria, Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Ipar Euskal Herria, Beste alderriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarria.....	100 pta.

URRIA
20
URRIA
26

Urriaren 24-an ilberri

mareak: (Urria 21koak)
gora: 01.43 eta 14.00
behera: 07.47 eta 20.19.

eguzkia: (Urriaren 21an)
irten: 07.31
sartu: 18.27

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

Egilea: Txillardegi.
Titulua: Allende el viento.
Argitaletxea: Haranburu editor S.A.
Ezaugarriak: 181 orrialde. 675 pta.

Bat baino gehiagok euskal elaberri filosofikoaren eredutzat hartutako «Haizeaz Bestaldetik» gaztelaniaz argitaratu du Haranburu Altunak: Itzulpena Txillardegi berak egin da, eta ez da dudarik kontu eta samurtasun handiz egindako lan zuhurra dukegula esateko. Bere garaiean oso elaberri zailtzat jo bazuten ere, ordukoa baino harrera hobea desio diogu itzulpen honi, ez bait dira gutxi nobela hau bukatu ezinik utzi edota eskutik erortzen zit-

zaiela aitortu zutenak, guzti horientzat okerrago noski, nobela honek hainbat sakontasun eta lirismoa duten elaberriak urri baitira euskaraz. Bestaldetik itzulpenaren inportantzia bi hitz esan nahi nituzke. Nobelak beste erdaretara itzultzea ongarri daiteke, gure inguruko gizarteak (sortzez edota bizitzez bai baina hizkuntzez euskaldun ez direnak) eskubidea baitute herri honetan nolako literatura egiten den ikusteko. Bestalde ere idazlearen mugak zabaldu eta hedatzeko aukera behar dute gure nobelari eta gainontzeko literaturgileek. Ez diogu beraz Txillardegi besterik opa, izan dezala harrera polita bere elaberri landu bezain zail honek Euskal Herriko irakurlego erdaldunaren partetik.

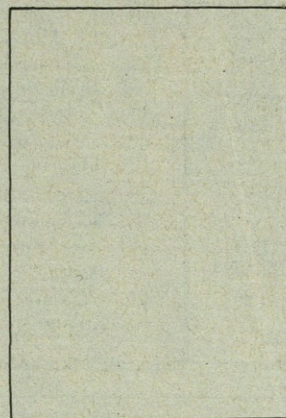
Egilea: Arantza Agote, Arantza Garmendia, J.M. Goñi Zabala.
Titulua: Matematikaren didaktika. Oinarri teorikoak. Logika. Ekitez ikasi I.
Argitaletxea: Gipuzkoako Ikastolen Elkarte. Elexpuru irarkola.
Ezaugarriak: 800 pta. 214 orrialde.

Baga Biga matematikaren didaktikarako proiektuaren hasiera duzue honako liburu hau. Proiektuak eskolaurrea eta Oinarrizko Hezkuntza Orokorra estali nahi lituzke. Irakaslearen gidaliburua da hau, lagungarria, irakasleen arteko komentaketa eta eztabaida kritikoa eskatzen duena, seminario mailan aztert-

zeko materiala. Piaget-i jarraiki egin da, Piaget irakurri eta interesgarrien irudita-koaren bidez prestatua.

Aurreneko atalean matematika bere osotasunean ikusten da, beste lauak, logika, aritmetika, neurria eta geometria ditugu. Hiru azkenak beste hiru liburutan agertuko direnak. Matematika bere osotasunean ikusten den atalean egitura logiko-matematikoen sorrera eta egitura horiek hauraren garapen ebolutiboan nola xertatzen diren arakutzen da.

Logikaren azterketa teoriakoa dugu hurrengoa, bertan haurrak kontzeptu berriak bereganatzeko egiten duen bidea ezagutu behar du irakasleak, burutze horretarako ekintza pedagogikoak prestatu. Hirugarren atalean bigarrenaren praktika dator eta materiale hori erabiltzeko aukera ugari dagoela esan beharrekoa da.

Egilea: Pello Salaburu Etxeberria.
Titulua: Hizkuntz teoria eta Baztango euskalkia: Fonetika eta fonologia (II). Arau Fonologikoak.
Argitaletxea: uskal Herriko Unibertsitatea. Argitarapen zerbitzua.
Ezaugarriak: 400 pta. 343 orrialde.

Fruitu galanta Euskal Herriko Unibertsitateak oraintsu atera duen hau, ez bait da ahanztekoa lan honek sobresaliente cum laude jaso zuela Tovar, Mitxelena, De Rijk, Etxenike eta Sarasolaren aburuz, Azkue sariketa ere eskuratu zuelarik. Lana bi li-

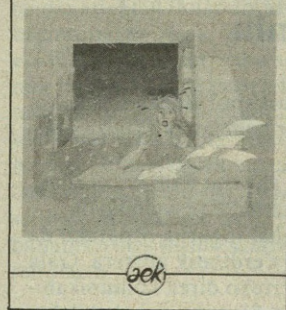
burukitan kaleratu denez hurrengo astean ekarriko dugu bere aurreneko zatia, hau bigarre, ia baita.

Diotenez ez du sekula euskalki batek honen besteko neurria duen azterketa lanik eduki. Gramatika sortzailearen ikuspegitik zuzendu du bere azterketa Pellok.

Lan honetan baditu halere aitzindariak Salaburuk. Ez da ahaztu behar, Bonapartez landa, Etxenike bere informadore eta laguntzailea arduratu zela kristau ikasbideez eta aditz kontuez. N'Diaye-k ere lan zabal bat argitaratu zuen 70.ean Baztango hizkerari buruz. Aitzindari horien lanen akatsak garbitu, beren zalantzak argitu eta berari anitz lagundu dioten hauen zenbait aportazio ere eskertzen du egileak. Lana ikuspegi sortzaile batetik egiteak zenbait muga ezar dezake irakurle soila baldin bada liburu honetaz arduratzen dena. Datu objektiboen ondoan erregela sortzaile eta fonologiko ugari ageri da, hiztun eskuarraren hizkuntzaren gogozko gramatika sortzaile horren sokak ederki mogitzen ditu idazleak. Arauen artean matrize lexiko, fonologiko eta fonetikoak aztertzen dira, segmentu erredundantzi arauak, segmentuak silabetan. Hasierako, erdiko eta bukaerako morfemen egituraren arauak eta txertaketazkoak ditugu. Ondoren arau fonologikoak ditugu: asimilazio, disimilazio, neutralizazio, sudurkarien kontua, hizketa adierazgarria, dardarkari, frikazio, sabaikaltze eta honelako kontuak eta aurkezpen fonetikoko beste soinuenak. Deklinabideen kontuan atzizkiak ematen dizkigu, ondoren galdetzaileak, izen arruntak, erakusle e.a. Deklinabideen kontuan atzizkiak ematen dizkigu, ondoren galdetzaileak, izen arrontak, erakusle e.a. Deklinabide atzizkien azpiko aurkezpena eta arau fonologikoak. Aditzaren azterketa ere egiten da. Han Baztango goiko aldean entzun daitezkeen aditzen zerrendari arau sortzaile batzu bilatzen dizkie. Zuketa, hiketa eta forma hauek noiz erabiltzen diren,

nola ari diren kutsatzen, galtzen eraldatzen e.a., belaunaldi ezberdinen artean aditza dela ta idoro daitezkeen aldairetak eta zenbaitetan eta huts batzu argitzeko Lapurdin erabiltzen diren aditzekiko erkaketa. Azentuz ere badihardu bertan Baztango hizkeraren ezaugarri den doinu kantariaren azterketa zientifikoa laburra egin. Transkizio pare bat ere badakar.

EGA gida-liburua

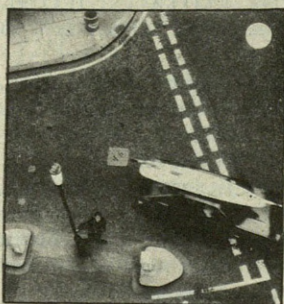
Egilea: AEK Gipuzkoako talde didaktikoa.
Titulua: EGA gida-liburua.
Argitaletxea: AEK Lizarra irarkola.
Ezaugarriak: 700 pta. 123 orri.

EGA tituluairen sukarra inoiz baino larriago dugu une honetan bigarren gida-liburua kaleratzen da. Argi asko adierazten dute hasieratik bertatik egileek nola ez duten D titulua lortzeko erabiltzen ziren ariketen bilduma egin, nola barneko oro EGA titulua aprobatazari bideratuko zaion, hau da, azterketan eskatzen diren ariketak landuko dira soil soilik. Pista batzu eman besterik ez du nahi, ez da metodoa. EGA alfabetatze bat ez denez argi utzi nahi dute EGA titulua atera nahi duen edozeinek alfabetatua behar duela egon. Horregatik sarrera azterketa egin dute AEK-koek EGA-ko ikastaroa aurkeztu direnentzat. Beraz ikastaro eta liburuaren helburu bakarra EGA aprobatazea da, euskara hobetzeko aukera galdu gabe noski. Errepasso gramatikalean sin-

taxia, aditza, deklinabidea eta ortografia sartuko dira. Bigarrenaz eduki gramatikal horiek lantzeko ariketak. Bestalde testu lanketa dago hizkuntz ezagupenak finkatzeko, lexikoa aberasteko, irakurriaren ulermen lantzeko eta idazmenerako prestatzeko. Bestalde ere lexikoa lantzen da. Egako idatzizko frogak: burutze-probak, hitzak aukeratu edo asmatu, aukera anitzeko galderak, elkarrizketa osatu, esaldiak berridatzi, diktaketak, eskutitzak, laburpenak eta idazketak. Aho-belarrizko frogak ere bai: aukera anitzeko galderak, ozenki irakurri, laburpenak, argazkiak komentatu, azalpen librea...

Metodologiaren aldetik gramatikazko azalpen teoriakoak eta ariketei denbora gutxi eskainiko zaie, %25 a ere gehiegi iruditzen bait zaie. Ariketa hauek idatziz egiteko ordez ahoz egiteari ere oso ederki deritzote. Testu lanketak garrantzia duenez astean behin (bi bider eginez gero hobeki) egiteko eskatzen dute. Idazmenak, bertan asko ikasten delako eta azterketan puntu asko balio duelako inportantzia handia hartzen du. Idazmen hori era progresiboan lantzearen onurak ere aipatzen dute. Planifikazioa eta frogak eta ariketa egokien aukeratzea ezinbestekotzat jotzen dute. Aho-belarrizko frogak hasieratik lantzea hobe dela badiote ere azken hilabete ta erdirako utz daitezkeela diote.

disakoak

Egilea: Tom Verlaine.
Titulua: Cover.
Diskoetxea: Virgin Records.

Bai, bai. Tom Verlaine-ren azken diskoa da. Bere bakarkako lanetan laugarrena jadanik. Hemen argitaratzen duten bigarrena bestalde.

Azalean adierazten denaren arabera, ez artistaren izenik, ez eta lp-ari buruzko erreferentzia idatzirik ere, plastikoko beltzetik, huts hutsean gure barnera isurtzen diren irudiek balio dute. Musikak, Lparen azaleko diseinuak, letrak, piezaz pieza osatzen duzun puzzlea bezalaxe gorputz eta zentzu oso baten adierazpena lortzen dute.

Tom Verlaine, azken hamar urteotako kantu egile eta kitarra jolerik eragileenetarikoa dugu honen munduaren zentzua.

Askotan disko batek sentierazten duena azaltzea zaila suertatzen bada, oraingoan zihur nago hasieratik, hitzak eskas geratuko direna. Izan ere, Television taldearen Marquee Moon lanera bueltatu beharko genituzke gure begiradak, Verlaine-ren lan prozeduraren bilakaeran, bere azken Lp hau uztartzeko. Eta Lp haren historia luzea da. Punk-aren ondorengo joera berrien sortzaile, nola-baiteko gidari eta lekuko izan baitzen Tom Verlaine-ren lehen talde hau.

Bide berdinetik jarraituz, bere betidaniko ahots eta kitarraren ezkontze dramatikoa eremu zabalagoetara hareagotu du. Bere izpiritu bakartiaren adiskide fidela den kitarra sentikorraren bidez, Ahots-nortasun-musika identifikazioa eta adierazbide miragarria lortu duelarik.

Baina beno. Tipo honen balio historiko-eragileak haizea hartzerantz bidaliz, Lp honen huts hutseko balioan gera gintezke lasai asko.

«Cover» honetan Verlaine, azken joerak bereganatzen ditu, bere nortasun indartsua dela medio irauliz. Talking Heads-en aireak, eki aldeko armonien laguntza, presa/lasaitasuna jokuak. Hori bai, beti bezala, bere kitarra da bidaia honetako geldialdiak hildo be-

rean josten dituen, Verlaine-ren izenpea behin eta berriz kupidarik gabe azpimarratuz. Bera da bai. Mundua aurrera (ala atzera) doan heinean bera ere aldatu da. Eta egia esan, oraindik ere garaiekin bat, garaiekin aurka astintzen direnak lanean dihardutela konturatzeak sentipen atsegin bat sortzen du.

antzerkia

Herriz-Herri

Gipuzkoan

Urriaren 20an
Billabonan, TXO taldeak **Isogai Umila** antzeztuko du Gurea zinemaren gaueko hamarretan.

Bizkaian

Urriaren 20an
Arrankudiagan, TENek **Ameli Katalaina** antzeztuko du herriko frontoian 20.30tan.

Berrizeko Olakueta frontoian, arratsaldeko 17.00tan, Kukubiltxok **Euskara kalean** emankizuna eskeiniko du.

Urriaren 26an

Mungian, Porpol taldeak **La pared** antzeztuko du arratsaldeko 20.00tan.

Arabian

Urriaren 20an
Berantevillan, Peter Robertsek **Mar etxo** eskeiniko du 18.30tan.

Izarran, Manuel Iradier Dantza Tailerrak **Nunca más Gernika** gaueko hamarretan, Urriaren 21ean

Agurainen, Kukubiltxok, euskara kalean eguerdiko 13.00etan.

Izarran, TENek, **El quinto cielo**, gaueko hamarretan. Kanpetzun, Bilboko Antzerki Studiok **Sukalki eta Txanpi** enparantzan, eguerdiko 13.00tan.

Urriaren 26an
Kanpetzun, Trapu Zaharrak? **Kraka** eskeiniko du, arratsaldeko 19.00tan.

ihardunaldiak

Ekoloji ihardunaldia Gasteizen

Arabako Ekoloji Taldeak eraturako ihardunaldi hauek datorren asteburuan zehar ospatuko dira. Hasi, ostiralean hasi ziren, urriaren 19an, baina 20an eta 21ean ere bada ospakizun eta mintzaldirik.

Larunbatean, goizeko hamarretan hasiko da eguna lehen mahai inguru batekin. Eztabaidatuko den gaia **Uraren kalitatea eta tratamendua**. Ondoren hamabitan, Fernando Fernandez Polanco katedratikoak mintzaldi bat eskeiniko du. Arratsaldean beste mahai ingurua **Uraren nekazal kontaminazioari alternatibak** gaiaren inguruan, arratsaldeko seiretan. Arratsaldeko mintzaldia Pablo Aranbarri irakasleak eskeiniko du eta **Gaikaldeko uren kutsaduraz** arituko da.

Igandeko eguna azken mahai inguru batekin hasiko da, **Uraren arazoaren aurrean alternatiba ekolojikoak** izango da eztabaidarako gaia. Eta azken mintzaldia Fernando Martinezek emango du eta uraren legegari buruz mintzatuko da.

Profesional eta pertsonalitate ezagunen artean gogora dezagun larogeitasei talde gonbidatu dituztela eratzaileek, eta horietarik hogeitamabi Euskal Herrikoak direla.

Lesakako Arroaldi Kulturala-Udazkena 84

Urriari hasi eta abendurarte luzatuko den arroaldi edo mogida kulturala eratu dute Lesakako erakunde ezberdinetako partaideek. Tartean ibilitako iskanbila eta zalantza batzuren ondoren, eta EAJekoen jarrerak gainditurik, aurrera atera da ekintzaz jositik prestatu duten egitaraua.

Asteburu honetarako bi ekintza nagusi. Lehena larunbatean, urriaren 20ean, Irain pilotalekuan TEN antzerki taldeak Ameli Katalina obra eskeiniko du gaueko bederatzi-urretan. Igandean, urriaren 21ean, Ibilaldi Neurtua ospatuko da Lesakatik Etxalarra. Irteera goizeko zortzi t'erditan.

Datorren astean ere bada zerbait, ostegunean, urriaren 25ean, mintzaldia eskeiniko du Ziganda medikuak Drogak eta Alkohola gaiaren inguruan. Mintzaldia arratsaldeko zazpi t'erditan hasiko da.

Aurrerantzean ere ospatuko diren ekintzen berri emango dizugu.

Amalur Eguna Eibarren

Urriaren 20an hasi eta urriaren 28a arte ospatuko da Amalur Eguna izenez ezaguna den ihardunaldia Eibarren. Aste horretan zehar protagonista nagusia euskal folklorea izango da, bai hitzetan, bai dantzetan eta bai doinutan ere.

Miarrizko Oldarra dantza-ballet taldea tartean ibiliko da besteren artean. Hala nola musika tresna zaharren erakusketak eta dantza agerraldiak ere ospatuko dira. Besteak beste, eta zehazki, urriaren 25ean, ostegunez, txistu kontzertu haundia ospatuko da udaletxeke kultur aretoan. Zortzi taldek hartuko du parte eta horien artean Amalur bandakoek Soroazabalen Kalez kale eta Gernika interpretatuko dituzte. Juan Antonio Urbeltzek mintzaldia eskeiniko du, eta azken egunean Arraten ospatuko den bazkariaren ondoren dominak ezarriko zaizkie euskal folkloreaken alde lan ekin dutenei.

Perretxiko astea Zarautzen

Urriaren 17an hasi zen Perretxiko Aste hau igandean bukatuko da. Antolatze lanetan Zarauzko Izadi taldea ibili da, eta egun guzti horietan zehar erakusketa berezi bat eratu dute, bertan perretxiku, sendabelar, zuhaitz hosto, harri eta fosilak ikusi ahal izango dira.

Urriaren 20rako, larunbata, goizeko zortzi-urretan hasita inguruko bazterrak miatzeko ibilaldia antolatu dute, eratzaileek autobusa jarriko dutelarik Azken-portu deritzan lekutik.

Igandean, urriak 21ean, goizeko hamaiketatik eguerdiko ordubitara eta arratsaldeko lauretatik zazpitara, Berdura plazan, larunbatean bildutako perretxikoen erakusketa. Jendearen galderei erantzuteko mahai bat jarriko da.

Euskara Komunikatzeko kanpaina Hernanin

Aurrera darraiki Hernaniko Euskara Taldeak eraturako kanpaina honek, eta datorren aste honetan bi ekintza ditugu.

Larunbatean, urriaren 20ean, gaueko hamar t'erditan, Aitor antzokian Oskorri taldeak kantaldia eskeiniko du.

Asteartean, urriaren 23an, mahai ingurua ospatuko da Harri-Burnin arratsaldeko zazpi t'erditatik aurrera. Gaia Euskal Komunikabideak eta aztertuko diren komunikabide horiek hauek izango dira: Irrati libreak, euskal aldizkariak, euskal telebista...

antzerkia

EAZiren emanaldiak Gipuzkoan

Astero bezala, hemen duzu Euskal Antzerkiaren Zirkuito Iraunkorrak datorren asterako prestatu dituen emanaldien berri:

Urriaren 20an, larunbata Andoaingo Arrieta antzokian, TXOTXONGILO taldeak Printze Txikia eskeiniko du.

Legerretako Eliz antzokian, KOLDO AMEZTOIK Gau Beila helduentzako ikuskizuna eskeiniko du.

Oñatiko Institutoko aretoan, helduentzako ere, MASKARADA taldeak Dario Foren Pistolaren begi zuri beltzak obra eszenaratuko du.

Urriaren 26an, ostirala Bergarako Compañía de Maria ikastetxean, Hazparneko BORDAXURI taldeak Basajauna antzezlan emango du.

Xirristi Mirristi Altzon eta Taupada Ordizian

Arazo asko izan du Baionako talde honek Hegoaldean bere azken lana antzesterakoan, beste behin ere Altzora joatekoak ziren, baina ez zuten lortu mugan oztopoak izan zituztelako. Oraingoan, datorren iganderako, hilak 21, dute antzeste eguna ezarria, eguerdiko hamabitan frailetako frontoian. Antzetzuko duten obra Daniel Landarten Nola jin, hala joan izango da.

Taupada taldeak berriz, larunbatean, urriaren 20ean, eskeiniko du bere azken lana Behin batean... ju, ju, ju... Emanaldi hau Ordizian eskeiniko dute Gipuzkoan zehar burutzen ari diren itzuli barruan.

lehiaketak

Izadizaleak diapositiba lehiaketa

Legazpiko Izadi Zaleak mendi elkarteak argazki lehiaketa berri batetarako deia zabaldu du. Honoko honetan diapositiba lehiaketa dugu eta egile bakoitzak ezin izango du lau diapositiba baino gehiago aurkeztu. Tamaina bost bider bostekoa eta gaia izadia edozein ikuspuntutik begiratuta. Sei mila, lau mila eta hirumila pezetatako sariak banatuko dira bestelako sari bereziak ere badaudelarik. Epai mahaia Tolosako Argazki Elkartekoek partaideek osatuko dute, eta diapositibak projektatu ondoan banatuko dira sariak azaroaren 30ean.

Donostia Hiria VII Ipuin Lehiaketa

Azken urteotako ohiturari jarraikiz aurren ere **Donostia Hiria** izeneko literatur lehiaketarako oinarriak argitaratu eman dira. Abenduaren lehenan bukatuko da obrak aurkezteko epea. Ipuinek izan dezaketen gehiengo hedadura hamabi foliotakoa da, bi lerrotan eta alde bakarretik idatzirik. Honoko helbide honetara bidali beharko dira ipuin bakoitzeko lau kopia eta sobre itxi batean ipuinaren izenburua ezarri bainean egilearen izen deiturak idatziko direlarik: **Donostia Hiria** Ipuin Lehiaketa. Kultur eta Turismo Ekintzetxea. Reina Regente, z/g. Donostia. Hiru sari banatuko dira, lehenari 150.000 pezetak, bigarrenari 75.000 eta hirugarrenari 50.000. Saria 1985eko Urtarrilaren 18an jakinaraziko da. Erakunde antolatzaileak baliotasuna erizten dien lanak publikatzeko ahalmena gordeko du, idazleen adostasuna aurreuposatzen delarik espreski kontrakorik ez dioten artean. Desertu eman litetke saria.

Tene Mujika Euskarazko Literatur Saria

Debako udaletxeak antolatzen du narrazio motzentzako literatur sari hau. Ohizko baldintzez gain lanen hedadura sei eta hogeitamar folio artekoa izango da. Lanaren hiru kopia Debako udaletxera bertara bidali behar dira aurtengo azaroaren hogeitamar baino lehen. Debakoek hori zehaztu beharko dute lanen kopiekin batera bidali beharreko sobreen, beste inolako daturik eman gabe lanaren izenburua izan ezik. Barruan egilearen izena, abizena, helbidea, telefonoa, egilearen sinadura eta N.A.N.aren kopia bat sartu behar dira. Irabazleen erabakitzea Urteberriko Feri Egunean izango da, hau da 1985eko Urtarrilaren 5ean. Lehen eta laugarren sarituak kultur elkartearen esku gertuko dira, argitaratzeko ahalmena izango duen delako elkarte honek. Sariak hauek izango dira: lehenarenentzat 75.000 pezetak, bigarrenarenentzat 50.000 pezetak eta hirugarrenarenentzat 25.000 pezetak. Bertako saritu gabeko lan hoberenari beste 25.000 pezetakotako saria emango zaio.

zine-klubak

FAS zine-kluba

22 Aurreko astean Kresala zine-klubaren berri ematen genizuen, zine-klub honek ez du filmarik prestatu aste honetarako bere egitarauan, baina Bilboko FAS Zine-klubak bai, urriaren 22an, astelehenez, 1962an egindako Lolita filmea projektatuko da. Filme hau Stanley Kubrick-ek zuzendu zuen Vladimir Nabokoven izen bereko nobelan oinarrituz. FAS zine-kluba Bilboko Albia Lorategi alboko San Vicente kalean bigarrenan

Ikusi-Makusi IV Amateur Zine erakusketa

15 **Irunen** **21**

Urriaren 15ean hasi eta igandea bitarte, urriaren 21a, 28 lan aurkeztu dira Irunen ospatzen den laugarren erakusketa honetara, beste urteetan baliorik erakutsi zuten zenbait egilek ere bere lana

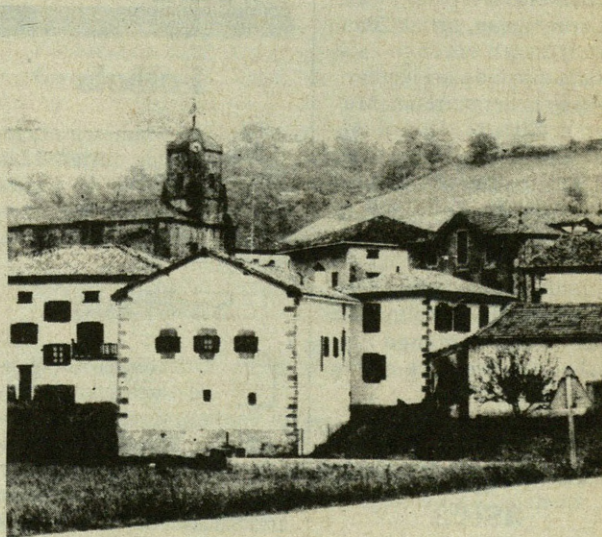
aurkeztu duenari. Larunbatean eskeiniko da azken proiektzio txanda, aurreko egun guztietan bezala arratsaldeko zortziretatik aurrera udaletxeko areto nagusian.

Igandean emango zaio amaiera laugarren edizio honi Abenida zineman eskeipiko den proiektzio aldiarekin. Hamabitan hasiko da edizio honetan irabazle izan diren laburmetraien pasea. Ondoren sari banaketa izango da. Gogorarazi nahi dugu sarrera dohanekoa dela sesio guztietara.

ospakizunak

Usategietako Eguna Etxalarren

urria
21 Urtez urte Etxalargo ikastolak antolatzen du egun hau bertako ikastolarentzat dirua lortzearen. Aurren igandean ospatuko da, urriaren 21ean. Ostatuak bi leku ezberdinetan ezarriko dira, Lizaietan, goiko muga inguruan eta herriko frontoian. Goizez sareak dauden lekutara abiatuko diren mendizaleak arratsalderako herrira jeitsi eta giro ederra izan ohi da egun horretan Etxalarren. Giro hori alaitzeko kaletan zehar ibiliko dira Iruñeako gaiteroak eta trikitilariak ere. Bestalde, Niko Etxartek kantaldia eskeiniko du arratsaldeko bost t'erditan hasi eta gauerdik inguru arte, tartean atsedenaldirik izango delarik. noski. Eguraldiak laguntzen badu egun ederra igaratzeko aukera bide batez ikastolari laguntza emanez.

zinema

Donibane Lohitzuneko Euskal Zinema Astea

20

Datorren larunbatean, urriak 20an, amaituko da joan den astean hasi zen Euskal Zinema Aste bikain hau. Amaiera Pedro Olearen Ake-larre filmarekin emango zaio. Emanaldia Donibane Lohitzuneko Rex zinema-salan gaueko bederatziretan izango da, aste honetako beste emanaldiak bezala aurreko astean genioen lez.

kultur-astea

Aturriondoko kultur astea

Asteburu honetan amaituko da ere Aturriondoko kultur astea. Kultur astea hau Aturri ondoko kantonamenduko zenbait herritan ospatu da. Azken eginkizunak Milafranga, Mugerre, Hiriburur eta Beskoitzen ospatuko dira.

Larunbatean, urriak 20an, Milafrangan emango zaio hasiera txirrindulari itzuliari. Gaueko bederatziretan, Mugerren, Xirristi Mirristi taldeak Daniel Landarten Nola jin, hala joan antzezlanaren eszenatuko du. Eguna bukatzeko, Hiriburur Oker taldearekin dantzaldia.

Igandean, eta azken egunez, urriak 21ean, kultur aste honi bukaera emango zaio Beskoitzen ospatzekoa den ziklo-festarekin.

Beasaingo kultur astea

Beasaingo kultur astea ere asteburuan bukatuko da.

Igandean Txistularien Eguna ospatuko da. Euerdian txistu kontzertua ospatuko da, arratsean kalejira ibiliko da herriko kaletan zehar eta ondoren erretiratuei omenaldi bat egingo zaie.

Udaletxeko sarrera ondoko aretoan egun guztietan zehar zabalik egon den Euskal Liburu eta Disken azoka ere igandean bukatuko da.

ikastaroak

Adarrak eraturik Asmamena eta mintzaeraz ikastaroa Gasteizen

20

27

Adarra pedagogi erakundeak ikastaro trinko bat eratu du datorren larunbatean, urriaren 20ean hasi eta urriaren 27a bitarte. Ikastaro honen gai nagusia **Asmamena eta mintzaera** izango da, eta Victor Moreno pedagogoak zuzenduko du. Ikastaroa Gasteizen ospatuko da, Santiago Etorbidean dagoen Jose Mardones ikastetxean. Orduetgia hau izango da, goizeko bederatziretan hasi eta eguerdiko ordubiak arte.

kirolak

Futbola

^{urria}
22 San Mamesen astelehenean, urriak 22an Athletikek Elcheren kontra jokatuko du partidoa arratsaldeko bost t'erditatik aurrera.

Saskibaloia

^{urria}
21 Urriaren 21ean, igandez, arratsaldeko zazpi t'erditan Casillako polikirodegian **Caja Bilbako** Huescako Peña Recreativaren aurka. Eta Mendizorroztan arratsaldeko zortzi t'erditatik aurrera lehen mailako partidoa **Caja de Alava** eta **Caja Madriden** artean.

Eskubaloia

Igandean ere, Urantzuko polikirodegian Bidasoak eta Cacaolatek jokatuko dute elkarren kontra arratsaldeko zortziretatik aurrera.

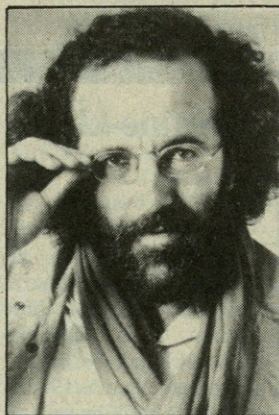
mendia

Ibilaldi neurtua: Urdoze-Ipar- la-Bidarrai

Urriaren 21ean, igandez, ospatuko da Añamendik eratutako ibilaldi neurtua. Baionako elkarte honek Urdozetik atera eta Iparlan barrera Bidarraitainoko ibilaldi neurtua eratu du. Irteera goizeko zortzi t'erditan emango da.

kantaldiak

Imanolen Erromantzeak diskoen aurkezpena Oiertzenen

^{urria}
20 Datorren larunbatean, urriaren 20ean, gaueko hamar t'erditan Oiertzenen Madalensoro pilotalekuan Imanol kantariak

bere azken disko-lan bikoitzaren aurkezpena eskeiniko du. Oiertzen bertako Iturri-Berri elkarteak dugu emanaldi honen antolatzaile. Imanolek eskeiniko duen kontzertu honetan bere taldeak ez ezik Iñaki Eizmendi, Amaia Zubiria eta Beñat Axearik ere parte hartuko dute, hauek bait dira diskoan ere ahots laguntzak eman zizkiotenak Imanoli. Diskoa ezagutzen dutenek badakite zer aurkituko duten Oiertzenen pilotalekuan, ezagutzen ez dutenek hor daukate plastikoan dagoena zuzenean ezagutzeko aukera ederra.

Erratzuko jaialdiak Xorroxin irratia antolaturik

Xorroxin da Baztango Erratzu herrixkan dagoen irratia librearen izena, oraingoan, irratia egiteaz gain kantaldiak antolatzeari ekin diote bertakoek. Zeresanik ez dago kantaldi eta dantzaldi hauek irratia laguntzeko izango direla, eta dirulaguntzarik ez izan arren egitarau gozo bat prestatu dute.

Urriaren 20an, larunbatean, gaueko hamaiketan Itoiz taldearen errezitala, ondoren Ekaitz taldearekin dantzaldia.

Urriaren 21ean, arratsaldeko zazpiretan bertsoariak hasiko dira, Lazkao Txiki eta Txomin Garmendia. Ondoren antzerkia izango da, Ortazar taldeak Mugetan Irri izeneko tobera eskeiniko du. Eta bukatzeko dantzaldia Ekaitz taldearekin.

Aurrerantzean ere bada kantaldirik.

jaiak

Bizkaian
Balmasedan, urriaren 23an.
Nafarroan
Luzaiden, urriaren 30a arte
Erratzun jaialdiak asteburuan.

Sumendipean, nobela bat hezurretan

Filmea: Bajo el Volcán. **Zuzendaria:** John Huston. **Akto-reak:** Albert Finney, Jacqueline Bisset, Anthony Andrews. **Gidoia:** Guy Gallo, Malcolm Lowry-ren nobelan oinarrituta. **Produtorea:** Schulz Keil.

Produzio handiz inguratutrik gabiltza azken bolada honetan. Produzio amerikano handiz. Guzien artean baten batek dirua aterako duenaren esperantzaz egin-dako produzio handiz.

John Huston zaharra (71 urte) ere honelako enbarkada batean sartu dute ponpa handia emanaz: hau izango omen da Huston "inmortal" bihurtuko duen pelikula. Bera izan omen da Geoffrey Firmin kontsul-ingeles-mozkorren hitz-jario-eroa zeluloidera eramateko gauza izan den bakarra. Bera...

Egia esan handia da "Under the Volcano" nobelaren inguruan, eta bere zinema pasatze horrekiko bereziki, sortu den leienda. 66 gidoi eginak omen ziren. Zuzendari asko ere tentatua izan omen zen Cuernavacan (Mexikon) kokatzen den filme hau filmatzeko. Ezinezkoa omen zen ordea.

Horren aurrean Huston handiak bakarrik ententitu zezakeela Lowry-ren etereotasun etilikoa. Ondo lortu omen zuen giroa eta naraketaren aberastasunak jasotzea. Hori zioten "Newsweek", "Le Nouvel Observateur" eta Espainiako aldizkari zenbaitek ("Tiempo", "Cambio 16"). Cannes-eko zinemaldiaren aurretik guziori.

Gaur ordea filmea ikusi eta dezepzio moduko bat izan da lehenengo gauza: nobelaren aberastasuna usma daiteke, baina filmea hezurretan geratzen da. Ez dio denborarik ematen pertsonaietan sakontzeko. Cuernavaca bera nahiko

galdua geratzen da. Are eta gehiago 1938. urteko gerrate hasierako giroa.

Agertzen dira, egia, agertzen dira zenbait zertzelada... baina hori baino ez dira, zenbait zertzelada.

Nobela luze eta zail baten gainean egindako filme sinple eta labur bat da.

Nobelaren gogoarekin geratzen zara. Geoffrey Firmin ezagutzeko gogoz. Ikusten da gainera posibilitateak bazeudela Albert Finney bezalako aktore batekin. Bere interpretazioa gutxitan ikusten den horietako bat da (Ben Gazzara Bukowsky-ren papela eginaz esaterako, Ferreriren "Historia de locura cotidiana" pelikulan). Kamarak ondo segitzen zuen bere mozkorraldia: okertuz, alderatuz...

Ez gara nekatuko Finney-ren lana goraipatuz. Ederki Jacquie Bisset (Firmin-en emazte bueltatua) eta Anthony Andrews (Firmin-en anaitzakoa).

Arazoa ez da beraia. Edo beste historia bat asmatzen zen edota erritmo horretan luzeago jo behar zuen filmeak: ez dira harrimanak sakontzen. Kontsularen anaitzakoa esaterako pertsonaia sinple-sinple batean geratzen da, iraultzaile-idealista-turista huts batean. Firmin kontsularen edan behar esistentziala ez da askorik sakontzen. Bere emaztearena are eta gutxiago. Anaitzakoak eta emazteak heriotzeraino jarraituko dute Firmin kontsula baina pelikula hezurretan geratzen da.

mendi ibilaldiak

Urriaren 21erako

Pagoeta (Zarautz): Urbasa.

Gasteiz: Dozola (1.399 m.). Garde. Tf. 250354.

Aitzarte (Egia-Donostia): Gezala-Arrugaeta-Zubiaurre.

Miru-Gain (Otxandio): Albertia. Tf. (945) 450075. (Iñaki. lan orduetan).

Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia): Txurregi (1.125 m.) (Urrizola).

Lagun-Onak (Azpeitia): Belate-Saioa. Tf. 812025.

Gorla (Bergara): Egun guztirako ibilaldia. Zubietan. 29.

Arrola (Antzuola): Gorbea, egun guztirako.

Artibai (Markina): Durangoko haitzak.

Besaide (Arrasate): Sunbilla-Mendaur-Araña-Arantza.

Mendikari (Hazparne): Esterentzobi-Irau. Tf. (59) 294336.

Sestao Alpino Club: (Gazteentzat) Ermua-Gorliz.

Euskalduna (Andoain): Gaztetxoentzat azkeneko egun berezia.

Urriaren 28rako

Tabira (Durango): Gernikako mendien inguraldia.

Pagoeta (Zarautz): Durangaldea.

Gasteiz: Trabesia: Gorbeako urtegiak-Gorbea (1.475 m.)-Aldamin (1.362 m.)-Lekanda (1.302 m.)-Zanburuko aitza-Zeanuri. Tf. 250354.

Antiguo (Donostia): Betelu-Beluta-Frantzes erreka-Ata-Madoz-Larraspi-Etxeberri. Tf. 211440.

Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia): Murgia-Ganalto (900 m.) (Egun erdiz).

Arrola (Antzuola): (27-28an): eskalada ikastaroa.

Ganerantz (Portugalete): Peña Mayor (1.256 m.). Cada-gua-tik.

Sestao Alpino Club: Armikelo (886 m.) Aiurdin-Letona trabesia.

Euskalduna (Andoain): Torre de Peña-Peña (1.062 m.)-Sos del Rey Católico.

Gallarreta (Gallarta): 26an, mendiko elikaduraz hitzaldia. 28an, gazteentzat, egun erdiz. Ganaltora (900 m.).

Besaide (Arrasate): (Umeentzat) Lekanda (Barazar-Zeanuri)

WHERE THE BASQUES LIVE

Violence Can Erupt on Both Sides of the Border

Iparramerikarrek mundua ezagutzeko arazoak

NOIZIK behin Euskal Herriko berriekin kronikaren bat kausitutzen ahal da New Yorken editatzen den «Newsweek» astekari ospetsuan. Biolentziari lotutako gertakariekin nagusiki. Oraingoan berriz, urriaren 8koan, Frantziako gobernuak emandako hiru estradizioak aipatzen zituen, Tom Burns-ek Donostiatik eta Fred Coleman-ek Paristik emandako laguntzaz Joseph Treen-ek idatzi duen kronika batean.

Baina harridura mapak sortu digu. «Hemen bizi dira euskaldunak» dauka izenburutzat mapak eta azpian «Biolentzia lehertu zen mugaren bi aldeetan». Begiratu besterik ez dago maparen bitxiaz ohartzeko. Hegoaldea egoki ageri da. Nafarroa ongi berezia, hori bai, baina Tom Burns-ek Madrilan egindako hainbeste urtetan zerbait ikasi duela nabari da.

Iparraldearekin arazo haundiagoak dituzte. Kostaldea Euskal Herri dela badakite, baita Miarritze hor sartzen dela ere. Baina juxtu noraino den ezin asmatu. Baigorri bai, lekuz kanpo markatua, baina Baigorri Euskadi dela badakite. Santagaraziko egoskorren bati jendarmeren bat egurtzea bururatzen zaionean, agian orduan joanen dira CIAkoak Iparraldearen mugak hobeto ezagutzeko.

Nafarroako Herri Batasunakoak beldurtu nahi dituzte

HB-K Nafarroan duen liberatuaren detentzioak eman zion hasiera koalizio horren kontrako erasoari. Geroztik detentzio gehiago ere izan da. Baina Irunberrin ekin diote «inkontrolatuek» berriro ere beren lanari: bi gazteren kotxeak erre. Norbaitek abisua pasa omen zuen koartelera.

Ez dago errez abertzale izatea Nafarroan. Gaueskola, ikastola, lan politikoa... eta gutxi izatearen beldurra harrotzeko inkontrolatuak. Egia esan, aitortu beharra dago «Plan ZEN» horretan fronte guztiak hartu nahi dituztela.

Internazional sozialista errefuxiatu trukean

JOAN den ekainaren 10ean Boliviako lehendakari Hernán Siles Zuazo hamar ordutan bahiturik eduki zuten bost poliziak Estatu Espainolean asilatu gisa onartzea erabaki du Felipe Gonzalezek. Jakin behar da bitarte honek Venezuelaren enbaxadan gorderik egon direla.

Frantziak espulsatutako hamar errefuxiatu Venezuelan daude. Eta beraz ez da erabat baztertzekoa honako hipotesi hau: errefuxiatu trukean hastea Internazional Sozialistak kontrolatzen dituen gobernuak. Santo Domingokoa hala da, Venezuelakoa ere bai, Boliviakoa ere bai... eta Frantziakoa.

Estatuaren inbertsioen %20 militarren esku

ESPAINIAKO Defentsa ministraritzak 618.000 milioitako presupostu bat izanen du datorren urtean, aurreko urtetik horrela %11 igoaz. baina hori gutxi bailitzan, Estatuak egin behar dituen inbertsio guztien %20 ere militarren beharretarako egingen dira.

Estatuaren inbertsioak orokorki %4,7 haziko dira heldu den urtean, eta beraz departamentu guztien artean gorakadarak nabarmenena Defentsakoak ezagutuko du. Joan den urtetik tonika gogor horretan ari dira, guztira Ejertzitoak 1990a arte 2,4 bilioi (berekin, bai) pezetan inbertitzea programatua bait dauka.

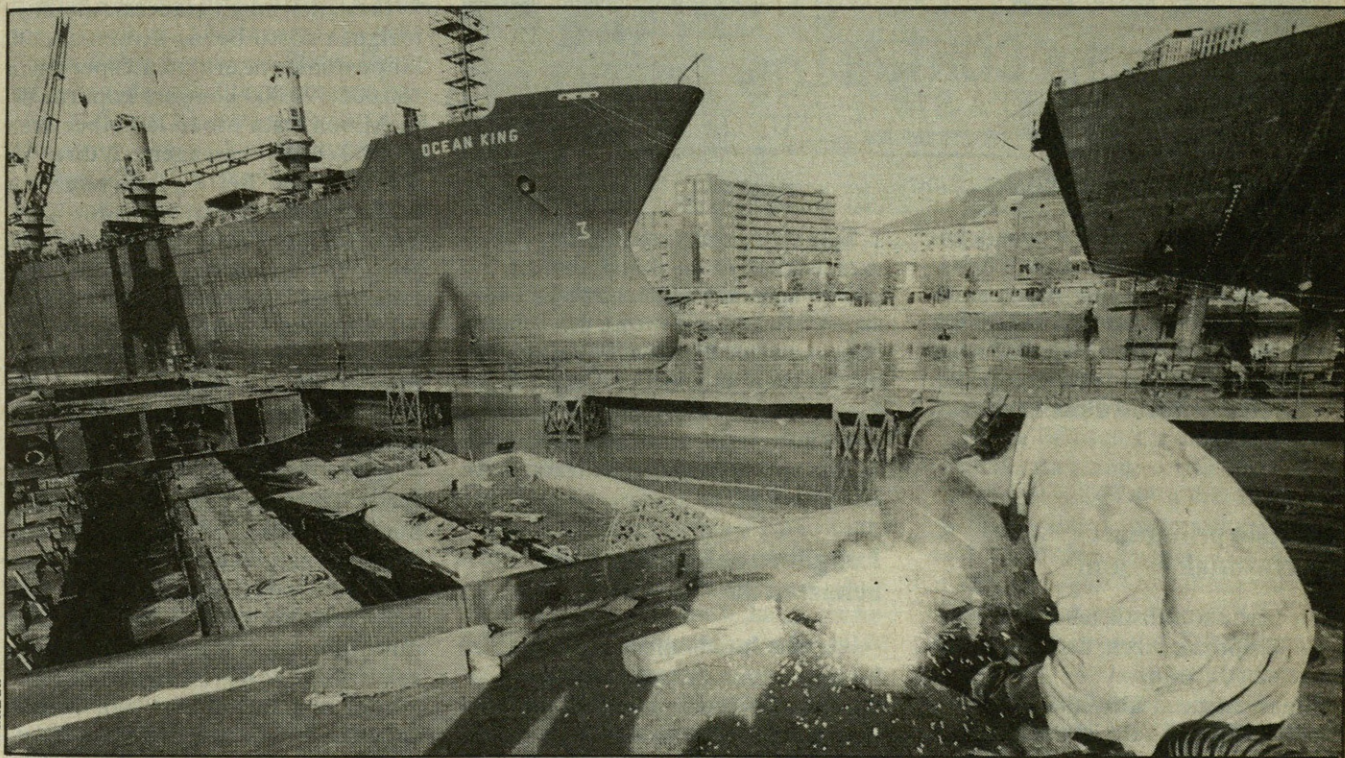
Juez espainolek gogor defenditzen dute elkar

URTE judizial berria zela eta Juan Carlos errege espainolaren aurrean Tribunal Supremoko lehendakari Federico Sainz de Roble «ek egindako diskurtsoan garbi aski utzi zuen edozein berrikuntzaren aurrean juez espainolek jartzen dituzten oztopoak. Inoiz ikusi ez bezalako hitzaldi latz bat bota bait zion ministroari.

Eta juezek elkarri laguntzeko noraino dauden prest berriz ere Sainz de Robles berak erakutsi du. Canariasko komisaldegi batean tiro batez detenitu bat hil zuelako polizia bat prozesatu nahi izan zen, baina batere epaiketak gabe hango hiru juezek kasua baztertzeko edo sobreseitzea lortu zuten. Eta hango bi abokatuk, Sagaseta diputatua tartean, juizioa juezei sartu zieten, prevaricación delituagatik.

Nahita erabaki oker bat hartzea da prevaricación delako hori. Orain tribunal Supremoak, zeinaren lehendakari bait da Sainz de Robles, erabaki du kerella hori ontzat ez hartzea. baina bitarte horretan... poliziaren kontrako sumarioa berri zabaldu dute.

AES: LANGILEEN BIZKARRETIK TRATUA

Kapitalaren irabaziak gehitzea garrantzitsua da.

UGT sindikatuak, patronalak eta Gobernu sozialistak sinatu duten akordioaz, «Acuerdo Económico y Social» horretaz makina bat gauza esan eta idatzi da. Jendea hala ere «pasatzen» dela dirudi. Ez da gutxiagotarako. Aurretik ezagutu ditugun tratuen ondorioak ikusiz eta Felipe Gonzalezen 800.000 lanpostu berri haiek ere zertan geratu diren ongi ulertuta, langile arruntak muzin egiten dio «AES» horren inguruan erabiltzen den hizkera konplikatu konprenitzen saiatzeari. Eta ziurrenik, dirudien baino sinpleagoa da arazo osoa.

Urriaren 9ko goizean sinatu zuten Moncloako jauregian «Acuerdo Económico y Social» delakoa Felipe Gonzalez gobernuburuak, CEOE patronalaren lehendakari den José María Cuevasek eta UGT sindikatuko idazkari nagusi den Nicolás Redondok. Aldez aurretik bere firma ukatua zion Comisiones Obrerasek, gero aztertuko ditugun arrazoiengatik. Lanpostu berriak sortzeko balioko duela aipatu zuen Gonzalezek, «gizarte ba-

kea» eragingo duela zioten Boyer eta Almunia ministrariak, bere poza agertu zuen patronalak eta oso progresista dela erantsi Nicolas Redondok.

Esaldi huts horien eta dokumentu zailen artetik mamia ikusten lagundu digute Egiako Kolektiboko abokatuek.

Lanpostuak sortzeko konpromezurik ez

AES hiru zati nagusitan banatzen

da: Gobernuaren deklarazioa, akordio tripartittoa eta datozen bi urteetarako akordio Interkonfederala.

Lehenengo zatia izenak berak adierazten du: **Gobernuaren deklarazioak**. Helburuak zehazten ditu hor ejekuti-boak. Horren arauera, aktibitate ekonomikoa %3 eta 3,5 haziko da datozen urteetan, eta **prezioen gorakada** %7 eta %6an mantentzen saiatuko da.

Ondoren gobernuak konprometitzen da bere presupostuak egiterakoan puntu hauei lotzera: zergen gorakada oso mugatu bat, defizit publikoa %5 eta 4,5era jaistea, interesen tipoa apaltzera jotzea eta saneamendu politika bat eramatea, zergetan tranpa egiten dutenak hobeto pertsegitzu eta zahartuak dauden enpresak konpetitibo bihurtzeko saneatuz.

Azkenik, eta lanpostu berriei dago-kienez, proposamen bitxi bat egiten du: 23.000 lanpostu sortuko dira administratitzan. Ekonomian orokorki zenbat sortuko diren ez du gobernuak

Krisia gainditzeko era klasikoa: jornalak jaitsi eta langabezia gehitu.

zehaztu nahi izan. 23.000 lanpostu horiek dira akordio osoan seguru bakar-rak, dioskute abokatuek. Aipatzen diren beste lanpostu guztiak, 160.000tik 190.000ra, kontratatu gisa kalkulatzen dira. Eta hori datozen bi urteetarako. Pentsa non geratzen diren hasierako 800.000 haiek.

Inbertsio pribatuari erreztasunak eskaini

Gobernu sozialista, beraz, ez da gehiegi konprometitzen, helburuez bairik ez bait da mintzo.

Bigarren zatia hiru aldean arteko akordioak osatzen du. Hemen, gobernua konprometitzen da interes tipoak ez igotzera. Eta zergen gaineko desgrabazioak zehazten dira, hau da, inbertituz edo lanpostu berriak sortuz gero inpostuei estatuak eskaintzen dizkien desgrabazioak.

Inbertsio publikoa antolatzeko erizpide batzuk zehazten dira ondoren; horrela, gobernu, sindikatu eta patronalaren artean datorren urtean 50.000 milioi pezetako inbertsioa zertan erabili erabakiko da, eta INEMek erakunde publikoekin beste 30.000 milioi erabiliko ditu akordio batzuen bidez, aipatu ditugun 160.000-190.000 langile kontratatuz. Garrantzizkoa da kontratatzea dela esatea, ez bait da lanpostu fijoak sortzea.

Asegurantzia Sozialari dagokionez, pentsio berriak zeharo jaitsi nahi zuten gobernuak; batzorde bat sortu da orain eta hemendik 3 hilabetetara erabakiko da. Azkenik, lanaren arloan Estatu espainolean dagoen legedia Europako Ekonomi Elkartearen mailan jartzera konprometitzen da gobernu sozialista.

Egia esan, orain arte esaten zenetik ezer berririk ez du ekarri akordio tripartito horrek. Ongi begiratzen baduzu, ongi finkatua geratzen den bakarra enpresen kondizioen hobetzea da, interes tasei dagokionez, zergei dagokionez, seguritate sozialari begira... Alder horretatik, orain arte gobernuak daraman politika sagaratzen dute UGT eta CEOEk.

Langileen sakrifizioa ongi zehazten da

Akordio Interkonfederala da AESen hirugarren zatia, eta langileen baldintzak ezartzen dira bertan. **Jornalen igoera** datorren urterako %5,5 eta 7,5 artean kokatzen da. Eta aurreko urteetan bezala, igoera horretatik kanpo geratzen dira bai azken bi urteotan galerak izan dituzten enpresak eta baita errekonbertsioan daudenak ere. Baldintza bat ipintzen da: aurtien **bitzizaren kostua** ez dadila %7 baino igo; jadanik segurua da 10 inguruan ibiliko dela, eta berririo negoziatu beharko da beraz.

Produktibitatea gehitzea aldarrikatzen da hurrengo puntuan eta hori lortuz gero zertarako izango den ere argitzen da: enpresen benefizioak ontzeko lehenengo, lanpostu berriak sortzeko bigarren eta jornalak igotzeko hirugarren, ordena horretan.

Absentismoaren diren arazoa ere ukitu da. Lanetik faltatzen direnen kontra neurriak estutzea erabaki dute. Egia esango dizut, gaur egun Lan Inspektzio batera joatea ikaragarria da, han ikusten duzu kristoren jende pila inspektzioa egiten. 15 egun bajaran daramazunean inspektorearengana azaldu behar duzu, eta lotsagarria da ongi sendatu gabe dagoen zenbat langile baldintzen duten fabrikara. Orain ge-

hiago estutu behar dutela....

Ordu estraordinarioei eta pluri-enpleguari dagokionez, kontsiderazio huts batzuetan geratzen da akordioa, ezer zehaztu gabe.

Kostuak jaitsi eta dirua merkatu

Ikusten denaren arauera, Administralgoak sortu behar dituen 23.000 lanpostuak eta eragitea espero den 160.000-190.000 kontratu kopurua dira AESen testu osoan langabeziaren kontrako borrokan agertzen diren zifra bakarrik. Beste guztia **enpresen baldintzak hobetze**ari zuzendua dago. Enpresak hobeki funtzionatzetik lanpostu gehiago sortzea etorriko dela bota daiteke, baina enpresen baldintzak numerotan ongi markatzén diren bezala (jornalen igoera mugatuak, interesen beherakada, desgrabazio fiskalak...) langileenak deklarazio hutsetan geratzen dira.

Azken finean CEOE patronalak bilatzen zuena zera zen: **kostuak merkatzea** batetik. Eta horretarako argi eta garbi geratzen da AESen Asegurantzia Sozialari enpresak ordaindu beharreko kotizazioek behera egiten dute, inbertsioei desgrabazio fiskalak eskaintzen zaizkie (dirua bankuan gorde beharrean inbertitzen dutenei zergetan deskontua egitea alegia) eta dirua ere merkatu egiten da, horretarako interes tipoak jaitziaz.

Eta bigarrenik, **eskulana ere merkeago** bihurtzea lortu dute nagusiek. Esate baterako, gazteen lehen kontratua ebentual gisa 3 urte arte luzatzen da, jornal apalagoekin, hiru urteetara despido posibilitatearekin, Asegurantzia Sozialari ia kotizatu gabe, eta posible da horrela koste haundiagoa duten langile zaharrei ordekoak bilatzea. Hona, beraz, nola lortzen duen patronalak AES honekin pake laborala ziurtatua daukalarik azken urteotan lortutako abantaila guztiak sendotzea.

Gobernua **defizit publikoa gutxiagotzera** konprometitu denez, bestalde, enpresa pribatuarentzako diru gehiago geratuko da merkatuan.

Pacto de la Moncloatik dator historia

Akordio sozial bakoitza oso gauza berri eta berezi bezala presentatu ohi da. Baina AES aurreko urteetako dinamikan ongi errotua dagoela esan beharra dago. Horrela, krisi ekonomi-

koa lehertu zenetik Estatu Espaino-lean estrategia bat markatu da eta horretan hau boskarren urratsa da.

Lehenengo tratu orokorra 1977ko **Pacto de la Moncloa** famatu hura izan zen. Demokrazia sendotzeko tratu politiko eta ekonomiko bat sinatu zuten eguneko argazkiak agiri galantak dira: haietan agertzen dira **Carrillo, Raventos, Gonzalez, Ajuriagerra, Suarez, Fraga, Calvo Sotelo eta Roca**. Jurnalak jelatu eta inflazioa jaitea erabaki zen; %20 eta 22 artean izoztu ziren alokairuak, baina bizimodua %26,4 igo zen. Eta tratu ekonomikoan sartzen ziren konpentsazioak, prezioetan, enpresa publikoen gestioan, egitura erreformatan, eta abar, ez ziren bete. Langabezi subsidioaren zabaltzeak gainera ez zituen harrapatu urte horietako langabe berriak ere.

Langileen Estatutua egina zegoenean, 1980an egin zen hurrengo akordioa, **Acuerdo Marco Interconfederal** izeneko. UGT eta CEOEk sinatu zuten, eta hemen jernalen razionalizatzeari klausula berri bat erantsi zitzaion: galerak zituzten enpresetan ez zela aplikatu beharko horko alokairuen igoeraren %13-16 banda. Hor ere jernalen igoera ongi lotzen zen baina ordu estren eta jubilazioenak hutsean geratu ziren.

1981eko ekainean izenpetu zen hurrengo akordioa, **Acuerdo Nacional de Empleo**, eta bere helburuen artean **crear un clima de estabilidad política y defender la democracia a las presiones golpistas** aipatzen zen. Otsailaren 23ko tejerazoak berea lortu zuela! ANE honen ondorioz, jernalen igoera %9-11 tartean geratu zen, eta bizitza aldiz %14,4 igo zen. Beraz, patronalak 300.000 milioi pezeta aurreratu zituen CCOO eta UGTekin egindako tratuaren ondorioz, eta aldiz sortzen jarraitu zuten langabeen subsidio berrietan (denei ez zaie iristen, ezta gutxiago ere) 115.000 milioi baino ez zuen gastatu.

Tratuak aurreratu ahala langabezia ugaritu

Bi sindikatu haundiekin negoziatu zuten gobernu sozialistak eta patronalak 1983ko urtarrilean **Acuerdo Interconfederal** izeneko. %9,5-12,5 tartean mugatu zen alokairuen igoera, eta beren galerak justifikatzen zituzten edo errekonbertsio bidean zeuden enpresak kanpoan geratzen ziren AI

Langabeziaren gorakada

Urtea	Langabeen kopurua		%	
	Estatu Espainola	Hego Euskadi	Estatu Espainola	Hego Euskadi
1977	831.800	50.400	6,3	5,2
1978	1.083.300	84.700	8,2	8,6
1979	1.334.200	110.600	10,1	11,6
1980	1.620.300	137.300	12,6	13,9
1981	1.988.200	168.500	15,4	17,0
1982	2.234.800	187.800	17,1	18,9
1983	2.433.600	192.600	18,4	19,4

Euskal Herrian ere birmoldaketak kostu basatiak ditu.

horretan ere. Era berean, aurrekoetan bezala, aidean geratu ziren bai 64 urteetan jubilatzeari buruzko erabakiak, eta bai pluriempleuari eta ordu estreki buruzkoak ere. Eta langabeziak ugartuz jarraitu zuen.

1977tik honuntza egin diren akordio guzti horien kontuak atereaz, puntu larri batera iristen gara. Zazpi urte hauetan, lehenengo urteko abenduan bizimoduaren kostuak zuen maila kontutan harturik, **langileen beren eroste ahalmenaren %16 galdu** dutela; gaurko langileak proportzioan ...16 gutxiago irabazten du. Eta abenduko zifra hartu beharrean urteko igoeraren media hartuta ere, %5,4 galdu du.

Baina ez da jernalak behera egitea bakarrik. Beti esan ohi zen krisia konpontzeko eta langabeziari frenua jartzeko egiten zirela tratuak; eta alboko koadroan ikusten da ze nolako gorakada beldurgarria ezagutu duen Estatu Espainoleko eta Hego Euskal Herriko langabeziak.

Horrek ematen digu hauteskunde garaian PSOEK 800.000 lanpostu berri eskaintzen ibilitakoan erabili zuen ahoberokeriaren neurria. CCOO sindikatuak ere horregatik eskatzen zuen zifra hori sartzea AES honetan. Hori ezean, UGTk berriz eskatzen zuen sortuko ziren lanpostu berriak aurretik zehaztea, zenbakia garbi esatea. 700.000 bota zuen Boyer ministrariak, eta biharamonean bertan zuzenduzion hitza Almuniak esanaz numero horiek jolas aritmetikoak zirela.

Krisia gainditzeko efikazenak sozialistak

PSOEri ezkerretik erasotzeko poli-

tika aprobetxatu nahi lukete PCE eta CCOOek, baina sinesgarritasun askorik ez dute eskaintzen, aurreko urteetan oso antzeko tratuak eta baldintza berdintsuetan sinatu zituzten eta.

Baina PCEn egoera errugigarria jakinik, eta luzarora UGTk zabaldu-tako bidetik CCOOek ere, eta gezurti geldituz gainera, sartu beharko duela jakinik, sozilaistak alde horretatik nahiko lasai egon daitezke. Lortu' bait dute izan ere nahi zutena: CEOE eta CEPYME patronalak **Fragarengandik apartatu** eta berekin akordioan jartzea. Sozialistek horrela liberalismo dinamiko batetik gogor jotzen dute, eta eskema horretan, noski, ekonomia aurrera ateratzeko enpresen etekinak zaindu behar dira.

Egiako abokatuek zalantzarik ez dute. **Funtsean enplegurik ez da sortuko. Prioritatea garbi utzi dute: konpetitibitatea bultzatzeko dira inbertsio berriak. Eta horrek ez du bueltarik: enpresen etekin edo irabaziak bataz beste %15ean badaude, horiek igoerazi egin nahi dira, enpresaria inbertitzera animatu dadin.**

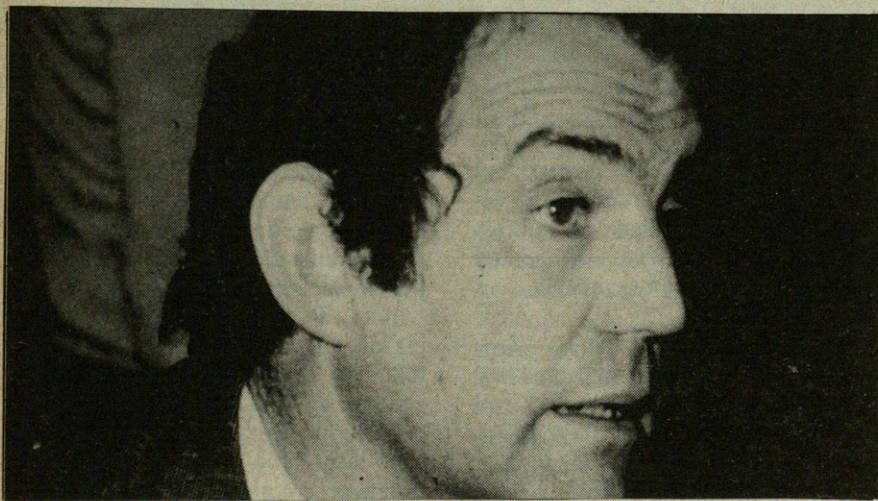
Panorama polita eskaintzen dio langileari AES honek: 2.433.600 langabeekin zer egingo den ez da inon zehazten eta zehazten den bakarra da bere jernalak behera egiten jarraituko duela eta enpresen saneaketa ziurtatzen dela.

Begira, informe ekonomikoek ez dute zalantzarik uzten: krisi garai honetan Renta Nacional esaten den horretan langileek duten zatia gutxitu egin da eta kapitalak duena haunditu. Franco hil zen egun hartan nork sinistu!

Iñaki ZUBIONDO

PNV eta Autonomia krisian

GARAIKOETXEAK DENBORA IRABAZI NAHI

artxiboa

Ez da posible izan PNV barruan elkarrengandik gero eta urrunago dauden bi tendentziak elkartzetik. Krisia konpontzeko bezain heldua ez dagoela erakutsi digu urriaren 15ak, hiru gertakaritan: Araba Buru Batzarreko hauteskundeak, diputazioak eta Eusko Jaurlaritza akordio batera ez iristea eta EBBk parlamentari jelkideei berak agindua beteko dutela sinatu eraztea. Gero eta ustelago zauria, baina erabaki beharra ere hurbiltzen.

Urte guzti honetan axaletik bederen PNVren krisiari jarraipen bat eman diona konturatu ahal izan da Alderdiko tirabirak benetan sakonak direla. Definizio ideologikoak, estatu mailako aliantzak nola enfokatu, komunitate autonomoa antolatze-ko ikuspegi ezberdinak... Baina azkenean akordio batera iritsiko zirela espero zitekeen.

Diputazioen eta Jaurlaritzaren arteko borroka agertu zaigu erdian azkenaldian. Arzalluz eta EBB kontrolatzen duen sektoreak bezala hiru diputazioek ere ahalmen zabalagoak nahi lituzkete probintzientzat, horretarako Lurralde Historikoen Legea era zabal batean irakurriz eta gainera probintziek estatutua baino lehenagotik ere dituzten eskubideak defendituz.

Gobernua bihurtu da komunitate autonomoaren batasuna indartu nahi dutenen ikur, eta gogotik saiatu dira LHLren letra eta lehendakaria defenditzen. Normala den bezala, ideia ezberdinak diru egiten

diren lekuan zentratu da borroka: komunitate autonomoko presupostua egiteko garaian aukera egin beharra zegoen, edo gobernuaren filosofiari jarraituz egin edo diputazioen estiloan.

LHLk erakunde bakoitzak zertan agintzen duen argitzen du eta horren arauera kalkulatu du Garaikoetxearen gabinetek probintzi bakoitzak. Estatu espainolari kupoa eta udalei beren puska eman ondoren. Gasteiza bialdu beharrekoa. Diputazioei berriz hori esajeratua iruditua zaie, batetik gehiegi eskatzen zaielako eta bestetik konpetentzia batzuk berek ere mane-jatu ditzaketela uste dutelako.

Jelkide guztiak batera edo bestera banatzen

Diputazioetatik hiru eta Jaurlaritzatik beste hiru daude «Consejo Vasco de Finanzas» delakoan. Eta enpate egitekotan lehendakariordearen (Mario Fernandez) botuak erabaki dezake. Baina ez du hori erabili nahi izan, eta Parlamentuak behar-

ko du erabaki. Zergatik ez du moztu Mario Fernandezek?

Gauzak indarkeriz erabakitzen dituen aitzakiarik ez du eman nahi izan. Eta hori alderdi barruan duen indarra neurtu ondoren izan da. Arratsaldean bertan, izan ere. Araba Buru Batzarra erabaki da, eta hor aparatoren jabe Arzalluzen gizon batek. Xabier Agirrek jarraitzen du, nahiz eta afiliaturik gehien biltzen duten herriak Garaikoetxearen aldekoak izan.

Gasteizko alkateak hauteskundeak gertatu aurretik adierazi du ABB hautatzeko era bitxi hori behar bada oso egokia ez dela, eta laster Araban istilu polita sortu liteke, gehiengoak nahi duen kandidaturatik bakar bat ere hautatu ez delako (herri txiki asko dago, aparatok ondo kontrolaturik, eta bakoitzak boto bat du). Hori Araban. Gipuzkoa berriz Garaikoetxearen alde ateratzen da. Nafarroarena konpondu beharra dago, eta hor ere Garaikoetxearen aldekoak nagusi. Bizkaia geratzen da Arzalluzentzat.

Eta hala ere aparatuan ez daude tendentzia honetakoak behar bezain ongi antolatuturik. Begira bitxikeria honi: Gipuzkoan Garaikoetxearen alde daude eta Diputazioa beste bi diputazioekin ari zaio kontratan. Eta Garaikoetxeak denbora irabazi nahi izan du: EBBkoen aparatua beste puska bat gastatu dadila oraindik.

Erakunde autonomikoen sinesgarritasuna auzitan

EBBk presio haundiak egin dituela zailantzarik ez da. Astelehenean bertan, diputazioak eta jaurlaritza akordio batera eraman nahi izan zituen. Bitarte horretan, parlamentariak Bilbora deitu eta firmatu erazi zien Biltzar Nazionalaren erabakiak beteko zituztela. Baina beren kexua agertu zuten Gurutz Ansola, Juan Jose Pujana, Begoña Amonarriz eta abarrek.

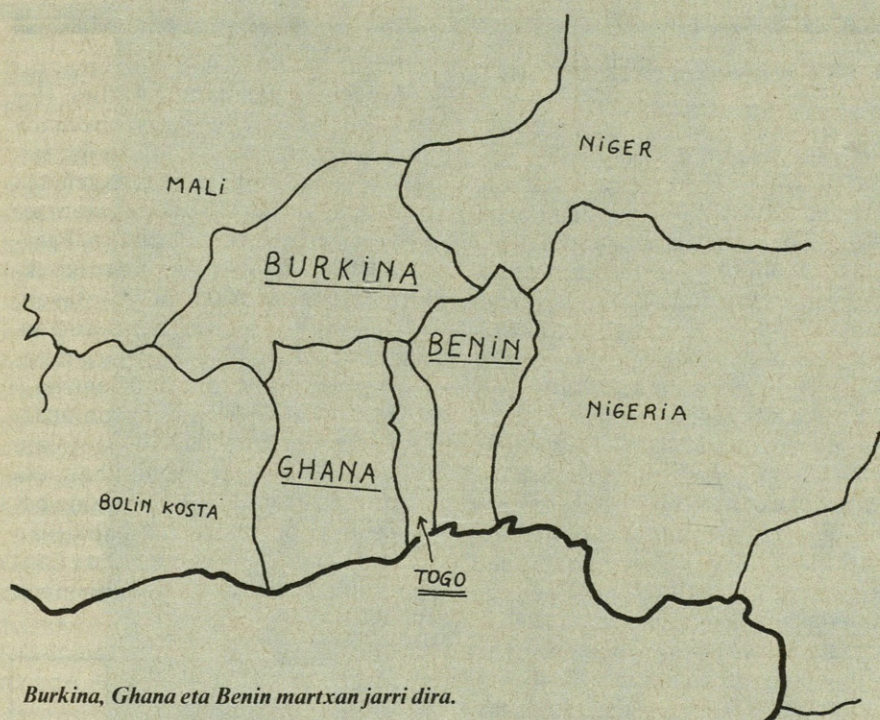
Eztabaida, hala ere, Parlamentura doa. Eta hor Garaikoetxeak parlamentarien botoak behar ditu. Guztiak gainera, maioria oso urria dute eta. Parlamentariaren bat kontra jartzen bada? Norekin egin aliantzak? Eeren botoak aski izango al zaizkio eta zeren truke? Ala PSOErekin zerbait kontsentsuatu dauka?

Aurrerago ere joan gaitzke: presupostuak, ez dakigu nola, onartzen dira Parlamentuan eta diputazioek zer egingo dute. Tribunal Constitucionalera jo eta bitartean diruak ukatu ala...?

PNVk larrutik pagatuko du krisi hau, dudarik ez, baina komunitate autonomoko erakundeek hartzen duten astindua ere ez da bromakoa.

Togoren inguruan

AFRIKAN MANTXA ZABALTZEN DA

Burkina, Ghana eta Benin martxan jarri dira.

Euskal Herriaren aintsukoa da, lau euskal gudukari bidali duten Togoko herria; lurraldez zabalxeagoa, eta jendez aldiz gutxixeagoa. Hartaz hemengo egunkari eta beste aldizkarietan deus gutxi jakin ahal izan dugu, eta geuk frogatu dugunez, izan ere Togoz informazio zehatz edo sakonik inondik bilatzea oso zaila da. Eyadema presidenteak diktadura gisa gobernatzen duela ematen du, baina, dirudienez halako oposizioerik ere ez dagoelako, ez da diktadurarik basatienetakoa.

Guk, Togokoa nahiko ilun zegoelarik, haren ingurura luzatu dugu begia, ea Afrikako parte horretan zer moduzko panorama zegoen, eta Togok muga-lagun dituen hiru herrietara egin dugu jira; eta hiru horietatik, Ghana, Benin eta Burkina-tik, askoz argi hobea datorrela, esan behar dugu, lehen-lehenik. Horrexegatik iruditu zaigu haien oraingo errealitateetan pixkabat arakatzeak merezi duela.

Ghana: laguntzari bai, menpekotasunari ez

Mendebaldeko Estatuak eta hauek Afrikan dituzten Estatu lagunek ez

dute inoiz oso begi onez ikusi Jerry Rawlings kapitaina. Baten batzu bera «Gadafi eta munduko komunismoaren gizona» dela esatera iritsi dira.

Jerry Rawlings 1979.an heldu zen boterera, kolpe baten bidez; ordukotz, ingelesak han zeudelarik *Urrezko Kosta* izena eraman zuen herri hau (eta izenak haren aberastasunaz ideia bat ematen du, Afrikako herririk aberatsenetakoa zelako) guztiz miserian erorita zegoen.

Azken denboretan, egoera txartu egin da. Lehortea Ghanara ere iritsi egin da, eta harekin batera izugarritzko suteak (joan den urtean kakaoaren hiruren bat, 150.000 tonelada, suak eraman zuen) eta Volta lakuaren sikatzeta (eta ondorioz eleka-indarraren produkzioa %45 batetan jeitsi da). Bestetik, Nigerian ere gauzak oso ongi ez doazelarik, handik Ghanara milioi bat langile itzularazi dute, denak pare bat astetan (1983.an hau ere).

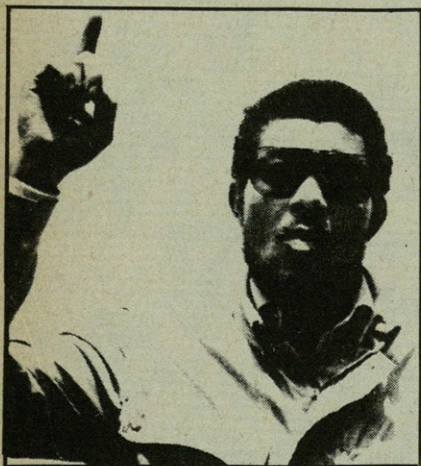
Beste adibide bat ematearren, ikusten dugu 1982.an behinik-behin, Accra hiriburuan zeuden 348 autobusetarik 30ek bakarrik funtzionatzen zutela (Accran milioi bat lagun bizi da, Ghana guztian 12 milioi). Horretaz eta bat ere esajeratu gabe, benetako kaos batetaz hitz egin daiteke.

FMiren esku luzea

Joan den urtean, panorama horrekin, Munduko Banka, *Fondo Monetario Internacional* (FMI) eta mendebaldeko diru emaile batzu, Parisen bildu ziren, eta (nolabaiteko sorpresa), Rawlings-en gobernuak proposaturiko laguntzak beren gain hartu zituzten.

Kwesi Botchwey, ekonomi planifikaziorako ministroak, batera eta bestera gogor ekitea erabaki du. Eta, kanpoko laguntza erdiestekotan, ausartki jokatu du, Estatu kapitalisten euskarria onartzeak ekar ditzakeen arriskuak asumituz.

Baina, euskarri hori, zein da? Lehenengo urtean, beraz iaz, laguntzaile horiek 225 milioi dolar agindu eta

Jerry Rawlings.

eman zizkieten ghanatarrei, **ekonomia berritu eta arrazionaldu** dezaten. Denetara eta 1986. urterarte, Ghanak 700 milioi dolar jasoko ditu.

Ez gara baina dirutza horien detaileetan sartuko. Hori baino interes gehiagokoa dateke galdera bat egitea: zer dela-ta, *bête noire* erradikal honi orain horrenbesteko laguntza?

Batetik ikusten dugu, mendealdeko Estatuak, Rawlings beheara botatzea nahiago balute ere, gobernari horrek boterean segitzearekin nahiko etsita daudela. Besteak beste ez dira gutxietekoak aspaldi honetan Rawlings-ek egin dituen bisitak (Boling Kostara, Burkina-ra, Mali-ra), errejimeneraren sendotzea adierazten dutenak.

Orduan, eta Afrika gehienez be-
zala gauzak egon ere erabat garbi ez
daudelarik (esan nahi da, batera ala
bestera gerta daitezkeela edozein mo-
mentutan), Estatu kapitalista horiek
ere (Estatu Batuak, Britainia Handia
batipat) beren arrisku txikia hartu du-
te, eta Ghanan eskua fondoraino sart-
zea erabaki dute. Ondo ateratzen ba-
zaie, badakite Afrikan beste asko ha-
siko zaiela horrelako laguntzaren es-
ke. Gaizki ateratzen bazaie...

Baina gaizki, bi aldetara atera dake: ekonomia hutsean (ez balituzte **sendotze** helburu horiek lortuko, eta orduan gairantz esan dugunaren kontrakoa gerta liteke, ejenplu txarra izaki beste inork bide horretan ez segitzea), eta politikoki ere.

Izan ere, ahul egonik ere, nonbait Ghanako buruzagiek gauza pare bat aski garbi dute. Esate batera, erabateko menpekotasunean ez badira sunt-situko, ekonomiarean altxatzeko beste ezer baino beharrezkoago herria mobilizatzea dutela; eta kanpaina handi

batzu antolatu dituzte, batez ere nekazaritzan baina industrian eta bestetan ere bai noski, eta horiexetan dute iraultzak bere bidea segitu ahalko duenaren esperantza.

Orain Ghanari, Burkinaren iraultza eta gero, gora ate bat zabaldtu zaio, eta bere beste bi muga-lagunekin, Bolingo Kosta eta Togorekin alegia, agi denetik hartu-eman ekonomiko onak mantentzen ditu.

Bestela errejimen **autoritario** eta ez libretzat jotzen dute *Amnesty Interna-*

tionalako lagunek. Baina horretan ba-
koitzak gura duena ikusten du, edo *Le
monde diplomatique*-ko Ama Man-
sah-k esaten duenez, kolpe saioak zeu-
den garaian hura inestable zen eta in-
bertitzea peligraso zen; saio horiek
deusezten diren honetan berriz errepre-
sioa aipatzen da eta zenbaitek uko egi-
ten dio inbertsioari.

Nolanahi ere, Ghana, besteren gaitetik independentzia maite duelarik, ongi doala ematen du.

Burkina: gose direnak altxatu dira...

Orain dela hilabetetsu arte Volta Garaia *Haute-Volta* deitzen genuen; hemendik aurrera Burkina deituko da, oraingo buruzagiek hala erabaki dutelako. Munduko Estatuetan bost po-breenetako bat dugu Burkina. Bizilagunekoko PNBa: 120 dolar (Frantziarena: 9.900). Analfabetismoa: %92a. Haurren hilkortasuna: milatik 167. Bizitzeko esperantza: 33 urte...

Eta orain orain dela pare bat urte tik hona oso gogorki gosea ailegatu da, eta Sahel-eko herri guztietan bezala ez dirudi oso laster aldegitiko mamua; Burkinatik, askoz okerrago dauden Niger eta Mali-tik bezala, jendea ehundaka mila eskapatzen da hegoalderantz, jateko zertxobaiten bila...

Pasa den urteko abuztuaren 4a bizi izan zuten burkinatarrentzat ez da hori erraz ahanzteko fetxa bat izango. Egun horretan eta ia bat ere odolik ixuri gabe zenbait militar gaztek Frantziak babestutako Jean-Baptiste Ouedraogo bota eta boterea eskuratu zuten. Horixe izan zen berek *Iraulza nazional demokratiko herrikoa* deitzen duten mugimenduaren hasiera.

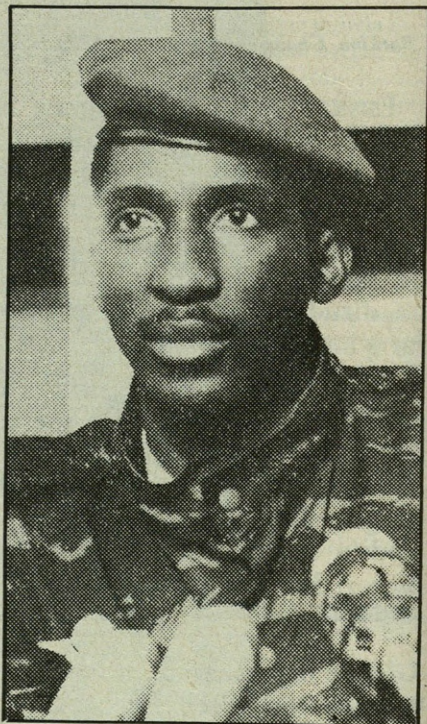
Guk urte hasierako ARGIA batetan jasotzen genuen komentario batetan Jean Ziegler periodistak honela kontatzen zizkigun Burkinan ikusitakoaz bere lehenengo inpresioak: **Gazteak guztiz beroturik; ehundaka dauden gizarte txiki tradizioaletako zaharrak, halako distantziarekin; nekazariak, erne: haiek maite dute Sankara kapitaina, baina promesen ondotik zer etorriko ote zai daude, mendez-mendeko zuhurtasun intuitiboz.**

Baina egia esateko, Sankara berau bait da burua eta bestea, agintzera baino gehiago, lanera jarri dira, eta ikusi batera nahiko iraulketa sakona

burutzen ari direla esan daiteke.

Aldaketak denetara iritsi dira. Herria *Comités de défense de la révolution* direlakoetan antolatzen hasi da; komite horietan beste ezer baino gehiago herrietako zereginak eta nekazaritzako lanak eztabaidatzen dira (nekazaritza bait da imajina daitekenez sektorerik produktiboena, totalaren %95arekin). Horretan, nekazaritzan, Afrikan beste asko lez, helburu minimo bat ezarri dute: autosufizientzia.

Gero ere zeuden hamar probintzi-
tatik hogeita-bost herrialde antolatu
dituzte, etnien arabera nolabait, eta
planifikatzen aisagoak; herrialde ba-
koitzean gobernu tiki bat hautatuko
da, eta herriak gobernamentua kon-
trolla ahal izan dezan mekanismoak
ipiniko dira.

Thomas Sankara.

Lehen-leheneko helburuak (oso urruti daudenak): herrialde bakoitzean eskola bat, maternidade bat, zerealak biltzeko leku bat, eta, zergatik ez, zinema bat eta dantzaleku bat izan ditzan; horretarako borondatezko lana erabiliko da. Gero ere, Ouagadougou hiriburuan behinik-behin, autobus zerbitzu bat ezarri nahi lukete, Burkinaren historian nobedade handi bat izango litzatekeena.

Armadari buruz, bakarrik esan, guztiz herria altxatze lanean jarrita

dagoela, laborantzan eta ganadutzan batipat normala denez.

Sankara-tarren iraultza gaurregun Afrikan sinbolo bat da; ezezkoaren belaunaldia, esaten zaio; kolonialismoari ezezkoarena noski, eta horretaz sinpatia asko bereganatu du, nahiz et-sai batzu ere.

Burkina bere 7 milioi eta piko lagunekin, hitz batez esango dugu pentsatzen duguna, Afrikako Estaturik arrerakoienetakoa da momentu honetan.

inolako presiorik izan.

Ondoren, uztailaren 31an, Iraultza-ren Asanblada Nazionalak herriaren hautua konfirmatu du, beraz Kérékou-k, ezer gertatzen ez bada, dagoen lekuan segituko du.

Jakingarria da aipatu dugun Asanblada hori nola osatuta dagoen. Bertan 22 'talde' daude errepresentaturik, handienak *nekazari eta mendi artisauena* (78 postu 196tik) eta *masa erakundeena* (31 postu) direla, ondotik hala ere funtzionarioek, militarrek, langileek, jubilatuek, erlijiosoez eta bestek beren leku espezifikoak dituztelarik.

Beningo ekonomia, aski makal dago, oso dependiente bait da (modu txarrean). Horri irtenbide bat bilatu nahi diote, inguruko Estatuekin harremanak sendotuz; behar-beharrezkoa dute, batzuek eta besteek, elkartasun hori, eta hala ulertu dute Niger-ek eta Togo-k bederen, azken horrek oso bereziki. Esatekoa da aurtan, biek sufritu duten lehorteari aurre egiteko, Togok eta Beninek Elektrizitate Elkarte bat sortu dutela, sedea Lomé-n izango duena.

Badirudi orain Kérékou Europako Estatuen laguntzaren bila dabilela, baina honetan (Rawlings bezalaxe) nahiko argi bide dabil; esan behintzat honela esan bait du: *edozein laguntza eskuratzen zaigularik ere, gure subiranotasuna errespetatzen duena soilik onartuko dugu.*

Pablo SASTRE

Benin: neokolonialismoari ukoa

112.000 kilometro koadratu eta lau milioi baino gutxiago lagun ditu Benin-go Estatuak (garai batetan Dahomey izan zena). 1972. urterarte, Estatu kolpetan eta gisa guztiko gorra-beheratan Afrikako errekorra zuen. Urte hartan, Mathieu Kérékou-k hartu zuen boterea, eta saioak saio (batez ere 1977.an, Afrikako errejimen atzerakoiek armatutako tropak kantidadean sartu zirelarik) egundaino kontserbatu du. Gaurregun aski estabizaturik dagoela ematen du.

Orain dela gutxi izan ere aurtengo ekainez hauteskundeak izan ziren, edo erreferenduma hobeto esateko, eta Kérékou-k %97 baiezko jaso zuen (abstentzioa %0,34koa izan zen); *egia da hori Afrikan beste leku askotan gertatzen dela, eta hortik ondorio gutxi*

Mathieu Kérékou.

artxiboa

atera daitekeela, baina kasu honetan Europako zenbait begirale handik ibili zen, eta ez omen zen botaketa horretan

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

Helbidea

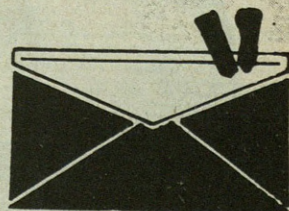
Herria Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

ARGIA astekaria
Ramonenea etxea, behea.
Virgen del Carmen, z/g

Donostia (12)
T. 28 33 99

Zein funtzio dute gure muinen bi zatiak hizkuntza eta informazioa aztertzerakoan

Garuna, gure konputadora ezezaguna

Gutxiegitan gogoratzen gara gure buru barnean daramagun tresna zoragarri batetaz: garuna edo muina. Gure bizitzan ditugun, edo ez ditugun gaitasun guztiak berarekin zer ikusi zuzena dute: hizkuntza eta bost zentzuen bidez jasotako informazio guztia klasifikatu eta ordenatzen du.

Begirada botaz gero, gure garuna bi zati simetrikotan banaturik agertzen zaigu. Bost zentzuak eta gaitasun motoreak (mugitu ahal izateko) bi hemisferiotan banaturik daude.

Hizkuntzaren kasoa desberdina da, ezkerreko zatian batez ere kokatzen bait da hizkuntza sinbolikorako gaitasuna. Eskuinaldeari berriz espazioa kontrolatzeko eta aztertze gaitasuna eskeintzen diogu.

Zein ondorio atera daiteke edo zer esain nahi du gure garunaren bi zatitan funtzio horiek banatuta edukitzeak? Funtzio banaketa hau berezkoa ala guk sortzen dugu?

Hau da neuropsikologoek azken urte hauetan argitu nahi dituzten arazoak. Ikusiko duzue, hizkuntzaren desarroiloa eta arazoak gero eta gehiago neuropsikologi ikuspegi batetik aztertzen hasiko dira. Hemen azaltzen dizuegun lantxo hau, azterketen norabidea azaltzeko besterik ez dugu egin.

Gure garunaren azterketaren historia laburra

1836.an, hemisferioen arauera funtzio banaketa baten lehenengo ondorioak plazaratzen ditu Marc Dax-ek. 30 urte beranduago, lehenengo aldiz hemisferio bat, ezkerrekoa dominantetzat jo zen, eta eskuinaldekoa ahulagoa.

1861.an, Broca-k, hizkuntzaren gaitasuna, hemisferio ezkerrean kokatzen du. Arrazoi bat bilatzekotan erizpide honetara iristen da: «Gizon gehienak eskuinak dira, eta beraz berehala, garunaren ezkerrekoa lantzen dute, honegatik beranduago hizkuntza, hemisferio ezkerrean kokatzen da». Ordurako ezaguna bait zen gure hemisferio ezkerreko, gorputzaren eskuinaldea kontrolatzen zuela, eta hemisferio eskubiak ezkerrekoa. Lau urte beranduago Broca-k gehiago zehazten du bere afirmazioa: «Hizkuntzaren

gaitasuna, ezker aldeko hemisferioaren aurrealdean kokatuta dago. Ezkertiarretan alderantziz gertatzen da».

Funtzio sinbolikoa

Hizkuntz gaitasuna dioenean, Broca hizkuntz artikulaturako gaitasunaz ari zaigu, hizkuntz gaitasun orokorra bi hemisferiotan kokatzen bait da.

Beraz Broca-zen ustez hemisferio ezkerrekin hitzegiten dugu. Teoria honen etumia, «kopetaren ezkeraldeko aurreko parteak lesionaturik duten pertsonek, artikulatzeko ikaragarriko arazoak dituzte, baina hitzegen zaienean, pertsona normal batek bezain ondo ulertzeko gaitasuna dute».

Esperimentazioa aurrera doa, eta 1874.an Wermicke-k zera dio: «Lesioa ezker aldean egonez gero, baina azalean baino barrurago, atzerago beraz ematen bada lesio hori, neurri handi batean, hizkuntza ulertzeko gaitasuna galdu egiten da».

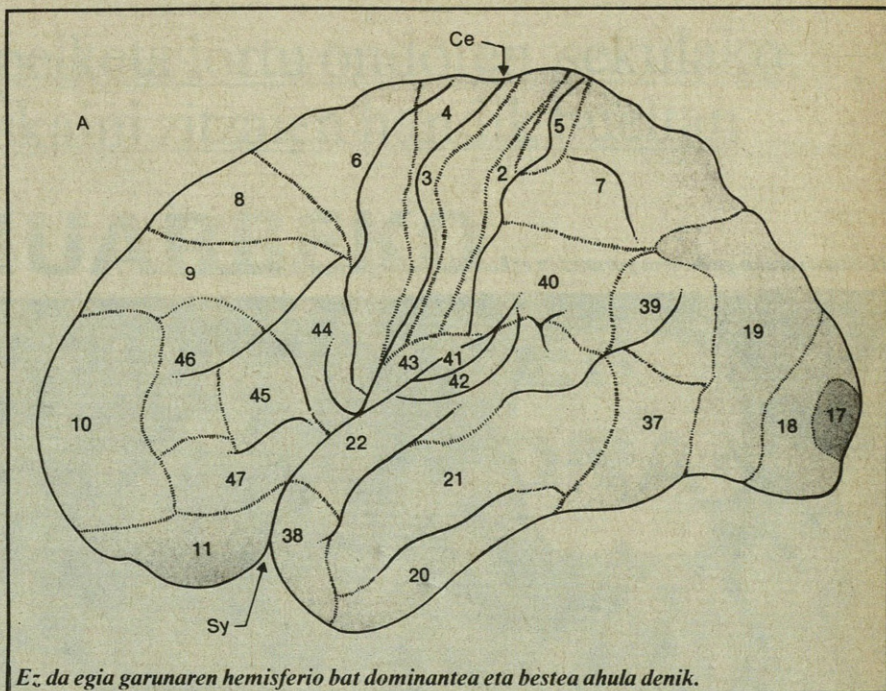
1892.an Deperine-k erakutsi zuenez, «lesio hori ezker aldean ematen bada, baina guztiz atzekaldean, idatzitako hizkuntzaren ulermena erabat galtzen da». Bera izan zen, ezker aldeko garuna hiru zonaldetan banatu zuena. Geroztik esan beharra dago, proposamen hori orokorki ez dela aldatu.

Mende honen hasiera arte, hizkuntzaren gaitasuna ezkerraldeko hemisferioan zegoenez, eta beraz funtzio sinbolikoa hor kokatzen zenez, hemisferio hori dominantzatzen jo zen eta eskuinekoa ahulagoa.

1900.an Leipmann-ek zera dio:
«Ezkerraldean sortutako lesio batzu-
ren ondorioz, komunikazioan baka-
rrik, espresiorako edo deskripziorako
erabiltzen diren muskuloen motrizitate
arazoak sortzen dira, edo nahasten di-
ra».

Berehala pertzeptzio alorrean, ezker aldeko hemisferioan lesio batzu, «ikusmenaren perzeptzio batzu hondatzen ditu: objektu batzuren esannahia aurkitzeko arazoak edukitzen ditu pertsonak, koloreak eta signo grafikoak ulertzeko gaitasuna galtzen du, nahiz eta ikusmenaren oinarriko kapazitatea normala izan».

Azkenik demostratu da, «**persona normal batek, eskuinaldeko kanpo bisualean dituen idatzitako hitzak, beraz garunaren ezkeraldearekin ikusten dituenak, kanpo bisualaren azkenaldean daudenak baino hobeto perzibitzeko gaitasuna duela**».

Ez da egia garunaren hemisferio bat dominantea eta bestea ahula denik.

Espazioaren ezaguera eskuinaldeari esker

1914.an Babinski, hemisferio eskuinean lesioak zituzten pertsonetan bere azterketak sakontzen hasi zen. Berehala eta ikerketa praktikoan ondorioz, zera esan zuen: «eskuinaldea lesionaturik duten pertsonak, gorputzaren ezker aldean dituzten motrizitate arazoak ukatu ditzakete, eta baita bere gorputzaren ezker aldean arrotzatat jo, beste batena balitz bezala kontzideratuz».

Fenomeno hau, ia beti, eskuinaldea izorratuta duten pertsonengan gertatzen da, eta ia inoiz ez ezkerraldea izorratuta duten pertsonengan.

«Eskuinaldeko hemisferoak, beraz, espazioa kontrolatzen du». Afirmazio hau ere pisuduna da, eta demostrazio gisa proba asko egin izan dira. Hauen artean ezagunenak aipatzekotan: «Eskuinaldeko izorratuta duten pertsonak, eraikuntzarako gaitasuna galtzen dute, hala nola, puzzle simple bat osatzeko gai ez dira, kubo bat bestearen gainean jartzeko gai ez dira, edo marrazki simple baten kopiarik ezin dute egin. Beste adibide bat, pertsona horiek ez dira bakarrik jatzeko gai, espazio korporala desberdintzeko gai ez bait dira».

Bi hemisferioak erabiltzen ditugu hondaturik ez badaude?

Lehen pentsatzen bazen ere, ez da egia pertsona ezker batek bere eskuin

hemisferioa batez ere erabiltzen duela, eta hizkuntza sinboliko gaitasuna beti han duela. Gaur jakina da 20 edo % 30-k bakarrik duela honela. Ezkerren artean hizkuntza sinbolikorako gaitasuna bi hemisferiotan banaturik dago.

Èz da egia beraz hemisferio bat dominantea denik eta bestea ahula. Bi funtzio desberdin dituzte edo informazioa aztertzeko bi modu desberdin dira.

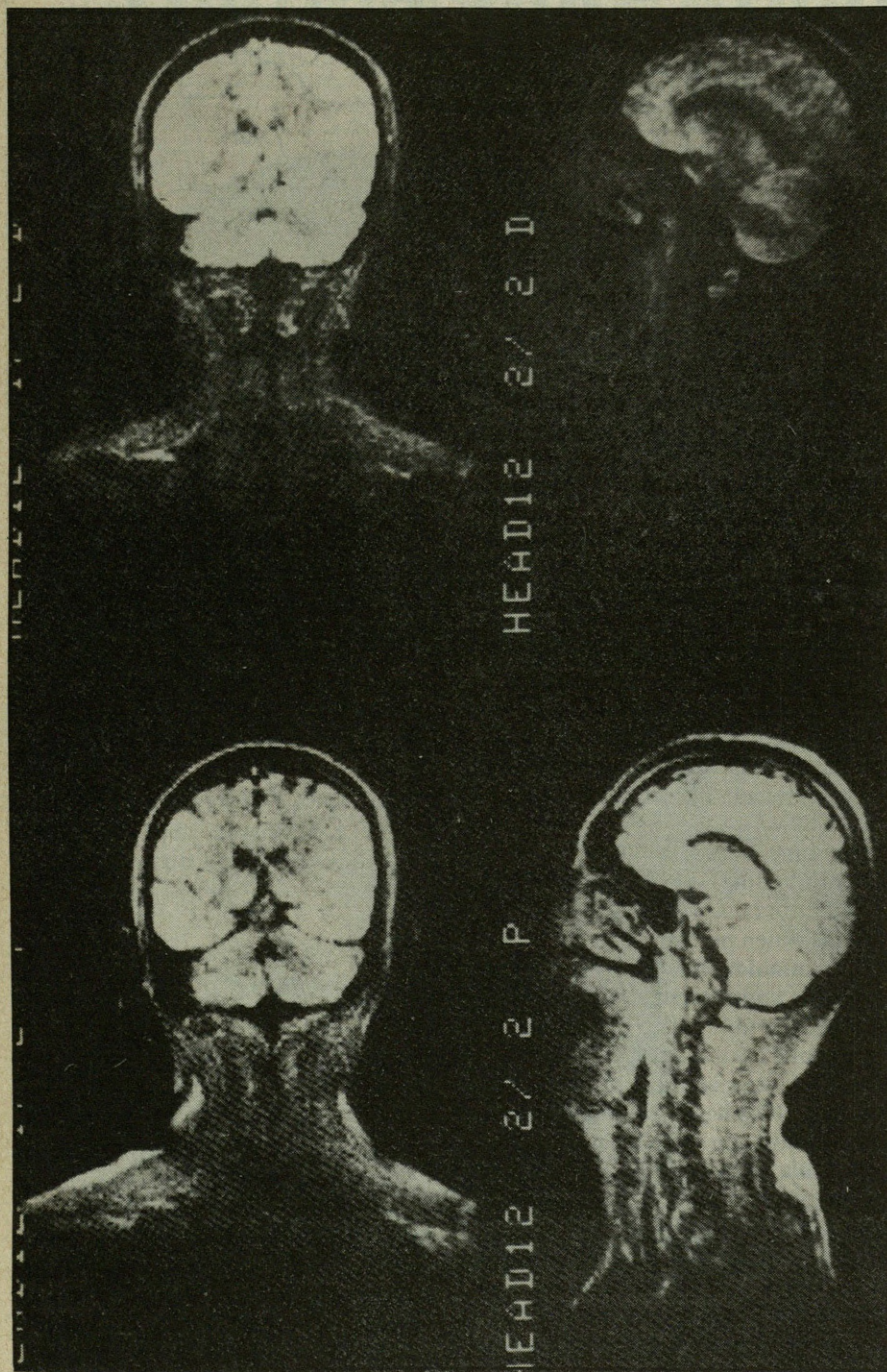
Pertsona bat dagoen egoeraren arauera, hemisferio bat edo bestea erabiltzeko aukera du, eta erabaki egiten du.

Asimetria funtzional hori berezkoa dugu ala sortu egiten dugu?

Azterketa hau egiteko Basser-ek ikerketak haurrengan eta helduengan egin zituen. Konklusio batzu ere atera zituen: **Hizkuntza ikasi baino lehenago, gaztetan beraz, bai hemisferio ezkerreko edo eskuina izorratu ondorio bere-tara iristen da pertsona. Pertsona haurra delarik ezkerretara hondatzen bazaio ere, hizkuntzarako gaitasun osoa ez du galtzen. Halaz ere sintaxi arazoak sortzen zaizkio. Afasia haurrengan gertatzen denean konpondu daiteke.**

Pertsona helduengan azterketa bera
egin ondoren, ez dira ondorio berak
ikusten; ondorioz gure garuna
desarroitutzen ari den neurrian, hiz-

Hizkuntzarako gaitasuna garunaren ezkerreko hemisferioan kokatua dago.

kuntzaren fakultatea hemisferio bate-tik bestera pasa daiteke, ez da gauza bera pasatzen pertsona helduekin ja-danik garuna desarrolaturik bait dau-ka.

Eztabaidak daude gure garuna noiz arte desarrolatzen dagoen jakiteko, edo nahi bada, hizkuntza alde batetik bes-tera, nahiko ondo zenbait urte arte pasa daitekeen. Batzuren ustez adole-

zentzia da muga, beste batzuk berriz oso gaztetan jartzen dute muga eta az-kenekoak berezkoa dela diote.

Azken tesi honen alde daudenak experimentu eta azterketen bitartez zera azaldu dute: jaiotzerakoan garu-naren ezkerreko edo eskuma izorrat-zen bada, haurrak pertsona zaharrek dituzten fenomeno eta arazo berberak dauzkate; ezkerreko bada hizkuntza eta eskuma bada espazioaren kontrola.

Abereengan fenomeno bera ematen al da?

Los Angeles-en, 20 hilabeterekin, eta 13 urterarte argirik gabeko zulo batean itxita gurasoek eduki zuten neska batengan egindako azterketek ondorio batzu agertu dituzte. Neska honek hemisferio eskuina bakarrik erabiltzen zuen informazio sonoro guztia aztertzeke. Geroztik gainera ez du inoiz behar bezala hitzegiten ikasi.

Konklusio gisara zera esan daiteke: Gure garuna desarrolatzen ari den ga-raian estimulatzen ez bada, gero ez du inoiz behar ainako gaitasunik lortuko. Japonesez adibide polita ematen du-te: Haur japonese txiki batek (R) eta (L)ren arteko deberdintasuna egiteko gaitasuna badu, baina zahar batek ez, sekulan deberdintasun hori egiteko es-timulorik jaso ez duelako.

Abereei dagokionez txorien eta sa-guen artean, bi hemisferioen arteko deberdintasunak somatu egiten dira baina ez dute gizonaren kasoan ema-ten denarekin zer ikusirik.

Katu eta txakurretan banaketa na-bariagoa da, nahiz eta gizonaren tan-kerakoa ez izan hasiera bat da.

Antropoideetan 1975.an Lemay eta Geschwind-ek banaketa oso garrant-zitsuak aurkitu zituzten eta gizonaren antzekoak. Era honetan azaldu daite-ke hizkuntza sinboliko mailan Garde-nes eta Premck-ek antropoideekin lortutako arrakasta.

Bukatzeko Katz edo Speniz-ek egindako ikerketan gaurko gizarteko irakaskuntzan batez ere ezkerreko hemisferioa lantzen dela adierazi zen, eskuina neurri handi batean bazter-tuz. Beraien ustez horretan datza gi-zonak eduki beharko lukeen eta ez duen desarrollo armonikoaren iturria.

Munduko txapelketa lortu ondoren, sekulako omenaldia eskaini zitzaien handik bueltan

NUARBEEKO SOKATIRALARIEK HERRIAREN ZORIONAK JASO ZITUZTEN

Duela hilabete bat heldu zitzaigun berria: Nuarbeko sokatira ekipoak munduko txapelketa bereganatua zeukan 560 kilotan Chicago aldameneko Oshkosh herriskan eginiko Sokatira Munduko Txapelketan. Hilaren 7an, astelehenez, bueltatu ziren hamazazpi mutikoak beren entrenadorearekin, eta sekulako festa-omenaldia eskaini zitzaien Nuarbeko herriskan bertan. Zinez merezia zuten, alajaina.

Egin dezagun munduko txapelketa horren historia labur bat, gauza haundirik ez dakitenek zer edo zer jakin dezaten. Hasteko, esango dugu Munduko Txapelketa hauek bi urtetik behin egiten direla, eta iaz horrelakorik egin ez bazen ere Nuarbekoak ez ziren geldirik egon eta Europakoan aurtengo kategoria berean ere txapela ekarri zuten Euskadira. Alde horretatik, argitu beharra dago duela hogeitalau urte besterik ez dela sokatira nazioarteko mailan egiten, ordurarte herrialde bakoitzean egiten zelarik. Duela bizpahiru urte izan zen, hain zuzen ere, Euskadin nazioarteko antolaketa horren berri jaso, eta neurriak eta gainerakoak haren arauera jartzen hasi zenean.

Donostian jokatu da Ingalaterraren kontrako errebantxa

Azken txapelketa honetara mugatuz, Nuarbekoek bi kategoriatan aurkeztu zituzten beren ekipoak, 560 eta 640 kilotan, eta aldeaz aurretik guztiek zekiten zer bait onik egitekotan lehe-

nean izango zela. Eta hala izan zen, nahiz eta 640 kilotan bigarren postuan geratuz izugarritzko marka egin. 560 kilotan zortzi izan ziren aurkeztutako ekipoak, Irlanda, Ingalaterra, Holanda, Gales, Euskadi, Hegoafrika eta Estatu Batuak (bi ekipoekin), eta finalera euskaldunak eta irlandarrak heldu ziren, hauen gainetik Euskadikoak erraz nagusitu zirelarik. 640 kilotakoan hamaika izan ziren izen emandako ekipoak, aurreko kategoriakoak gehi beste hiru (Suiza, Kanada eta Australia), honetan finala Ingalaterraren kontra jokatu. Jokatu eta baita galdu ere, oso finala gogorra eta gero. Tiraldi bizian sei minutu igaroak zituztelarik, metro erdi batetara eduki zuten nuarbetarrek garaipena, baina aurretik beste finalean jokatuak hiru mutikoen ahultasuna nabarmenegia izan zen, eta etsi behar izan zuten. Hala ere, nuarbetarrak ez dira azken txapelketa honekin guztiz kontent geratu eta Urolaldeko egoskor haundi horietakoak izaki honez gero badute Ingalaterraren kontra errebantxa jokatzeo asmoa. Ziur aski, datorren otsailean izango da «Euskadiko 6 orduen» antolakizunaren barruan.

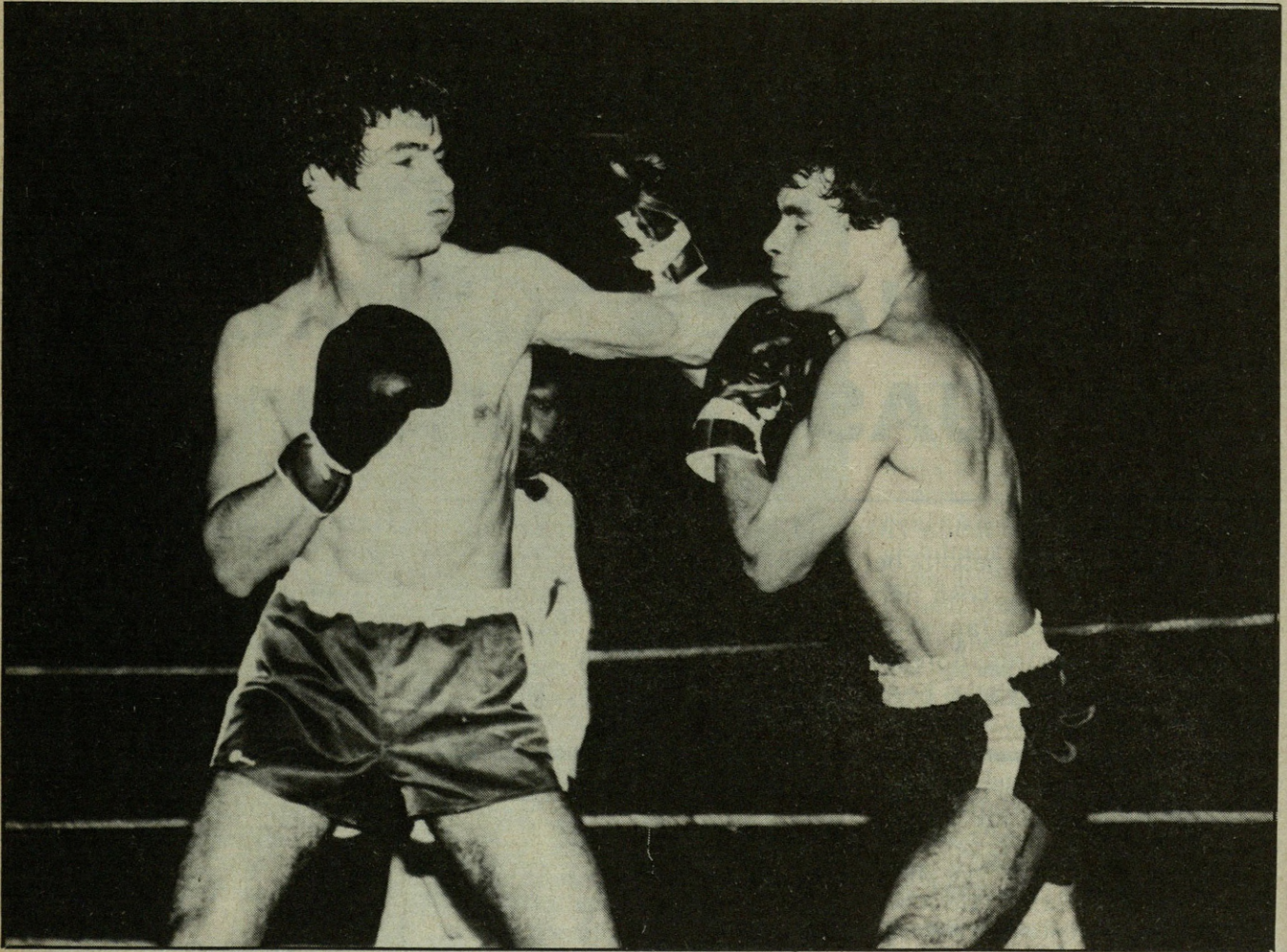
Herrikoen ongi-etorria, apoteosi bat

Nuarbekoek Chicagotik bueltan jaso zuten ongi-etorria guztiz gauza deskribaezina izan zen. Astelehen goizean Barajasko aireportura iritsita, eguerdirako Etxegaraten ziren, eta bazkalondoa izan zen kirolariok Azkoitiara iristeko aukeratu zuten ordua. Behin Azkoitian (arratsaldeko zazpirak izango ziren), ehunka jende eta sokatiralariak eramateko propio egokitutako kamioi bat haien zain zeuden, txarangaren musika alaigarri. Behin kirolariak kamioiean sartuta, txaloak eta klaxonen orruak eta zarata aregautuz joan ziren, mutikoak goitik behera txunditurik utzi arte. Azkoitik Loiolan barrena Azpeitiraino heldu ziren munduko txapeldunak, bertako udaletxean omenaldi bero bat jaso zutelarik.

Nuarbeko bidean jarri zirelarik, Urrestilakoek ere kaletan zehar oihuka eta bibaka jaso zituzten pankartak eta guzti. Esan beharrik ez dago dene artetik ongi-etorri beroena beren herrian bertan jaso zutela, Nuarbeko biztanle kasik guztiak hantxe bait zeuden, behar bezalako afari bat antolaturik eta guzti. Afarian egon ziren pertsonalitateen zerrendatzea edota bertan entzun eta esan ziren guztiak aipatzeak luzeegi joko liguke eta bere honetan utzi beharko dugu artikulua. Hori bai, otsailean jokatuko den Ingalaterraren kontra errebantxa hori noiz iritsiko den honez gero irrikan gaude.

Sabin LASA

Hamabi bat gimnasio daude denetara lau probintzian

«Bozeolari batek ringera igotzen denean bereziki ongi preparatua egon behar du, fisikoki eta teknikoki».

josu

Bozeoa Euskal Herrian: Iparraldea da nagusi

Bozeoa ez da fama ona daukaten kiroletariko. Areago, itxura txarrenetako bat daukana bera da. Marjinaltasun osoan bizi den mundutxo horretara hurbildu nahi izan ditugu geure urratsak oraingoan, Euskal Herrian kirol horrek dituen sustraiak arakatuz. Ikusi batera, garbi ageri da indar gehiena Lapurdin ageri dela, beste probintzian indar gutxiagoz ari direlarik.

Bozeoak Euskal Herrian nolako infrastruktura daukan ikusten badugu, egia esan ez dago euforia haundiegietarako lekurik. Gipuzkoan hiru boxing-sala besterik ez daude, bat Arrasaten Jose Grillek eramana, Donostiako belodromoan ere bada beste bat

Enrique Madinaren agindupean, eta hirugarrena Bidebieta-La Paz-eko polikiroldegian aurkitzen da eta Pedro Labarbera da bertako arduraduna. Azkeneko hau izan da probintzia honetako egoera deskribatu diguna, «Gipuzkoako bozeoa mementu honetan

aurrerapausu garrantzitsu bat ematen ari da, apur bat garai hauetan bozeoa heltzen duen zailtasun-saretik ihesegin nahiean».

Iparraldean, bozeoa irakiten

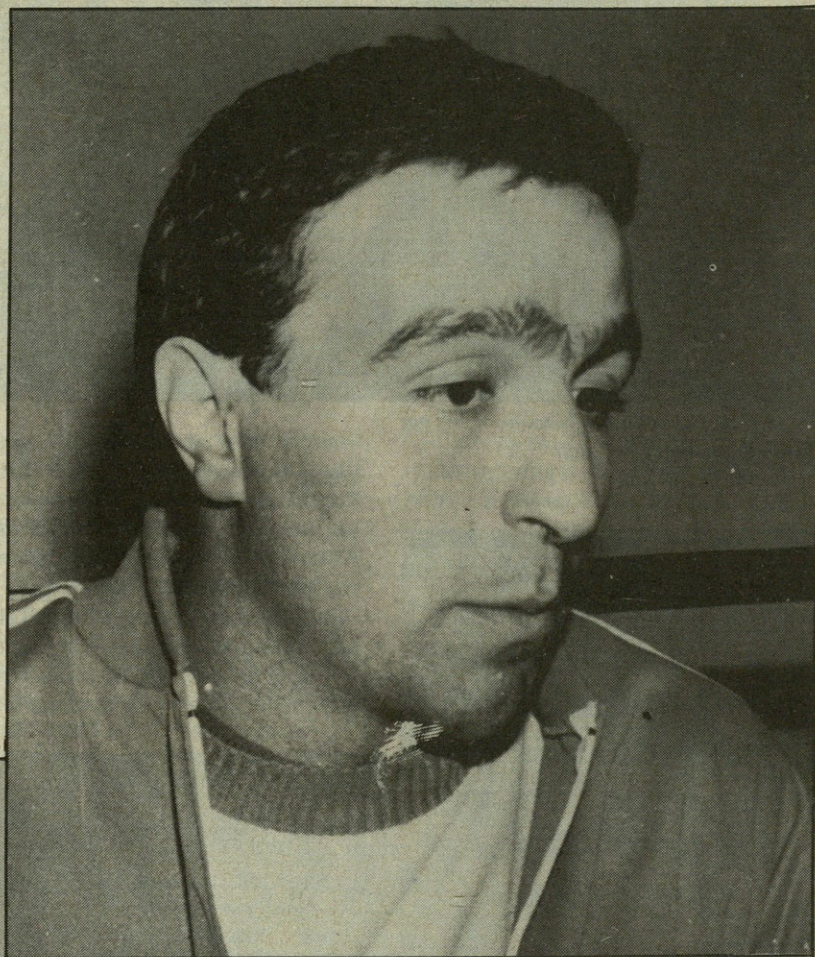
Bizkaia, Araba eta Nafarroa dira

Euskal Herrian eta bozeo mailan anaia pobreenak. Bizkaiko Federazioan presidentea den Torre jaunak herrialde horretan bozeoa oso oso bazu zegoela esan zigun, halako lurralde zabalean bizpahiru gimnasiorekin kontatzen dutelarik (denak Bilboaldean). Araban kirol honekiko dagoen kezka pertsona zehatz batzutara mugatzen da, Zelaia, Gelu, Torralba, eta

duela gutxi egon den federazio-alaketarekin litekeena da bultzada bat jasotzea; bitartean bi gimnasio baino ez daudela esan behar. «Nafarroako egoera da denen artean desastrosoena, kasik hutsean daudela esan daiteke. Gimnasio bakarra dago Noainen eta herrialde guztian zehar kasik interesik ez du sortzen».

Gutziz desberdina agertzen zaigu

Iparraldeko egoera. Estatu frantses guztian bezala, Iparraldean ere bozeoa irakiten dagoela esan daiteke. Hiru gimnasio dituzte baina Hegoaldekoek baino askoz bizi eta mugimendu indartsuagoa daukate. Miarritzen dago «Biarriz Olympique» delakoa eta Baionan beste bi daude, «Aviron Bayonnais» eta «Ring Bayonnais» izenekoak. Denetan ina-

Mikel Martin: «Bozeoan, lehendabizi atleta eta gero bozeolari izan behar da»

Gurasoak salamancarrak, bera txikitandik Euskal Herrian bizi da. Euskaraz ez dakiela eta elkarrizketa hasieran «erdaraz, mese-dez» eskatu digu dakien euskara apurra erabiliz. Erdi-pizuko bozeolaria da Mikel Martin, Euskadiko txapeldun, profesional izateko gutxi falta zaiona, baina oraindik amateur. Bozeoa maite du, eta kirol hau praktikatzen daramatzan hamar urteen ondoren piska bat «karroza» dagoela badio ere, ez du ilusiorik galdu. Borrokaldi garrantzitsu baten aurretik hitzegin genuen berarekin.

«Jende asko dago kirol hau zer den jakin gabe hau edo beste esanez ibiltzen dena»

ARGIA.— Zerk bultzatu zintuen bozeolaritzan aritzera?

MARTIN.— Nik, hasi nintzenerako, barnean neraman, nire aita bozeolari ona izan zelako, borrokaldi asko egin zituen, eta deigarri zen niretzat. Haur nintzelarik, bederatzi urtekin eskularruak jantzi eta saiotoxoak egiten nituen... Baina ez nintzen seriotan hasi hamabost urteak bete arte. Orduan hona etorri nintzen, Trintxerpera, gimnasioan entrenatzen hasi nintzen. Benetan atsegin nuen, urte t'erdia igaro nuen entrenatzen etxean ez zutelako nahi bozeatu nezan. Zaletasuna ez zidatela kenduko ikusi zuten, eta nik segi egin nuen.

A.— Bozeoa kirol gogorra da...

M.— Bai, zailtzarik gabe, kirol gogorra da, baina kirol guztiek daukate beren gogortasuna. Agian hau besteak baino gogorragoa da bere ezaugarriengatik. Honetan garrantzitsuena lehendabizi atleta izatea da, eta gero bozeolari; beti ongi entrenatua egon dadila, eta trenpuean, horrela galerazten bait dira zigo-

dartsuena dugu Lapurdiko bozeolaritza beste herrialdeetakoekin alderatuz gero.

Beti dago bozeoan ikasi nahi duenik

Bidebieta-La Pazeko gimnasioan aurkitu genuen Labarbera. Bera da bertako preparadorea eta adore-emale nagusia. «Gure gimnasioan debalde ematen ditugu eskola guztiak. Gure asmoa hau da: ahalik eta mutiko gehienak apunta daitezela eta ahalik eta gehienak debuta egitera irits daitezela», esan zigun Labarberak. Alderdi horretatik, badirudi gimnasioetan ez dutela kexa haundiegirik, esan nahi baita hasi nahi duen jendearen aldetik. Badirudi zenbait sektoretan onarpen handia izanez jarraitzen duela bozeoak eta urtero joaten direla mutiko-andana berriak gimnasioetara.

Debuta egiteko, hori bai, segurantz osoa behar dela errepikatzen zigun behin eta berriz Labarberak, «preparazio maila altu bat behar dute bozeolariak ring-era igotzeko, bai teknikoki eta bai fisikoki», ezezkoan bitartean beti ere itxarotea onena delarik.

Labarberarekin batera gainerako tekniko guztiak ere eritzi antzekodunak dira. «Hor inportanteena jendea alperrik ez erretzea da, hau da, ongi

Labarbera, Euskadiko dabiltzan dozena bat entrenadoreetatik bat dugu.

«Jipoi haundia jasotzen denean, deskantsatzen jakin behar da; bestela, haundiagoetara joateko arriskua sortzen da»

rraldiak. Bozeolaria ringera bozeoaren gutxieneko ezagupenak eduki gabe eta baldintza txarretan igotzen bada... hori prestatzailearen errua da, berak zaindu behar bait du baldintza fisiko eta tekniko honetan igo daitezen. Orduan ez litzateke izango izan ohi den bezain gogorra.

A.— Profesionalerako urratsa emateko zorian zaude orain.

M.— Horrekin badaramat denbora puska. Iaz, soldaduskatik etorri nintzen, pizu gehiegirekin etorri nintzen. Hara hirurogeitamasei kilokin joan nintzen eta bukatzean ia larogeitamar neuzkan. Aldaketa haundiegia. Ez neukan lanik, gogorik gabe... Egin nuen lehen borrokaldia moral faltaz galdu nuen. Ezer egin gabe egon nintzen denboraldi bat, eta gero berriro hasi nintzen, lehenagoko gogo berdinekin ekin nion. Bitan edo hirutan egon naiz profesionalera igarotzekotan, baina une hauetan bozeoa hain gaizki dagoenez... Eta orain amateur mailan piska bat nekatu naizez. Ez naiz bozeolaritza nekatu, nire

grina bozeoan jarraitzea bait da, prestatzaile gisa-edo, baina oraingoz praktikatu nahi dut. Ilusioa galtzen ari naiz, Espainiako txapelketetan egon naiz, eta guztiz desmoralizatu ninduten, ze nik moralki oraingo txapeldunari irabazi egin nion... Eta orain errebantxaren zain nago...

neuritu mutil bat noiz den ring batetara igotzeko gauza, eta behin ring gainean ahalik eta gaztigu gutxienean jasotzeko abiltadeara eta adimena izan dezan», izan zen Enrique Madinarekin izandako solasaldian bota zigun lehen gauza. Enrique Anoetako Belodromoan dagoen gimnasioko preparadorea dugu. «Izan ere, badirudi zenbait gimnasioetan bietako batetara bultzat-

A.— Nongoa da Espainiako txapelduna?

M.— Madrildarra, horrekin ez dago gehiago esan beharrik, etxeruntz eraman zuten. Nik gogoratzen dut epaia emate-rakoan izandako eskandalua. Mutiko ausarta zen, hori bai, gogor jotzen zuen, ongi jo ninduen lehen asaltoan, baina nik bozeatu nion eta argiki irabazi niola uste dut, eta jendeak ere horrela adierazi zuen. Baina lau gizonek galdu nuela esan zuten eta haien esanetara makurtu behar izan nuen.

A.— Orain erraz ikusten duzu profesionalerako bidea?

M.— Beno, profesionalerako bidea... landatu aurretik saltzea dela uste dut nik, gaur gauean frogatzen dut garrantzitsua bait dut; eta gero Espainiako txapeldunaren kontra borrokatzeko gogoa dut, eta guztia ondo badoa nahiko erabaki sendoa hartu dut, baina hori benetan ongi banago izango da...

A.— Profesional izateak zer ekarriko ditu, dirua, ilusioa...?

zen dituztela mutikoak: edo suizida batzuren gisa ahalik eta kolpe gehienak jotzea (onak edo txarrak izan), edo denbora guztian ihesegiten egotera, eta hori ez da bozeoan aritzea. Bozeolariak behar du bere kolpe guztiak oso (asko edo gutxi emanaz irabaz daiteke borrokalidia) neurtuak eman».

Bere kezka nagusienetako bat bozeolarien jasan behar duen gaztigua da, eta horretaz adibide bat ipintzen digu, «ikusten dituzue nire mutikoen aurpegiak? Bozeolari-aurpegiak al daukate? Ez eta ez. Hain zuzen ere, kolpeak itsuan jotzea eta eskuak luzatzearen luzatzea kolpe gehiegi jasotzea erakartzen du eta horregatik geratzen dira bozeolariak aurpegi horiekin. Egin behar dena hauxe da: kolpeak neurtuak eman, behar den mementuan, eta horretarako taktika apur bat behar da».

Profesional on gutxi Euskal Herrian

Bozeoaren munduan bada beste korapilo bat askotan askatzeko zail samarra dena: profesionaltzea. Hain zuzen ere, bozeolari guztiak amateur bezala hasten dira eta halako borrokaldi-kopuru bat osatu dituenean eta hainbeste irabazi, profesionalera pasatzeko eskubidea dauka. «Hori bai —argitzen digu profesionaletara pasatzekotan dagoen bozeolari batek—, preparadoreak edota bozeolariak ikus

dezakete oraindik ere nahiko berde dagoela, fisikoki nahiz teknikoki, eta beste batetarako utzi». Gero, behin profesional bihurtuta gaubelak antolatzen dituztenek deitzen dituzte bozeolari profesionalak eta hainbat diru pagatu.

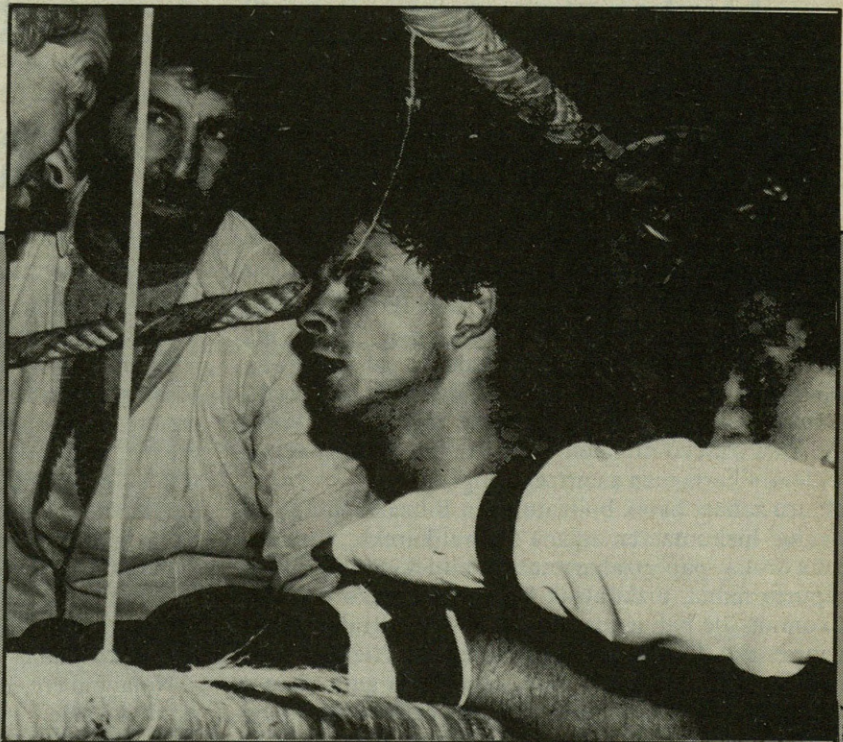
Alde horretatik, Euskal Herrian bozeolari amateur asko, baina proportzioan profesional gisa aritzeko modukoekin oso urri gabiltzala esan daiteke. «Horren adibide garbi bat Bizkaian pasatzen dena da. Oiarbide bezalako preparadore batek oso suerte txarra eduki du, amateur mailan Espainiako txapeldunak egin ditu, baina gero profesional mailan ez dute gauza haundirik egin; beno, Andoni Amaña kenduta, nahiz eta txapeldun ez geratu oso paper ona egin du honek; berdin esan genezake Horacio Ruiz bozeolariaz».

«Bozeoaren arriskua ez da eskaladarena baino haundiagoa»

Eta azkenik bozeoaren arriskugarritasuna dago. «Jipoi haundia jasotzearen arriskua katarro batena bezala-

koa da: ez bada ongi sendatzen haunditara jo dezake. Horregatik behin jipoi haundi bat jasoz gero, deskantsatzen utzi beharra dago bozeolaria. Egoten diren istripu gehienen jatorria horixe da, aurrekoa behar bezala sendatu gabe beste batzutan hasten direlako», komentatu zigun Labarbera preparadore, behin eta birritan adieraziz gauza larrik ez gertatzearen erantzukizuna neurri haundia batetan preparadorearena dela, berak jakin behar duela zer komeni den eta zer ez. Oraindik debutatu ez zuen bozeolari gaztetxo batek hala irudikatu zigun arrisku hori: «Nik ez dut uste bozeoaren arriskua eskaladarena baino haundiagoa denik; dabilenak badaki zein arrisku dauzkan eta aurrera jotzea erabakitzen badu, badaki zein seguritate neurri hartu behar dituen. Prolema da bozeo-borrokaldiak telebisatu egiten direla eta jendeak odola ikusten du, baina horrek ez du berez ezer esan nahi».

Mikel ANTZA
Josu LANDA

Bezin baionarra, asaltoen arteko deskantsuan.

M.— Ni profesionalera orain arte amateurretan izan dudana izpiritu berberaz igaroko naiz. Probatzeagatik igaroko naiz, bozeoaren mundu barruan esperientzia bat gehiago izatearren, etorkizunera begira ongarri izango zaidalakoan, kirol honetaz hitzegiteko oinarri sendagoa emango bait dit. Kirol honetako arazo larrietako bat hori da eta, zer den jakin gabe hitzegiten duen jende asko dagoela.

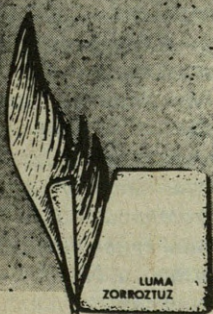
A.— Zer esan nahi duzu jakin gabe hitzegiten duen jendea dagoela diozunean?

M.— Ba bozeoaz hitzezin eta eskularru batek zenbat piztzen duen ez dakien jendea dagoela, ezta ring baten neurria ere. Ez dute bozeoa behetik ezagutzen eta gero kirol gogorra dela, azpijoko asko dagoela etabar esaten dute. Eta egia da, baina esaidazue zein kiroletan ez da hori gertatzen? Eta areago profesional mailan, futboleko adibidez... Bozeoa kirol guztien artetik paganoena izan da, agian bere ezaugarrietatik, eta bai, gogorra da. Baina tristeena zera da, bozeolari on

izan diren batzu bozeoko esperto derizoten gizon horien kritikengatik gixajo batzu izatera kondenatuak egotea. Bozeoa oinarritik ezagutu behar da, gustatu egin behar zaizu, txikitandik hasi, muti-

koa gimnasioan entrenatzen hasten denetik. Ezin dena hori da, ezagutzen ez den zerbaitetaz hitzegitea.

J.L./M.A.

Gotzon EGIA

Hizkuntza minorizatuen soziologi biltzarrea

BIDE BERRIAK URRATZEN

Joan den urriaren 1etik 5a bitartean Hizkuntza Minorizatuen Soziologi Biltzarrea egin zen Getxoko Fadura Kiroldegian. Bertara, Estatu Batuak, Catalunya, Québec eta barreko espezialistez gain, anitz euskaldun, galiziar eta katalandar bildu zen, Europako mendebaldean hizkuntza minorizatua duten komunitateek mundu modernoan bizirik jarraitu ahal izateko dituzten oztopoak eta etorkizunerako irtenbideak elkarlanean aztertze gogoz.

Helburu zehatz batek bultzatu zuen Biltzarre honen antolakizuna: hizkuntzaren arazoa gramatikarekin, filologia-rekin eta orohar papertzaharretako kontuekin identifikatze hori apurtu nahia, hizkuntzak bizi ahal izateko erabiliko duen komunitate bat, jende-multzo bat eta lurralde propio bat ezinbesteko dituela publikoki adieraziz. Hizkuntza baten etorkizunari ez zaizkio, bada, asko axola gure aiton-amonen garaiko testu zaharrak, aditzaren egitura morfologikoa edota halako dialekto baten bitxikeriak. Hizkuntza minorizatu baten geroa **eguneroko erabilpenean** dago jokoan, gizarteak berezko dituen funtzio modernoetarako erabilpenean. Honenbezet, hizkuntza minorizatu eta nagusien arteko erlazioa beti borrokazkoa da, borroka horretan bi irtenbide besterik ez direlarik: hizkuntza minorizatua desagertzea, populazio osoa unilinguea bihurtuz; ala hizkuntza minorizatua normalizatu, berezkoa duen lurralde eta populazioan. Borroka edo gatazka hau, ondorioz, soziala

da osorik, eta bere osotasunean aztertu eta agerrerazteko hizkuntza eta faktore sozialak elkar lotuko dituen ikuspegi bat besterik ez dugu: soziolinguistika.

Jende ugari bildu zen Fadurara, antolatzaileek espero baino gehiago agian. Unibertsitateko ikasle-irakasleak batez ere; administrazioan, komunikabideetan ari den asko ere bai. Alkateren bat, zinegotziak eta parlamentari sozialista batzuk ere ikusi ziren. Tartean, esan bezala, galiziar eta katalandar franko. Kanpoko gonbidatu bereziek uste baino gutxiago eman zuten, W. Mackey (Québec), J. M. Sánchez Carrión «Txepetx» (Euskal Herria) eta Ll. Aracil (Catalunya) kenduz gero. Maila erreagoan behar bada aportazio interesgarriagoak eman ziren gure arteko jendeak osatutako mahai-inguruetan.

Nolanahi ere, Biltzarrearen balantze gisa Euskal Herrian egindako azterketa soziolinguistiko esperimentalek (berezi-ki I. Larrañagak burututakoak) eta erreflexio teorikoek (Txepetxenak) kanpotarren aldean zertan lotsaturik ez dutela esan genezake. Hurbilean ditugunak beren neurrian apreziatzen zaila bada ere, gure inguruko errealtatearen estudio konketuek beste zenbait teoria hutsek («sociolinguística de guante blanco» izendatu zituen batek) baino gehiago erakus diezaguketela ikusi genuen Faduran.

Bost egunez goiz-arratsaldeko saioetan barrena esanda-koak laburbiltzen ez da errez, jende askok hitzegin zuen eta,

hitzegin ere. Baina zerbait jasotzekotan haxe egin behar da bederen: Euskal Herriaren hizkuntz arazoa ez da munduan bakarra noski, eta mundu zabalean gertatutakoari behatu beharrean gaude, han eta hemen konstante berdinak gertatu bait dira, aldeak alde.

Lehenik, mundu osoan ez da sekula gertatu lurralde berean eta populazio berarekin bi hizkuntza funtzio guztietarako eta gizarte-arlo guztietan **era berdinean eta parekatu** erabiltzea. Bilinguismoa egoera iraunkor eta estable gisa mito bat besterik ez da, hizkuntza nagusia behin betirako inposatu nahi dutenek erabilia hain zuzen. Lurralde batetan une historiko batetan bi hizkuntza kontaktoan gertatzen badira, egoera hori beti da **iragankorra**: edo hizkuntza nagusia bakartzat inposatu, edo minorizatua normalizatu. Zirt ala zart, ez dago besterik. Honek ez du, noski, zer ikusirik herri batetan jende gehienak bi hizkuntza (edo gehiago) jakitearekin. Adibidez, Holandan ia denek dakite holandesa eta ingelesa, baina ez zaio inori bururatzeko seme-alabekin, telebistan eta lantokian ingelesez mintzatzea. Hizkuntza sozial eta nazionala bat bakarra da: holandesa.

Ondorioz, hizkuntza batek ezinbestekoa du bizitzeko **lurralde propioa eta eskusiboa** bat, non bera izango baita funtzio sozial guztietarako nagusi eta bakarra. Mundu osoan hizkuntza lurralde bati eta komunitate bati lotzen zaie estuki, eta ez indibiduo soilei. Honela bada, arrisku handikoa da hizkuntza bataren edo bestearen erabilpena eskubide indibidualen mende uztea. Hau da, eskubide linguistikoak komunitateari dagozkio lehen-lehenik: lurralde jakin batetan bizi den herriari dagokio bere hizkuntza propioa erabili eta normalizatzeko eskubidea, horretan indibiduo bakoitzaren eskubideak ere gordetzen eta begiratzeko saiatu behar duelarik. Alderantzizkoa, borrokan ari diren bi hizkuntzak erabiltzea pertsona bakoitzaren eskubideetan oinarritzea alegia, hizkuntza nagusiari bideak erreztu eta zabaltzea besterik ez da. Adibide garbia jartzeko, Euskal Herriari euskara hutsez ezin daiteke gaur bizi; erdarak, berriz, ezinbestekoak dira bizi ahal izateko ere. Indar-erlazioak horrela daudela, Euskal Herriari bere eskubide linguistiko kolektiboak aitortzen ez zaizkion bitartean, etorkizun beltza dugu. Haxe da, hain zuzen ere, Espainiako Konstituzioak, Autonomi Estatutuak eta areago Euskararen Erabilpenaren Normalizaziorako Legeak oraingoz eskaintzen diguten irtenbide bakarra.

Gauzak ez dira, alabaina, aldaezinak. Zorionez, baditugu Europako beste lurralde batzuetan eredu argigarriak, gure tankerako egoeretatik irten eta beren hizkuntza minorizatuak normalizatzen jakin duten herrienak hain zuzen. Horriengandik ikas genezake hizkuntz ordezkapena (hizkuntza nagusia minorizatuaren ordez lurralde batetan erabat inposatzea, hura satorren tartera bidaliz) ez dela geraezinezko prozesua. Belgian, Suomin (Finlandia), Jugoslavian, Québecen, garaiz konturatu ziren beren hizkuntza propioak galtzorian zituztela, baita bitartekoak jarri ere prozesu hori iraultzeko. «Iraultza» horretan ez ziren hartu beharreko erabakiak bildurtu, eta ekintza luzeen buruan lortu zuten bizirik segitzea.

Hizkuntza minorizatua normalizatzeko eginkizun-multzo horri **hizkuntz plangintza** deritzo. Hizkuntz plangintza, beraz, instituzio publikoek, indar sozial desberdinek eta herriak orobat bultzatutako ekintza eta programa-multzo osoa da, haien borondatez eta gogoz egina, behar diren bitarteko ekonomiko eta humanoak jarri, eta helburu argi batekin: hizkuntza propioa normalizatu (Inglateran ingelesa, Ale-

manian alemana edo Madrilen gaztelera den bezala, argi eta garbi esateko).

Hizkuntz plangintzak badu, zernahi dela ere, aurrebaldintza bat: nahikunde politikoa. Instituzio publikoetan eta administrazioan agintea dutenek hala nahita eta ez besterik egin liteke hizkuntz plangintza, ikaragarritzko dirubideak eta profesional-taldeak behar dituen etengabeko aktibitatea baita hau. Euskal Herriko aginte publikoaren gogoari buruzko ezpai horretan aritzea alferrik da. Jakin badakigu ordea Biltzarre honetarako laguntza publikoan hizkuntz politikaren ardura zuzena dutenek ez zutela zer ikusi handirik izan. Jakin badakigu Biltzarrearen hasieran eta bukaeran baino ez zutela burua ageri —akto ofizial soilak— eta axola gutxi ziela —iduri— han esan, egin eta sortutako guztiak. Jakin badakigu ere agudo hasi zela bazterretan zabaltzen Biltzarre honen helburu bakarra politika ofizialari aurre egitea zela, eta hau horrela izanik ere ez zuen politika ofizial horren ordezkaririk gorenak inortxok gonbidatu gabe Biltzarrearen hasiera-hitzaldia emateko batere erreparorik izan.

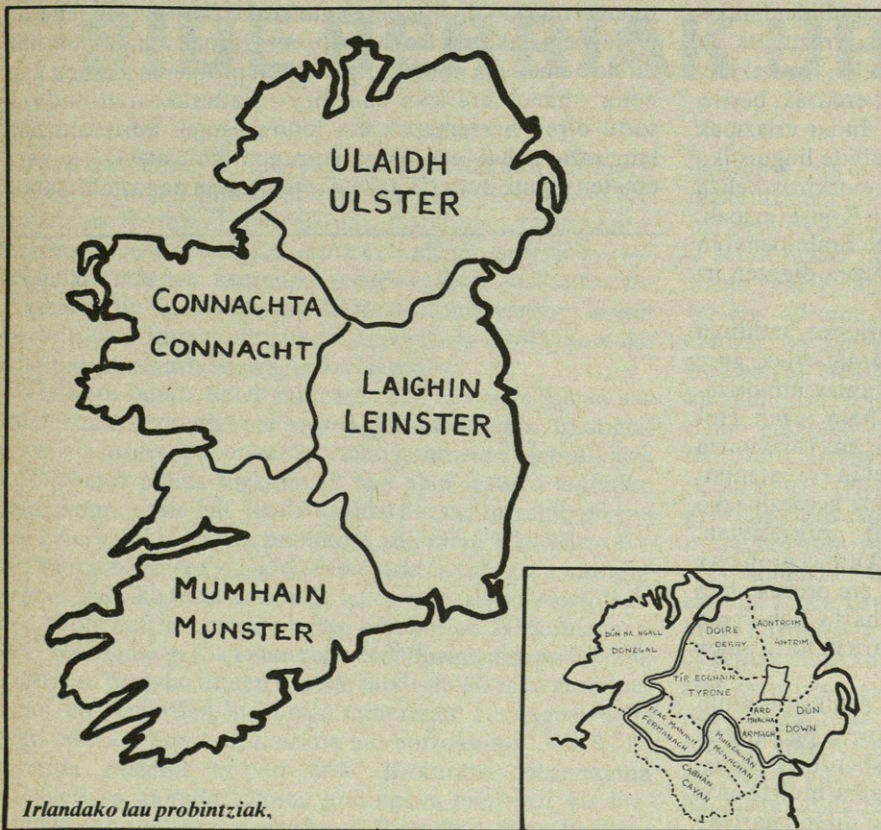
Erreza da eritzi diskordante guztiak zaku berean sartu eta «orain arte egindakoaren» erretorikarekin despatxatzea behin eta berriz. Boterea duenak erreza du. Baina horrek ez dio batere erantzukizunik kentzen aginte publikoari (bereiziki abertzaleari), eta batez ere ez dio deus mesederik egiten euskararen normalizazioari. Presuntzio bat da kritika guztiak instituzioen kontrako jenerikotzat jotzea: bestelakorik frogatzen ez den bitartean, instituzioek egiten ez dutena **egin dezaten** salatzen da.

Biltzarre honen emaitzak ez dira segur aski berehala ikusiko, eta ez da uste izan behar ere halako bilkura batek eragin-indar berezirik duenik. Hala ere, haren balioa guztiz istimagarria izan da nor bere eguneroko borroka eta lanetan ez dagoela bakarrik frogatzeko, eta arazoak amankomunak direla hemen eta nonahi. Egon diren problema guztien gaitetik —hauek ere izan bait dira— Faturakoaren ondotik sortu diren harremanek eta lotura estuek aurrerantzean langintza zabal eta eraginkorragoa bultzatzeko aukera ematen digute dudarik gabe. Geren baitan dago hala izatea.

Irlandan barrena autobusez: giroa, inpresioak, hizkuntza...

Belfast eta Derry, erresistentzia gogor baten eredu

Abuztu honetan Euskal Herritik abiatutako autobus bat ibilia dugu Irlandako lurraldeetan zehar. Irlanda osoan. Beraiek ordea Ipar-Irlandan egindako buelta dute gogokoen; bereziki Belfast eta Derry hirietan iragandako bi egunak. Egun horietan ikusi eta bildutakoa ekarri digute: Belfast eta Derry-n jasotako inpresio eta datoak alde batetik, eta Gaelikoaren, irlandarren hizkuntzaren egoera bestetik; kasu berezia egin dietelarik hango Ikastola eta Gau-eskolei.

Irlandako lau probintziak.

Ulster-eko 9 Konterriak: 6 Ipar-Irlandarako; Donegal, Cavan eta Monaghan Hego-Irlandarako.

«Gauze iritsi ginen Belfast-era. Dena etxe-txikiz josia. Teilatuak gorri gorri denak. Tximinitatik kea. Ilunabarra zen gu ailegatutakoan. Ailegatu eta berehala bi gazte gelditu ziren gure autobusari begira: konturatu ziren haiek euskaldunak ginela. Segituan polizia pila bat korrika. Laister asko ezkutatu ziren bi gazte haiek» dio autobusean joandako batek.

Kontrola pasa eta hirian barruan zirelarik manifestazioa. Han bertan mahai batzuk firma biltzen. «Joan ginen firmatzera, hemengo jestoren antzeko zerbait ziren, eta kasualitatea erdaraz zekien batekin topo egin. Berak eraman gintuen Sinn Fein-eko sedera».

Etxe zahar bat omen, erortzeko zorian. Protezio bezala haitz handi bat ate aurrean. Telebista zirku itxia etxea bijilatzen. «Katolikoan auzoan, bueno nazionalista denak ez dira katoliko baina asko nahasten dira bi gauzak, beraien auzoan alegia nagusi dira». Ederki asko gordetzen omen dira han etxe txiki eta ez hain txikiren artean. «Etxe handiak ere baziren, denak horma oso bat behera botata. Barruan ikusten zenituen sukaldeak, gelak... naranja kolorezkoak batzuk... baita nola bigarren gerra handia bukatutakoan telebistan ikusten diren paraje horiek... etxeak erorita eta horma batzuk zutik... ba horrela. Han protesta moduan botatzen omen dituzte beren etxetako paretak. Bakoitzak bere etxe-ko paretak bota gero gobernu ingelesak eman behar duen dirua eman dezan beste etxe batean sartzeko». Ez omen da hori protesta modu bakarra. Autobusei erabateko boikota egiten omen diete. Taxisak berriz ez. Kooperatiba moduko bat dira eta «denak nazionalistak dira. Taxista guziak dira erresistentziakoak. Horregatik jendeak asko laguntzen ditu. Modu onean ateratzen dira gainera...».

Irlandako zenbait jakingarri interesgarri

Irlanda osoan 32 Konterri daude, sei Iparraldekoan eta 26 Hegoaldekoan. Bereizketa politiko hau ordea aski berria dugu, 1920. urtekoa, Westminster-eko Parlamentuak Irlanda bakarraren banatzea erabaki zueneko.

Historikoki berriz 32 Konterri horiek lau probintzietan banatzen ziren: Ulster(9), Munster(6), Leinster(12) eta Connacht(5). Parlamentu ingelesak

Irlanda banatzea erabaki zuenean berak gehiengoa izango zuen lurraldea gorde nahi izan zuen, protestanteak gehiengoa zuten lurraldea. Non lortu zezaketen hori? Ulster-en. Baina ez Ulster osoan. Ulster-eko hiru Konterri erabat katolikoak ziren (nazionalistak). Orduan, Ulster bera ere banatzea erabaki zuen: hiru Konterri Hego-Irlandarekin utzi eta beste seiekin Ipar-Irlanda asmatu. «Gure lurralde autonomoarekin eta Nafarroarekin egindako bereizketa gogoratzen dit honak» esaten zigun autobuseko lagun batek.

Ipar-Irlandako sei Konterritan 1.600.000 lagun bizi diren bitartean, Hego-Irlandan 2.980.000 inguru dira.

Datu ederrak hango eta hemengo gertakizunak alderatzeko (eta ez bakarrik hizkuntza mailan, arrepentituen kanpainak, H Bloque kartzelako kontuak, polizia ingelesaren errepresioa, Hego-Irlandaren kolaborazioa yanki eta ingelesekin...).

«Derry-n geundela, arratsaldeko lauretan edo horrela, auzo katolikoan, poliziak... han torreta gainean beste bat kamuflatuta... handik piskatera hor ikusten ez dizkiagu ba beste horiek pasamontañasekin eta beren militar jantziekin... bai, bai kalendario honetan bezala (eta erakusten digu IRAkoen argazki nahiko ezagun bat fusila esku batean dutela eta beste besoa ere altxata dutela)... kontrola pasa genian eta tiroka hasi hituen». Hau omen zen autobusekoek bizitako unerik beteenetakoa. Azpimarratzen zuen gure solaskideak egun argiz ikusi zituztela, nahiko normala zela alegia. Guk galdetu genion ea indarrez eta animoz nola dabilzan, «han denak dituk erabatekoak; umeak zaharrak, denak. Denek dakite badaukatela zeregina. Haurrak ere kalean zeudek txiki-txikitatik. Beti prest laguntzeko».

Gaelikoaren falta sentitzen dute

Padraig ó Maolchradibhe hizkuntzalariak esan digunez «Hego-Irlandako gobernuak dioenez 800.000 lagun dira Hego-Irlandan gaelikoz hitzegiten dakitenak; hauetatik 500.000 ongi-xamar dakitenak eta 250.000 ondo dakitenak. Baina zifra horiek ez dira batere fidagarriak. Nirekiko 30.000 lagun besterik ez dira izango gaelikoz ondo dakitenak».

Letrerotan eta agertokitan ingelesa eta gaelikoa agertzen omen dira. Ofi-

Belfast-eko edozein kaletan aurki dezakezu antzeko zerbait.

zialki egiten diren agerpenetan ere bi hizkuntzak ageri omen dira... baina alperrik. Erabat utzia daukatela zioen Padraige-k (portzierto, euskaraz badaki gizon honek). 1973. urterarte esaterako, batxilergoa gainditzeko beharrezkotzat jotzen zen gaelikozko azterketa gainditzea. Gauza bera eskatzen zen funtzionari izateko. Urte horretatik aurrera erabat jeitsi zen gaelikoa ikasteko zegoen gogo eskasa eta Hego-Irlandan gaeliko hutsez ikasten duten haurrak apenas dira 3a.

Ipar-Irlandan berriz 10.000 inguru izango dira gaelikoz dakitenak. 3.000-4.000 Belfast-eko hirian (Donostia baino txikixeagoa), Ipar-Irlandako hiri nagusia Derry-rekin batera.

Ikastola eta Gau-eskola: bi esperientzia berri

Belfast-eko 'ikastola'n berrehun haur daude lau irakaslerekin erabat gaelikoz ikasten. Hau da Ipar-Irlandan sortutako aurrengo 'ikastola'. Orain dela bost urte hasi ziren bederatzai haurrekin. Espero dute bost urte barru larehun haur izango dituztela.

Belfast-en Gau-eskola ere badago. Sinn Fein-ek, IRA erakunde armatuaren partido politikoak mugitzen ditu, baina Liga Gaelica-ren babesa dauka, erakunde prestijiozko bat, apezak, obispoak eta deneterik direlarik horren edozein dokumentoren sinatzaile. Ikastolak sortu zirenean nola bilatzen zen hemen elizaren babesa? Itxura po-

litikoa kenduaz gauzari, nahiz eta 'amorfoago' izan horrela, halaz ere eskolaren barren barrenean sartua dago erakunde politikoa. Belfast-en 30 gela dauzka Gau-eskolak, 6-20 ikaslerekin bakoitza.

Hemendik begiratuta huskeria bat ematen du. Han zerbait bada. Derry-n okerrago daude oraindik.

Derry-n berriz joan den urtean hasi ziren ikastolarekin. 20 haur zeuzkaten. Aurten berrogei dauzkate. Hauek ordea ez dira Belfast-ekoak bezala: eskola ingelesaren barruan dauzkate gaelikozko gelak. Bestalde aurten dira Derry-n Gau-eskola sortzekoak.

Esperientzia berri bati ekin diote Belfast-en. Begiratu beharko litzatekeena: auzoska bat jarri erabat gaelikoz egiteko. Belfast-en guraso, maisu-maistra eta mugida horretako beste zenbait ikastolaren inguruan jarri dira bizitzen. Beren helburua: gaeliko hutsez bizitzea. Sei etxe dauzkate. Belfast-eko beste edozein tokitan ezinezkoa egingo litzateke ingelesera da nagusi.

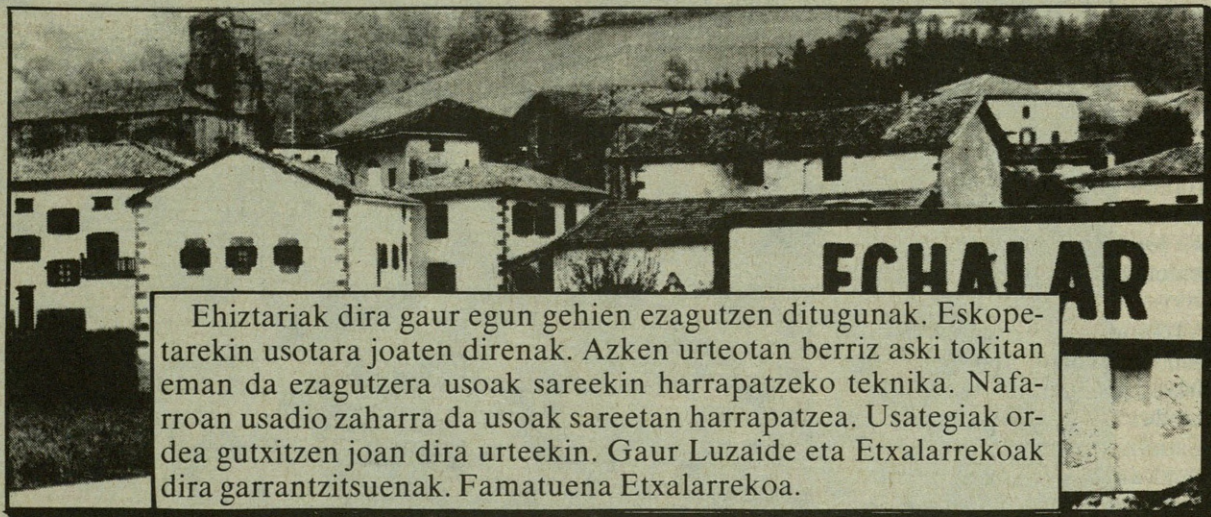
Datu hau honela ulertu behar da: Belfast-en protestanteek agintzen dute auzorik gehienetan, hiru laurdenetan gutxi-asko. Belfast-en mendebaldekoa da katoliko. Geto katoliko horren barruan beste geto bat litzateke gaeliko hutsez hasi diren horiena.

Gogor ekin omen dio Sinn Fein-ek gaelikoaren berreskuratzeari. Oraindik ordea egin beharko du euria...

**A. OIARTZABAL
J.M.**

Aurten usoak atzeratzen ari badira ere

ETXALAR USO-PASAREN ZAI

Ehiztariak dira gaur egun gehien ezagutzen ditugunak. Eskopetarekin usotara joaten direnak. Azken urteotan berriz aski tokitan eman da ezagutzera usoak sareekin harrapatzeko teknika. Nafarroan usadio zaharra da usoak sareetan harrapatzea. Usategiak ordea gutxitzen joan dira urteekin. Gaur Luzaide eta Etxalarrekoak dira garrantzitsuenak. Famatuena Etxalarrekoa.

Etxalar Bidasoa gaineko herri koskor bat dugu, Lapurdirekin mugan, Sarako herriarekin hain zuzen ere. Muinoak eta mendi-lepoak. Ez oso altuak, zazpirehun metrotakoak gehienez jota ere. Horietako lepo batean, Lizarrieta inguruan: Etxalarreko usategiak.

Tokia aproposa da Europa iparraldeko toki hotzetatik Afrika aldera negua pasatzera doazen usoak harrapatzeko. Muga-gainean. Bertan. Pago artean altxata dauden postutan usazainak igoko dira goizean goiz han gora: arma bat besterik ez eskutan, «karrotia». Paleta bat da karrotia, pin-ponean egiteko moduko paleta bat karearekin erabat zurituta kôa.

Iparretik Hegora datorren uso bandada ikusitakoan uso-multzoaren kontra jaurtikiko du karrotia usazainak. Karrotia ikusi, beldurtu eta behera etorriko dira usoak pagoen kontra altxata dauden sareetara zuzen zuzen. Usoek sarea behetik jotzerakoan gainean eroriko zaie hau: ez dute nondik ateratzerik.

Ez da beti ordea gauza ondo ateratzen: batzutan altuegi doazelako usoak, bestetan karrotia tira eta kasorik egiten ez diotelako... sareek ere failatu dezakete noiz edo noiz.

Gero eta uso gutxiago

Ehiztari batekin egin dugu topo eta berak esan digunez amorratzen dago aurten berandatzan ari direlako usoak. «Aurtengo udazkena ere txukuna atera zaigu (eguraldiaz ari da). Gero

Karrotia tira eta uso bandada behera etortzen da beldurrez.

ikusi beharko batere usorik baden. Gero eta gutxiago eta gero eta altuago pasatzen dira usoak. Hona ailegatu aurretik pasada ederrak ematen dizkiete European. Batez ere Frantzian. Begira, lehen ez zen batere afiziorik han. Orain

berriz denak eskopetekin».

Antzeko zerbait da Benito Indaburuk eta Rufino Zubietak kontatu digutena «Europako gerratearen garaian jende artean erabiltzen ziren eskopetak. Usoak libre. Orain berriz eskopeta denak gora begira. 1942. urtean 1.420 uso dozena harrapatu ziren Etxalarren. Gaur egun ehun dozena inguru biltzen dira denboradako».

Hiru uso mota dira Etxalarretik normalean pasatzen direnak: usapala (tortola), txoloma eta mendiusoa. «Txolomak pasatzen dira aurrena. Horien ondoren beste denak bandadan. Guztietan handiena mendiusoa da, gehiena ikusten dena ere bai».

Denborada urria hasieran hasi eta azaro bukaera artekoa izaten da. Usoak partikularrek erosten dituzte normalean: mugaren alde honetakoak ala bestekoak. Zazpirehun pezeta uso bakoitzeko. Uso bizia, erreklamo bezala ibiltzekoa hiru mila pezetatan.

Pepe Yantzi ostatukoak esan duenez ehunen bat ehiztari izaten dira normalean egunero. «Egun hauetan ordea, eguraldi txarra eta, hogeihogei-ta hamar, besterik ez dira ibili».

Dena dela jakina da Euskal Herrian ehizerako dagoen afizioa. Esaten denez berrogei euskaldunetatik bat behintzat ba omen da ehiztari. Baztanen berriz, 8.400 biztanle besterik ez eta horietatik 1.200 ehiztari.

Hauek ere han izango dira beren postutan zelatan.

Orain usoak pasatzea falta.

Bixente USATORRE

Joan den asteen Baionan bizitutako uneak zailak izango dira ahazten Iparraldeko kultur mugimenduan (eta baita gainerako dinamika politikoan ere). Mitterrand Frantziako lehendakariak Baionara egindako bisitak euskal kulturak Iparraldeko hiru probintzietan zeuzkan espektatiba askori ateak itxi zizkien, eta zeharka borrokarako dei egin. Alde horretatik SEASKAk eta AEKk dei eginiko manifestaldia bere abiapuntuan bertan desegin behar izan zen, ehunka CRSk adierazpen askatasunaren zentzu minimoena ere ukatu zielako. Francois lehendakariak esan zuenez, Euskal Herriak bere kultur izaera birreskura dezan uzteko prest dago, baina autonomia politikorik gabe. Euskaltzale guztiok argi eta garbi erantzun beharko diogu Mitterrand jaunari gure nortasun berezkoa (kultura haren adierazgarrietako bat delarik) ez dela inork erregalatu behar digun ezer; kontzientzia horren jabe bagarela. Behar duguna dirua eta boterea eskuratzea dela, gure euskal izaera garatzeko derrigorezkoak eta ezinbestekoak direnak. Eta lortu egingo ditugula, luzera jota bada ere.

berriak

Sabin

Tolosako Abestaldeentzako Lehiaketarekin disko bat argitaratu du IZk.— Ezaguna da Tolosan urtero izan ohi den Nazioarteko Abestaldeentzako Lehiaketa. Iaz bere hamaboskarren edizioa egin zen eta bertan beren ahotsen ederra erakutsitako zenbait abestalderekin disko bat grabatu eta argitaratu du IZ diskoetxeak. Produktzioa Tolosako Turismo eta Ekinbide Etxearen bizkar joan da, eta diskoan ageri diren hamasei pieza honako lau abestalde eskainiak dira: "Hungarian Youth Ensemble University. Choir", "Coro de Camara do Conservatorio Nacional. Lisboa", "Coral del Corazón de María de San Sebastián", eta "Et-xarri-Aranazko Abestalde". Detaile ikusgarri gisa, jakin bedi "Arotzak erran dio" kantua portugesez abesten dutela, eta "Olentzero" berriz hungaroek; polita izan daiteke, beraz, konpo-kohen ahotsean horrelakorik entzutea.

300 liburu lapurtu dizkiote "Maiatz" batasunari espainiar poliziek.— Iragan asteetako batetan, Allende Dunipetre, "Maiatz" aldizkariako banaketa-arduraduna polizia espainolak atxilotua izan zen Hegoaldera 300 liburuarekin pasatu nahi zuenean. "Maiatz"ek atera berriak dituen "Concerto guerrillero" eta "Bizitza nola badoan" liburuen 150na ale ziren poliziaren susmoak altxa eta zerbait subertsiboa bailitza Dunipetre gaisoa Donostiako komisaldegira eramana izan zen eta bere liburu guztiak konfiskaturik. Gau bat ere pasa zuen gure lagunak komisaldegian terrorismoaren ez dakit zertaz akusaturik, eta biharamonean libro utzi zutenean ez zizkioten liburuak itzuli. Eta gaur arte noski. Zein tamainako okerra egin zuten konturatzeko, liburu horien argitalpena 500na alerena dela erranen dugu azkenik.

Dagoeneko erabaki dira Eusko Jaurlaritzak euskarazko aldizkariak eman beharreko diru-laguntzak.— Eusko Jaurlaritzak euskarazko aldizkariak laguntzeko presupostatuak zeuzkan hoguei milioitak, lau bat inguru banatu gabe geratu dira, orain inori eman gabe gelditzeko itxuraz daudelarik. Hamasei izan dira laguntza horietara eskabideak aurkeztu dituzten aldizkariak eta honoko kopuruak tokatu zaizkie: ARGIA, 5.641.750; "Ipurbeltz", 4.941.960; "Aizu", 1.765.000; "Jakín", 1.142.000; "Kili-kili", 1.085.962; "Goiz-Argi", 487.500; "Zer", 295.000; "Hots", 248.400; "Susa", 148.200; "Karmel", 135.600; "Idatz Mintz", 90.000; "Txistu y Damboliñ", 78.000; "Ttu-ttuá", 54.360; "Saski-Naski", 50.880; "Jaunaren Deia", 36.000; eta "Ihaintza", 27.000. Zehaz-mehatz, banatu gabe geratu den diru-kopurua 3.772.288 pezetatakoa da. Aldizkari guztiek proportzioan iaz baino dextente diru gehiago jaso dute Gobernutik laguntza hauen bitartez baina esan beharra dago aldizkari horietako gehienek Gipuzkoako Diputaziotik aurtengo zenbat jasoko duten jakin arte ez dela iazkoarekin alderaketa orokorrik egiteko aukerarik egongo. Hala ere, bukatzeko kezka bat agertu nahi genuke. Hamasei aldizkari horien artean ez dugu ez Iparraldekorik ez Nafarrokorik aurkitzen ("Maiatz", "Tipi-Itapa", "Korrok" eta "Herria" dira ausentzia nagusienak), eta egia esan diru-laguntza horiek jasotzeko teoriarik ez omen da eragozpenik egoitza Iparraldean edota Nafarroan kokatua egotea ("Euskal Herria"z mintzo da konbokatoria). Areago, konbokatoriaren iragarkia haiei —besteoi ez bezala— ez zaiela bidali kontutan hartzen badugu, Ez litzateke batere txorakeria izango soberan geratutako diruaren parte bat Baskongade-tatik aparte dauden beste horiek ere laguntzera destinatuko balira.

Euskadiko grabazio-estudioei begiradaxo bat (III)

«Elkar», estudioa diskoetxean bertan edukitzearen alde

Duela lau hilabete bukatua egon behar zuen «Elkar»en estudio estreinatu berri hau, oraindik obrak bukatu gabe dagoen estudio berri hau.

Lasarteko «Casa del Pueblo»ren gainean dago, lokal berri eta txukun batetan kokatua. Eskuarlean zer bait berria daukatenen ilusioa nabaritu genuen bertako arduradunen mintzaldietan.

Kasu berezia da «Elkar»en estudio berri honen kasua, Euskadin dauden besteekin alderatuz gero behintzat. Izan ere, berak produzitutako diskoak berterik ez grabatzeko sortua da estudio hau, eta kanpoko lan komertzialik egiteko asmorik batere ez dute. «Gure asmoa zera zen —espikatu zigun «Elkar»en diskoen asuntua daraman J.M. Goikoetxea gazteak—: aurretik diskotan lan koskor bat eginda, geure grabazio-estudioak lan horixe aurrera eramateko guk nahi genuen bezala eta geure kasa planifikatzeko aukera emango zigula pentasatu genuen eta horrexegatik jo genuen aurrera».

Jakina denez, materialaren parte nagusia Iñaki Bedobidek Donostian zuen estudiotik erositako dela, gero Lasarten lokal berria erosi eta hartara egokitu delarik. Jean Phocas dabil tekniko bezala eta geu hantxe bisitan egon ginenean Oskorreren hurrengo diskoa ari ziren grabatzen. Nahiz eta muntaia guztia bukatzean egon, zera zatekeen aipagarriena: dauden sala desberdinetan akustika bereziak eta egokiak lortzeko egindako obrak. Alde horretatik,

tamaina guztitako salak material desberdinez daude estaliak (baldosa, moketa, zura) eta edozein salatako akustika behar den edota desioen arauera moldatzearren zenbait elementuekin kontaktzen da (kortina, panel mugikorrak, ispiluak, e.a.).

Estudio hauek muntatzen zenbat diru gastatu duten galderari ez zioten erantzun zehatzik eman nahi izan, Joxe Mari Goikoetxea ingurutik ihesegin nahiean ibili zelarik. «Dirua gastatu, oraindik ere gastatzen ari gara, eta zenbat gastatu dugun zifra konkreturik ezin dizut esan. Gastu nagusiak materiala, lokala, insonorizazioa eta egokitzea izan dira. Hemen milioi askotako inbertsioa dagoela ikusten da, baina nik pertsonalki zifra borobilik ezin dizut esan». Ondotik, estudio horretarako pentsatua daukaten planaz mintzatzen jarraitu zitzaigun Goikoetxea.

«Oraindik plan koskor bat egiten hasteko gaude. Estudioaren erabateko egokitzea bukatu gabe genuen baina jende bat zain genuenez grabatzen hastea erabaki genuen». Oraindik ere zenbat diskoak atera eta grabazio-estudioei zein martxa sartu-

Azkenean martxan jari dute «Elkar»ekoek haien estudioa.

ko dioten zehatz-mehatz ez dakite, baina orain arte baino dexte haundiagoa izango dela ziurtatu digute «Elkar»ekoek. «Orain arte, batez ere libururak ateratzera dedikatu gara baina hemendik aurrera diskotan ere ahal den gehiena egiteko asmoa daukagu». Azkenik, eta bukatzeko, grabatzeo zain dauden

zerrendaz zehazkiago interesatu gara, eta hauexek izan ziren ateratako izenak: Oskorri, Benito Lertxundi, Txomin Artola... eta gero inguruan fetxa konkreturik gabe Itoiz, Ruper Ordorika, eta beharbada Anton Valverde animatuko omen da zer bait egitera.

J.L.

«Elkar» estudioko ezaugarri teknikoak

150 metroko lokal batetan, grabaziorako hiru gela (bi txiki eta bat haundia), kontrola eta egoteko beste bat dauzka «Elkar»en estudioak. Gela txikietako bat bateriarentzat da. Magnetofoia 16 pistako 3M bat da. Mahaia 16 kanaleko AUTOMATED PROCESS da, laster 24 kanalekoa izango dena. Kontrolan entzuteko bafleak JBL markakoak, eta beste AURATONE bafle txiki bi. «Master»ak egiteko STUDER magnetofoia daukate. Mikroak, berriz, AKG, SENESEISER, NEUMANN, etab.

Efektuak: reberberazioa EMT; mugatzailea UREI, DELAY, EVENTIDE, ROLAND; bi ekualizadore ROLAND; phaser EVENTIDE; omnipresor EVENTIDE; eta filtroa UREI. Azkenik, AMCRON eta MC-INTOSH amplifikadoreak, zarata-gutxitzaila bat, eta estudioan erabiltzeko behar diren gainerako tresnak (kaskoak, zuzeneko kutxak, e.a.).

Gela guztietan, akustika aldatu liteke, kortina, ispiluak, panel mugikorrak, etab. direla medio.

Erabiltzeko moduan dauden instrumentuak: HAMMOND organua, LUDWIG bateria, kola erdiko piano bat, moog bat eta FARFISA organua bat.

Madrilgo Gobernuaren zinemarako politikak euskal zinema bultzatu?

Euskal marrazki bizidunak lagunduz 22 milioi Madriletik

Ez gaitu horretara ohiturik Madrilek, ez horixe. Bat batean oztupo haundiei aurre emanez jo eta ke ari direnek bidea hogeitabi milioiez erraztua aurkitzea ez da, ez, berehala sinestekoa. Eta hala ere egia izan. Madrilgo Zinemagintzarako Zuzendaritza Nagusiak subentzio eskari bati erantzunez «Jaizkibel» zinema produktora euskaldunari presupostuaren %40 eman dio, bide batez proiektora biabile bilakaturik eta marrazki bizidunegindako lehenengo euskal luzemetraiari azken bultzada emanez.

Jaizkibelen traiektoria

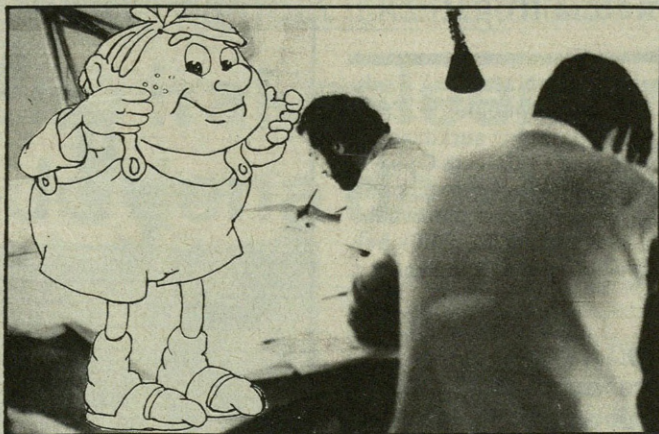
Jaizkibel taldekoen jarrerak ezagunak dira lehendik euskal kultur mugimenduaren barnean eta taldekoek sobera frogaturik dute printzipio jatorrei dieten fidelitasuna; horrela ezin pentsa laguntza, kasu honetan, kontzesio bidetik etor zitekeenik. Zailtasun guztien gainetik proiektorearen funtsa Euskal Herriko ipuin zaharretan oinarritutako marrazki biziduneko luzemetraia bat euskaraz egitea eta Euskal Herrian egitea firmoki mantentzen dute.

Nolatan orduan Madrilgo hogeitabi milioi ateratzen?

Egin daitezkeen kontsiderazio guztien aurretik prozedura bat dago, teknikoak, jakingarria bilakatu dena horrelako ondorioak lortu eta gero.

Aipatu Zinemagintzarako Zuzendaritza Nagusiak araudi nahiko zehatz bat du zinema laguntzeko. Araudi horren kriterioak jarraituz Jaizkibelkoek 60 milioi baino gutxiagoko presupuestoei ematen zaien laguntza eskatu dute. Hauek bai dira pelikula egin aurretik ematen diren laguntza baka-

Aurreko astean ARGIAko «Txutxumutxuka» sailean argitaratutako berriak bat baino gehiago harrituko zuen. Ez zen, ez, berri makala, zine mundu hori piska bat ezagutzen duenarentzat bederen.

«Kukubiltxo»ren kalitateak bere pisua izango zuen subentzioan.

rrak. Gainera aldeko arrazoi asko elkartzen ditu Kukubiltxo, Tartalo eta Galtzagorriren historiak agertuko dizkigun filmeak. Haurrentzat izateak erraztu egiten du subentzio lortzea. Bestetik neurri batean behintzat lan esperimental bezala ere har daiteke lan hau eta hau ere primatua dago laguntza horietan. Maila berdineko proiektu bati legokiokoen presupostua baino txikiago batekin saiaterak ere lagungarri gerta zitekeela pentsatu zuten Jaizkibelkoek Estatuko gobernuak proiektu merkeak bultzatuko dituela esaten ari den unean. Eta azkenik zuzendari berriak izatearena dago, eta hau ere primatua aurkitzen da.

Kalkulo abila Jaizkibelkoen %50 posible batetik %40 lor-

tu dutenean.

Aurretik egin zuten zatia kalitate haundikoa izateak ere lagunduko zuelakoan gaude.

Hizkuntza ere ez omen da arazoa, edozein hizkuntzatan aurkeztutakoa onartzen dute eta beraiek laguntzetarako hautatua izan eta gero kasteilanozko kopia beraiek ordaintzen omen dute.

Horrela euskaraz egindakoa, Madril, Euskal Herria bertatik iritxi zaion baino, laguntza gehiago iritxi zaio.

Arrazoi bila

Orain arte Gipuzkoako Foru Aldundiak proiektorearen %25 ematen zietela jakinik Euskal Jaurlaritzak luzemetraientzat jarria duen kopuru bera

proiektora iadanik errealtate bihurtu daitekeela dirudi, eta finantziabide hauek irekiaz geroztik baikor azaldu zaizkigu Juanba Berasategi, Koldo Izagirre, eta Koldo Goya. Baikorrenak udaberrirako pelikula egina ikusten du.

Gure harridura jakin erazi diegunean eta guri beraiena askoz txikiagoa ez dela iruditu zaigu arrazoi batzuk botatzen dituzte. Gaur egun Madrilgo Euskal Zinemaren boom-a dela eta dagoen interesa kontutan hartu beharra dago subentzio hau arrazoitzerakoan. Gaur egun Madrilgo, eta behar bada zinemagintza industriari elementu publizitario gisa interesgarri zaiolako soilik, euskal zinema eta euskaraz egindakoa ere erakargarria zaie esaten digu Koldok. Behar bada Gobernuari berrari ere momentuan interes politiko zuzenik, izan, ez badu ere luzerako ikuspegi batean oinarrituko ditu jokabide hauek. Hau, egun, diru pila bat dutela gai hauetarako ahaztu gabe, erantzen du bukatzeko.

Behar bada beste arlo batzutan Euskal Herriarenganako duen reinserzio politika baten jarraipena sumatu daiteke joera hauen atzetik. Gobernu Sozialistak Euskal Herriari eskeini nahi liokeen konpentsazioa izango litzateke, haien ustez. Bide batez Eusko Jaurlaritzarekin euskal arazoetan konpetentzia azalduz.

Hain zuzen Eusko Jaurlaritzak egun dituen araudi eta kriterio faltan aurkituko luke politika horrek laguntza haundiena.

Podereen arteko kontraesanak erabiltzea beti izan omen da txikien abildadea.

L.B.

Aralarren biltzarra egina dute bertako hainbat sailburu

eta arduradunek

UEUren garapenaren bila

UEUren 30 sailburu eta arduradun bildu ziren urriaren lehen asteburuan Aralarren Udako Unibertsitatearen lanak neguan ere jarraitzen dutela egiaztatuz eta ustailean Iruñean egiten diren ekitaldiek aurreko prestakuntza eta lan ugari daramatela frogatuz.

Bi egunez ihardun zuten azken Udako mintzaldien balantzea egin, orain zabaltzen den kurso berrirako plangintza prestatu eta UEUren etorkizunaz eztabaidan.

Euskal Herriko sare unibertsitarioa

Euskal lurraldea hiru unibertsital barrutiatan barreiaturik aurkitzen da gaur egun. Horrez gain, bi unibertsitate pribatu ere badira Bilbon, Donostián eta Iruñean ikastetxeak dituztenak.

Euskal Herriko Unibertsitatearen izena daraman erakunde ofiziala lurralde autonomikoko hiru probintziatar hedatzen da jakina denez eta administratioboki Espainiako gobernuaren pean kokatzen, ez bait da gobernu autonomora transferitua izan. Hurrengo abendurako estatuto berriak izango ditu UPV erakundeak eta «Ley de Reforma Universitaria», LRU delakoaren arauak beteaz ere, honetan nagusi den funtzionarizatik kanpoko irakaslegoa potentziatu nahi da estatuko erakundeekiko autonomia gorde ahal izateko.

40.000 ikasle ditu UPV erakundeak aurten. Beste 10.000 Deustuko jesuiten unibertsitate

pribatuak. Nafarroak ez du unibertsitate publikorik, Zaragozago barrutian aurkitzen delarik; badu pribatua Opus-ekoa. Iparraldeak ere ez du unibertsitate propiorik Baionako zenbait sektore aspalditik helburu horren atzetik badabil ere.

UEU, zazpi probintzietako unibertsitariak biltzen dituen erakunde bakarra

Egoera goian aipatutakoa delarik UEU da gaur egun, neurri apalean bada ere, Euskal Herriko lurralde guztiak bere baotan hartzen dituen erakunde unibertsitario bakarra.

«Euskal Unibertsitatea erakitzeko helburua mantentzen duen eta bokazio publikoa aldarrikatzen duen erakundea da UEU». Horrela definitu zuen sailburu batek Aralarreko bileran.

Inguruan gertatu diren aldaketen arabera, orain arteko manifestu eta agiriak gaurkotu beharrean aurkitzen da UEU. Hala ere badira hiru printzipio mantendu nahi direnak: unibertsitate euskalduna, herritarra eta nazionala bezala defi-

Hogeitamar UEUko lankide bildu ziren San Migelen erakundearen norabidez mintzatze.

nitzen dutenak alegia.

Luzaro eztabaidatu zen Aralarren herritartasun kontzeptua baita gaur egun UEUk duen zenbait ezaugarri aztertu ere: eskaintzen duen irakaskuntza gero eta espezialduagoa bada ere, akademizismotik ihes egiten du neurri batean, ez du sarrrerako baldintza akademikorik exijitzen, ez eta azterketa eta ebaluzio frogarik egiten, irakasle eta ikasle harremanak dinamikoak dira etabar. Zerbaitetan gauzatzen da beraz herritartasun hori.

85.eko uztailerako manifestu berria emango du argitaratu UEUk, helburu hauek gaurkutz.

UEUren ekitaldiak gehitu

Iruñean uztailero egiten diren hamabostaldiko ekitaldiak mantenduz ere, beste zenbait egiteko erabakiak hartu ziren Aralarreko bileran.

Datorren irailean, eta Baionan, astebeteko ikastaroa antolatzea onartu zen eta iparraldeko zenbait lankide lan hori prestatzen ari dira.

Komunitate autonomoan, eta neguan zehar ere, ikastaroak antolatuko dira eta beste hainbeste egiteko asmoa bada go Nafarroan ere.

Liburugintza arloan, orain

arte egindakoa kontutan hartzekoa bada ere, honetarako eskuratzen diren dirulaguntzek nekez betetzen dute inprimaketa kostea eta inola ere liburgileen lan ugaria. Egileen borondatearen fruitu dira batez ere UEUK orain arte kaleratu dituen ehunetik gorako liburuak. UZEI eta Elhuyar-ekiko koordinazioaren beharra azpimarratu zen bileran.

UEUren erakundetzea

Azken urte honetan UEUK ezagutu duen hazkunderaz batera honen erakundetzearen ardura agertu da eta luzaro eztabaidatu zen gai hau Aralarreko bileran.

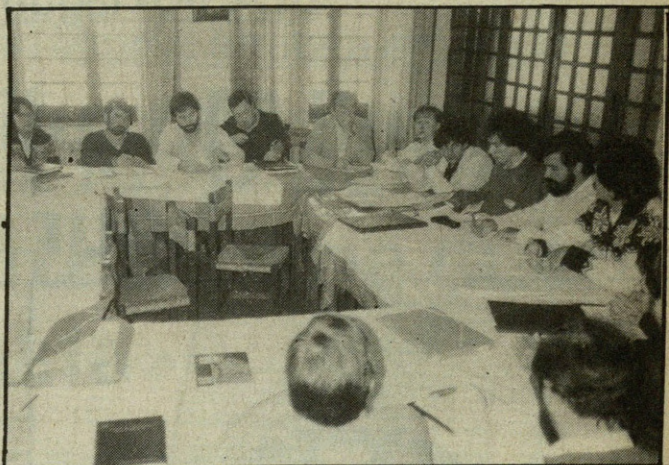
UEUK duen bokazio publikoa kontsideratuz beste unibertsitateekiko harremanetatik sortu beharko litzateke UEU

erakunde publiko onartua bilatzeko aukera. Horretaz saiatuko dira arduradunak beti ere Euskal Herriaren osotasuna eta orain arteko printzipio nagusiak gordeaz.

Mahai gainean eta hurrengo batean eztabaidatzeko gelditu zen UEU eta UPVren Donostiako Ikastaroen gaia. Dena den nahiko adierazgarri diren datu hutsak eskainiko ditugu guk hemen:

— UPVren aurtengo ikastaroetan 200 klase ordu eskaini izan dira, 25 milioiko prespostua erabiliz. Beraz, eta batzaz beste 125.000 pezetako kostua izan du bertako klase ordu bakoitzak. Klase gehienak %75 gatzelaniaz eskaini zirelarik.

UEUK aldez aurtengo Iruñeako ekitaldietan 787 klase ordu eskaini zituen 14 milioiko prespostuaz; klase ordu ba-

Lan-giro ederrean igaro zituzten bilerak UEUkoek Aralarren.

koitzak batzaz beste 17.500 pezetako kostua izan zuen bertan. Klase guztiak euskaraz eskaini ziren.

Bistan da beraz UEUK euskal gizarteari eskaintzen dion zer-

bitzu publikoa zenbait erakunde publikok baino baldintza hobetoagoak emanez. Bidezkoa da beraz UEUri onarpen publikoa ematea.

UEUko prentsa bulegoa

Sortutako hainbat iskanbila dela eta

HABEko irakasleen grebaz, edo dena delakoaz

Duela hiru aste argitaratu zuen gure lankidea den Sabineek HABEko irakasleen grebari buruzko txutxumutxu bat, 38. orrialdeko bere ohizko sailean. Geroztik jaso ditugun hainbat esames eta protestak eraman gaituzte gai horretan sakontzera.

«Guk ez dugu grebarik egin», izan zen HABEko langile-batzordeko buruak eta beste zenbait irakaslek esan ziguten lehen gauza, «guk erreibindikazio batzulariaren administrazioa paralizatu egin dugu. Alde horretatik, izena ematen zuten ikasle berrien fitxak erretentitu egin genituen eta fitxarik gabe ezin ziren ikastaroak martxan ipini. Baina guk egunero zortzi orduaz hantxe egon gara, lantokian».

Alperrik deritzogu borroka semantikotan murgiltzeari ea protesta sindikal horri greba izena eman dakioken eraba-

kitzeko. Hori bai, delako borroka sindikal horren karakterizkutuaz galdegin diogu geure lagun sindikalistari, horren zergatiaz alegia. «Begira, guk hartutako neurriagatik errepresaliak espero genituen eta horrexegatik erabaki genuen errepresalia horiek etorri arte ez genuela geure jarrera hori publikoki jakinaraziko». Halere, borroka sindikal batetari isilpeko jokabide hori arraro samarra aurkitzen genuela esan genionean apur bat gehiago argitu zигun asuntia, «gertatzen da presiozko neurri horiek ere ez zirela legalak, azken finean langile-bat-

zordea ere ez delako legala». Hori guztia argitzearen esan dezagun HABEko irakasleek beren langile-egoeragatik ez dutela ordezkaririk sindikalik edukitzeko deretxorik. Halere, hauteskundeak egin egin zituzten eta gehiengo ELAren alde azaldu zen. Horrexegatik, hain zuzen, legala ez zen komite batekin negoziatzera makurtu zen Jaurilaritza (hots, ELAkoa izaiteagatik antza).

Baina zeintzu ziren HABEko irakasleek planteiatutako erreibindikazioak? Haien hitzetan «irakaskuntzaren mundukoitzat jotzea gure lanpostua eta beste irakaskuntz postutan dauden egoera laboral berean ezartzea gurea». Baina noski, ez zuten horretarako eredutzat hartuko AEKko irakaslearen egoera, Hezkuntza Sailaren azpian dauden irakasleena baino, eskoletakoak nahiz IRALE planarena. Eta horra hor desberdintasuna, HABEkoek zortzi ordu lanegiten dituzten bitar-

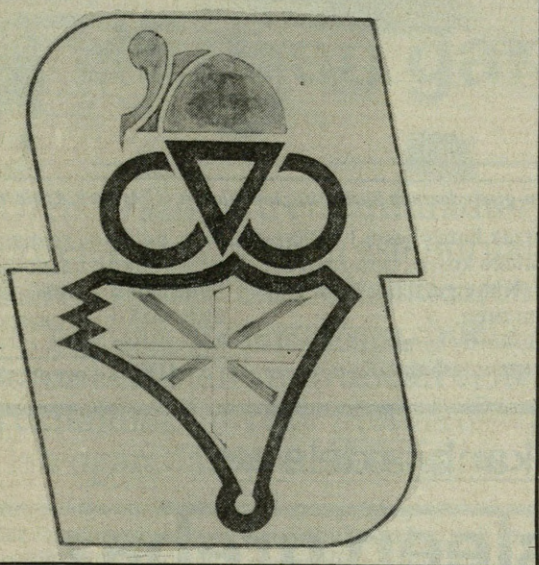
tean (haietarik 4-5 orduz klase-tan), beste irakasleek sei baino ez bait dituzte sartu behar. Eta hori zen haien erreibindikazioa: sei ordu baino sartu behar ez izatea. Kultura Sailaren azpian egoteagatik sufritzen omen duten plus hori berdintzea. Soldatetan ez omen dago tratatu desberdintasun handirik (85.000 pezeta inguruko 14 ordainketa urtean).

Azkenean, ikastaroen hasiera hilabetez atzeratu da. Irailaren bigarren astean hasi behar zuena oraindik ere geldirik dago. «Joan den astean etorri zitzaizkigun azken proposamenarekin, 7 ordu lanegitea, eta hori ez bagenuen onartzen kalera gindozela guztiok. Onartu egin genuen besterik gabe». Eta hori izan historia guztia. Egiten ari zen bitartean, kaleko jendeak egon zenik ere jakin ezin izan zuen greba edo protesta sindikal baten historia. Orain jadanik paseak dira ur horiak.

J.L.

SEASKA laguntzeko asmatua

«Itzuli Mitzuli»: gaur eguneko haur euskaldunentzat joko berri bat

Euskal Herri guztiak igarotzen dituen karrera ziklista bat asmatu dute SEASKAkoek, gaur eguneko haurrak dibertitzen diren bitartean gure geografia ikas dezaten. Oso poliki aurkeztutako jokoa da. Eta aurki zabalduko dute Euskal Herri guztira. Ikastoletako guraso eta haurrek lortzeko aukera izan dezaten.

Ez da irudimen gutxi behar izan alajaina ikastolak aurrera ateratzeko! Eta SEASKAk, Iparraldeko Ikastolen Federazioak, egiten dituenak ez dira, ez horixe, makalenak. Ezagunak ditugu batzuk: Realak eta Girondinen arteko futbol partidua, urtero egiten dituzten egutegiak eta abar. Aurten ere betiko egoera larriak oraindik ere utzi ez dituela-eta hildo beretik jo beharrean aurkitu dira. Irudimena estutu eta herri-laguntza ikastolen beharretara bideratzeko erak asmatzen hasi jo eta ke. Horrela sortu da «Itzuli mitzuli» aurrentzako jokoa.

Hain zuzen Ikastolen aldeko laguntza hauek askotan hartzen duten tankerakin konforme ez egotea izan omen zen iniziatiba berri honen jatorria. Maialen Nobliak eman digu asmo hauen berri, bera izan bait da sortzaileetako bat. «Hainbeste aldiz egiten diren herri tabernekin nazkatutik ginen laguna eta biok. Badakizu, Iparraldean trinketetan egiten diren dantzaldiak izaten dira ikastolen alde dirua biltzeko aitzakia askotan. Dantzaldi horietan ardoa edatea bihurtzen da helburua eta horrekin ez ginen akor. Gainera horrelakoetan egoten den soinuak

ez du hitzegiten uzten ere, eta horrela jende arteko harremanak ez dute fitsik ere balio —esaten digu Maialenek—. Lagunak eta biok pentsatu genuen SEASKAk dirua lortzeko sixtima berriak asmatu behar genituela eta ikastoletan lana aurrekin egiten denez gero, hortik jo zuen gure ahaleginak. Joko bat asmatzea bururatu zitzaigun. Eta joko hau didaktikoa izanez gero eta gainera Euskal Herriarekin lotutako gai batekin gure asmoa borobilduko zela iruditu zitzaigun».

Maialeni begiak piztu egiten zaizkio jokoa hitzegiterakoan. Bere gorputz txiki osoarekin nahi gaitu konbentzitu; bere hitzak nahiko adierazgarriak ez direla irudituko balitzaio bezala. Maialen eta bere lagun Francoise hor aritu ziren egunak joan egunak etorri saio pila bat egin eta bakoitzaren gauza positiboak eta negatiboak aztertzen. Behin ideia tajutu zutenean mila proba beraien artean egin, atera zitezkeen arazo guztiak aztertu eta behar ziren aldaketa eta arauak asmatu ondoren pila bat aldiz haurrekin probak egiten, haurrentzat oso erakargarria zela ikusi arte.

Jokoak, Euskal Herriko geografian hartu zuen oinarria. Horrela jostatuz, jostatzearekin, haurrek gehienetan hain gutxi ezagutzen duten geografia ikasi dezakete. Bide horretatik zazpi probintzia garelak, denak bat garelak nahiz herrialde desberdinak izan, eta zenbait ideia funtsezko bereganatu ditzaizkete jolasean. Hainbeste telebisio eta beste bide «ofiziale» sartu nahi dituzten ideien aurka defendatzeko era polit bat.

Hainbeste lan SEASKAren eskutan uztea txalagarria dela

aipatzen diegunean ikastola inguruan mogitzen den jende guztia saiatu behar dela esaten digute. Bainan ez diola jokuari bere interesgarritasuna horrek ematen azpimarratu nahi du Maialenek: «Jokua berez da interesgarri, alde batetik beharrezko den euskal hezkuntza mota batekin akort dagoelako eta hau baino garrantzitsuago dena haurrentzat entretenigarri suertatzen delako».

Jokoa ziklisten lehiaketa bat da. Euskal Herri osoa zeharkatzen duen «Tour» bat. Etapa bakoitza Euskal Herria osatzen duten eskualdeak osatzen dute. Peoiak, ziklistak, metalezko fitxa txiki batzuk dira. Eta jokalarien artean banatutako karta batzuen bidez egiten da jokua. Dena da posible, hamabi karta mota desberdinak neurtuko dute korrikalarien suertea. Derrepente eskapatu egingo da bat, bestea erori, aurrera egin beharrean atzera egingo duenik ere izango da. Euskal Herriko malda gogorrenak karta onekin aisa igaroko dituzu. Karta txarrekin berriz maldan behera ere ezingo duzu korri.

Bi kiloko kaxa batetan aurkituko duzu dena. Mapak, kartak, ibilbideak, fitxak eta abar. «Haurrentzat bai baina baita helduentzat ere bada joku hau, —dio Maialenek— zortzi urtetatik hasi eta larogeitahemezortzi urterainokoak jokatuz dezakete eta ziur da oso interesgarri aurkituko dutela». Eta azkeneko hau oso publizitarioa atera zaiola konturatzen da. Moztuta geldituko da une txiki batez baina bere buruan sinisten duenaren konfidantzaz «baina egia da e!» errepikatzen digu.

Lehenengo jokoa berak irabazi digu. Hurrengoan ez da hori gertatuko. Zein da eskutik?

L.B.

«Zazpigarren Alaba» ipuin liburua argitara eman du

Beltza: «Nekez idatz daiteke euskaraz gorputz trinkoa duen nobela»

ARGIA.— Hau duzu zure lehen liburua euskaraz eta literatura arloan atera duzuna...

BELTZA.— Beste bat atera nuen mendiei buruz...

A.— Bai, baina bereziki literaturaz ari naiz.

B.— Menditako liburua ez dakit ongi literatura zen ala ez... Baina, literatura hutsa esan nahi baduzu, bai, lehena da.

A.— Mendiei buruzko liburu hori literatura da zuretzat?

B.— Literaturak oso kutsatua dago.

A.— Orain atera duzun «Zazpigarren Alaba» honetan bada-
go mendiekiko kutsadura bat, ezta?

B.— Noski, dena elkartzen da norberaren nortasunean eta bizimoldean. Niretzat garrantzi handia du, menditan ibiltzen naiz usu, eta txiki-txikitatik ere oso garrantzitsua izan da niretzat, ez bakarrik itxura aldetik, baita esanahi aldetik ere, mendiak eta naturak duen esanahi orokorragatik...

A.— Hori mendiari dagokionez, literaturari dagokionez zer?

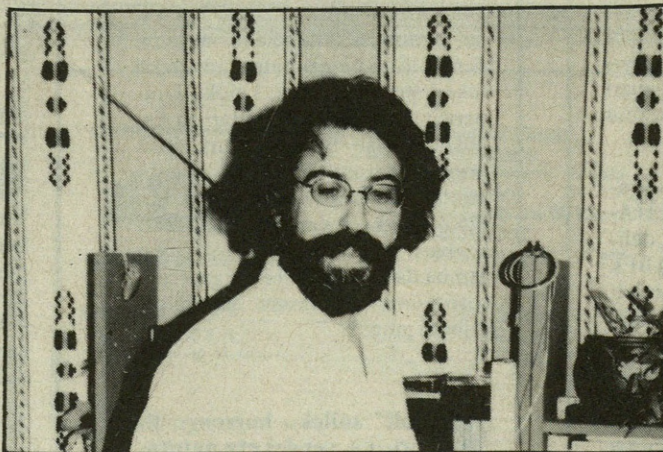
B.— Betidanik ere irakurle porrokatua izan naiz. Nobelak gustatzen zaizkit gehien, horrelako nobela haundiak, frantzez esaten den «roman» famatu hori?, ba horrelakoxeak. Ezingo nuke horietako bat azpimar-
ratu, asko dira eta.

A.— «Ipuin eta historio ar-
barrak» bigarren izenburutzat daraman liburu honen sorrera zerk bultzatu du?

B.— Nik badut nire herriare-
kiko erakarpen sentimendu be-
rezia, eta horrelako zerbait idazteko gogo a nuen. Beste alde batetik, pentsatzen nuen atse-
gingarriak eta sentimentalak izan behar zirela, beharbada
adoleszente nintzelarik nobela

ARGIAko ohizko kolaboratzaile
dugu «Beltza» izenez ezagunagoa
den Emilio Lopez Adan. Politika
munduan ezaguna, sorpresatxo
eman zigun mendi-liburua
argitaratu zuenean.

Arabar honek oraingoan beste
sorpresa bat, Txertoa argitaldaria-
ren bidez kaleratu duen «Zazpigarren
Alaba» ipuin liburua, Arabako
hamar ipuin eta istorio dakartzana.

sentimentalak asko gustatzen
zitzaizkidalako, eta geroztik
horrela gelditu naizelako. Eta
seguraski, ez dakit ziur analiza-
tu beharko nukeelako, Bitoriari
buruz, Arabari buruz idaztera-
koan batez ere nire haurtzaro
guztia bizi-ikusi dudalako, eta
adoleszentziako sentimentalismo
hori ageri da garai haietako
bizimoduak kutsaturik, segu-
raski, e?

A.— Zure oroitzak ekarri di-
tuzu ipuin hauetara?

B.— Bai eta ez. Han agertzen
diren leku guztiak nik ezagutu
ditut, eta han agertzen diren
pertsonei asko ere ezagutu ditut
nahiz haragiz nahiz liburu-
en bidez. Orduan, nik ezagututako
gauzak dira nolabait, baina ge-
ro moldakuntzak ez dira batere
niri gertatutako istorioak.

A.— Istorio horietan garai ez-
berdinak ikuitzen dira, aukera-
keta bereziren bat egin duzu?

B.— Ez, hau da, irakurketa

baten ondorioz nik sentitutako
zirrara batek eraginda sortu di-
ra...

A.— Asmo edo desio bereziren
bat baduzu liburu honekin?

B.— Bai, nik espero dut Ara-
bako euskaldunek irakurriko
dutela, konturatu bait naiz li-
burua irakurtzean arlo geogra-
fikoak pisu garrantzitsua duela,
eta ingurunea ezagutzen dute-
nek hobeki dastatuko dutela li-
burua.

A.— Araban bertan euskara-
ren egoera ez da oso ona...

B.— Ez, ez da oso ona. Eta nik
espero dut arabarrentzat beste
motibazio bat izango dela libu-
ru hau. Araban behintzat eus-
karak etorkizunik izango badu,
izango da ez dakitenek ikasiko
dutelako.

A.— Argitara eman duzun li-
buru hau zer da jarraituko duzun
bide baten lehen urratsa? As-
morik ba al duzu?

B.— Ez dakit. Dударik gabe,
ene ustez, euskarak gaur egun
duen mailan oso nekez idatz
daiteke gorputz trinkoa duen
nobela bat; eta beharbada hon-
elako ipuinak idaztea ariketa
ona da. Nik ez ditut ariketa gisa
egin, baina idazterakoan kon-
turatu naiz zein zaila den ho-
rrelako nobela bat idaztea.

A.— Bestela, hori izango lit-
zateke zure asmoa?

B.— Ona banintz eta hiz-
kuntza menderatuko banu...

A.— Aurretik «Euskadi 1984»
liburua argitaratu zenuen, eus-
karaz eta erdaraz...

B.— Diglosikoa, erabat di-
glosikoa...

A.— Bide hori jadanik utzi
duzu?

B.— Orain dela hiru lau urte
erabaki nuen gehiago erdaraz
ez idazte, ez eta publikoki hit-
zegitea.

M.A.

aldizkariak

● **Formatoa aldatuko du "Maiatz"ek hurrengo zenbakian.**-- Iadanik martxan jarria dute "Maiatz" batasunekok haien aldizkariko hurrengo zenbakia, sorpresa haundi batekin gainera: formato aldaketa. Tamaina txikiago batetara pasatzeko asmoa omen dute maiatzalariek, poltsikoan errazago erabiltzeko modukoa. Horrezaz gain, beste askoren artean Etxamendiren ipuin bat omen dator zenbaki horretantxe, dudarik gabe plazer haundiz dastatu ahal izango duguna.

zinema

● **Euskal zinemaren historia Peio Aldazabal prestatzen ari.**-- Aspaldi luze batetatik hona euskal dokumentalak, laburmetraiak eta gisa guztietako filmeak biltzen diharduen Peio Aldazabal, euskal zinemaren historia gisako zerbaite sintetizatu nahian omen dabil azken bizpahiru urteetan edo. Peio Aldazabal esan beharra dago Euskal Filmetegiko arduraduna dela, eta euskal zinemaren alde egin duen lana eskertu ezinezkoa izateaz gain, jo daiteke bera dela euskal dokumental eta filme gAdu eta bitxietaz Euskal herrian gehien dakien pertsona. Guztiz aberasgarria izan daiteke beraz Peioren jakintza guzti gau liburu batetan sustematizatu ikustea.

● **Euskadin dagoen bi pulgadako bideo bakarra, HABEEn.**-- Benetan sineskaitza; delirantea esango genuke guk. HABEk 30 milioi pezeta gastatu ditu bi pulgadako bideo-ekipo bat erosteko. Euskadin dagoen bakarra esateak agian gutxi adieraziko luke, baina agian adierazgarriagoa litzateke Estatu espainol osoan horrelako bakarra dagoela esatea eta TVEn dagoen bi pulgadako beste bideo bakar hori apenas erabilia dela batiere funtzionaltasunik ez daukalako praktikan. Dudarik ez dago oso prezio ona dela 30 milioitan hain tresna sofistikatu erostea, mundu mailan teknologiak lortutako puntaren puntan dagoen tresna. Baina zertarako? Azken finean horrekin errodatutako bideo-zintak pulgada batekoetara edo hiru larudenekoetara pasa beharko badituzte, eta kalitatean halako tarte nabarmenagirik ez bada lortuko. Benetako astakeria bat, zinez.

euskal kulturaz

Sabin

TXU
TXU
MU
TXU
KA

liburuak

● **Modu berezi batez aurketuko da Kintanaren "Sukaldaritza Hiztegia".**-- Guztiz martxa bizian ageri zaigu Xabier Kintana bere "Sukaldaritza Hiztegia" argitaratzeko bidean ipiniz. Dagoeneko inprimategian legoke, eta datorren hilabetean aurkezpene-ekintza berezi batez jaurtikiko luke kalera. Izan ere, Leioka Unibertsitatean dagoen Ostalaritza Eskolan egingo litzateke aurkezpen hori, euskararen inguruko pertsonalitate eta erakunde gehienak bilduko lituzkeen luntx, aperitif edo bazkari moduko bat muntatzeko asmoa dauka Xabierrek. Egia esan, sorpresatik sorpresara garabiltza Kintan jaunak.

● **"Adi" saileko hurrengo liburuzka, sendaketa naturalari buruz.**-- Gai monografikoen zabalkundera eta AEK eta "Elkar"en ardurpean argitaratzen den "Adi" sailak dagoeneko zortzi liburuzka argitaratuak ditu eta hurrengoetarako makina bat proiektu badituzte honez gero. Bederatzigarren liburua, hain zuzen ere, sendakuntza eta medikuntza naturalari buruz izango da Nafarroako Erriberan Eneko Landabururekin batera zentru berean dabilen beste mediku higienista batek idatzia. Osasuna behintzat emango digulakoan itxarongo dugu.

antzerkia

● **Azpeitiako Antzerki Topaketara aurkeztu diren taldeak.**-- Aurtun bigarren ospatzen dira Azpeitiako udalak antolatutako Antzerki Topaketak. Aurtengoaren bereizgarritasuna lehiaketa honetara aurkezteke taldeen kopurua da. Bestalde bi maila egin dira helduen eta haurrentzako antzerkiaren artean. Zazpi taldek egin zuen eskabidea helduen mailan, horietako bat epez kanpo iritsi zelarik, "Maite Agirrerren Konpainia". Aurkeztu eta onartuak izan diren beste taldeak hauek dira: "Lizardi" eta "Branka" zarautzararak. Hazparneko "Bordaxuri", Donostiako "Bederen bat", Azpeitia bertako "Antxieta" eta Baionako "Xirristi Mirristi". Haurrentzako antzerkiaren arloan aukeraketa zailagoa izan dute antolatzaileek; sei izan dira aurkeztu direnak, eta hirurentzat besterik ez zegoen lekua. Kanpoan geratu dira arrazoin ezberdinegatik "Txotxongilo" eta "Kriselu" donostiarrak eta "Kimalaxo" hazpandarra. Aukeratuak berriz, Donostiako "Orain", Elgoibarko "Taupada" eta Hernaniko "Ttamtaka". Auzentziak nabariak dira, eta ausentzia horiek ere arrazoiak izango dituzte, aurrera begira agian egongo da topaketa hauen berri gehiagorik, denbora behintzat ez da falta.

euskalgintza

● **Donostiako HABEk 0. eta 4. mailako euskalduntzea besterik ez du eskaintzen.**-- Bagenekien HABE erakundeak bere euskaltegien bitartez zegoen eskaeraren parte txiki bat betetzera ere ez zela iristen, beren "numerus clausus" delakoaren bitartez. Baina, nahiz eta "numerus" horren barnean sartu, agian ikasi ezinean gelditu daiteke pertsona bat, baldin eta bere nahia dauden mailetara egokitzen ez bada. Modu horretan, Donostian eta Donostiakoarena beste zentru pilotoen erakusgarria da ikastaro berrirako bakarrik 0. eta 4. mailan apuntatutako jendea hartu dute, beste mailetatara apuntatu direnak atzera bota dituztelarik. Txarkeria areagotu egin da oraingoan, kontutan hartzen badugu HABEko irakasleen greba dela eta, hilabetez baino gehiago egon dela jendea erantzunaren zain, eta orain izugarri zaila egiten zaiela beste tokiren batetan lekuri aurkitu ahal izatea.

**HARPI-
DEDUN IZAN
ZAITEZ!**

aizu!

Ale baten prezioa: 150 pzta

Urte osoko harpidetza:

-Hego Euskal Herria: 1.500 pzta
(Euskadi sur)

-Ipar Euskal Herria: 100 libera
(Euskadi norte)

-Atzerria (extranjero): 2.000 pzta

Ale atzeratuak: -4, 5/6, 7 200 pzta.
-8, 9, 10, 11 300 pzta
-12, 13, 14/15 350 pzta

Izen Abizenak

Helbidea Tinoa

Herria Probintzia

Bankua/Aurrezki Kubxa

Sukurtsala

Kontu zenbakia

Izenpea (Firma)

AIZU! Astarloa kalea 2, 3° esk.

Bilbo. BIZKAIA

Telefona 424 14 80

Anbulatorioan

Anbulatoriotako giroa piska bat ezagutu dugunok, berehalaxe konturatu izan gara, badagoela jendea asperturik dagoelako joaten dena hara. Mediku bakoitzak izaten du bere bezeria «partikularra», egunero huts egin gabe azaltzen zaiona.

Tolosakoan ere, makina bat jende badago horrelakoa.

Aurreko batetan, egunero biltzen zirenak hizketan ari zirelarik, bat falta zela ohartu ziren:

— Aizue! Eta ba al dakizue zergatik ez den gaur etorri Joxe?

— Joño! Gaiso dagoelako, noski.

San Migel

Zeruko atera deitu dute eta San Pedrok galdetzen du:

— Nor da?

— San Migel!

— Orduan, utzi bi kaxa!

Apaiz gorra

Astero bezala, Miren aitortzera dihoa. Konfesionarioan sartzen denean, beti bezala zera esaten du:

— Abe Maria Purisima!

Baina apaiza ez zen betikoa, eta bestalde gor samarra zirudien:

— Nola?

— A-be Ma-ri-a Pu-ri-si-ma!

— Nola?

— A-BE MA-RI-A PU-RI-SI-MA!

— Eta zer gehiago esan nahi duzu?

— Beno, lehenengoz, entzuten nauen eliza guztia agurtu nahi nuke!

Gosez

Duela pare bat hilabete azaldu omen zitzaien Donostiako Joxe Mari tabernan etxetik kanpora bazkaltzera

lehen aldiz ateratzen zen tipo bat.

Deitu dio kamareroari eta:

— Hi, atera ezak zerbait gosea arintzeko!

Eta kamareroak pintxo plater batzu ateratzen dizkio. Lau pintxo bero plater batetan, lau zizka-mizka bestean, e.a.

Geure laguna gosetia nonbait eta kamareroari deika hasten da:

— Hi!

— Aizu!

— Jeup!

Baina kamareroa alde batetik bestera, mahai batetik bestera korrika. Halako batetan heltzen du alkandoratik eta esaten dio:

— Nekabensos! Edo bazkaria ekartzen diak edo muestrak jan egingo dizkiat!

Euli jalea

Autobusean bi gizon elkarren ondoan eserita. Bapatean euli bat sartzen da autobusean:

— ZZZZZZZZZZZZ

Eskubian eserita zegoen gizonak eskua zitzu bizian altxatzen du, eulia harrapatu eta jan. Ezkerrean eserita zegoena zeharo harrituta.

Handik pare bat minututara beste euli bat:

— ZZZZZZZZZZZZ

Berrito harrapatu eta jan egiten du.

Handik bi minututara eulitzar bat sartzen da:

— ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

Orduan bestea altxa baino lehen ezkerrean eserita zegoenak eskua luzatu, eulitzarra harrapatu eta eskubian eserita zegoenari esaten dio:

— Saldu egiten dizut!

Gasolindegian

Asko gogoratuko zarete oraindik metxeroetarako gasolina gordetzen zuten botila haietaz.

Bada, duela hamar bat urte, erdi mozkortuta zihoan bat, sartzen da gasolindegia iren ondoan zegoen tabernara eta:

— Txuri bat mesedez!

Kamareroa nahasten da eta ardoa eman beharrean, metxerotarako gasolina ematen dio. Besteak hartu eta tragoska batetan edaten du.

— Nahi al duzu beste bat?

— Ez, eskerrik asko! Aldameneko herrira noa!

MITERAN ERREGE!

Itxaro BORDA

Uda honetan sortu zauriak
hitz batez ditu errausten,
Miteran jauna errege handi
Parisetik zaigu jausten:
Bazter guziak arros lehorrez
dolutan dirade jauzten,
Kasu oraindik dituen xede
ederrak ez diren hausten!

Gure orduko oihu-nekeak
zituelakoz laudatu
Badu lau urte lendakaritzat
genuela guk hautatu,
Ez gara nehoiz egun bezainbat
gezurtiekin ausatu:
Herrian bere hitz legunekin
hira asko du kausatu...

Miteran jauna gaurko urtea
izan dukezu bakarra,
Langabezia poliki haziz
ordena tresna zaharra,
Kaletan jarriz ehun milaka
polizi urdin zakarra
Kartzelak eta komizariak
betez sor zedin aharra...

Zure golkoko arros zimelak
emeki dira usaindu,
Europa hontan bakea eta
indarra behar da zaindu,
Frantziak ere auzoen gero
demokrata bere gain du:
Eztradituak hartu ondoren
Espainia egin saindu!

Hala ere zuk Euskal Herrian
ukanen duzu ohore,
Inxospek eta Destradek berak
emanen dizute lore:
Zozo erdiak garela dion
bringilak badu podore,
Ahalgearen banderak dauka
frantsesak duen kolore!

Miteran jauna negar egizu
urak ito duen hartaz,
Miteran jauna hitza emazu
gure kulturaren kartaz,
laborarien minak kentzeko
dirua eskain zapartaz:
Errantzun ona bilduko duzu
bihar koleraren zartaz!

Egun batean Miteran jauna
ez dugu deus eskatuko,
Ez gara zutaz edo besteta V
gehiegi keskatuko,
Egun batean boterearen
kargak zaitu feskatuko
Eta orduan hutsaren otsa
dukezu galdezkatuko...

Anarte hortan balia zazu
bidaia iduri bele,
Bazter orotan solas handitan
hedatuz lau mila ele;
Ongi etorri Miteran jauna
zoaz bidetan pelege,
Histori hontan ez dira beti
uste dugunak tetele!

ESTATUTUA EZ DA HAIN ONA

B.BAKAIKOA

HIL honen amaieran bost urte beteko dira Eusko Komunitate Autonomoko estatutua, referendum-aren bidez, onetsia izan zela. Doi-doi onetsia, baina nahiko boto izan zituen aurrera ateratzeko.

Garai hartan zenbait jende estatutu horren aurka atera ginen eta zenbait tinta ere xahutua izan zen «Egin» eta ARGIAN. Gure ustetan hutsune asko zituen eta horregatik ez genuen onartzen. Orain, berriz, orduan ikusten ziren hutsuneak behin eta gehiagotan biderkatu dira eta azaltzen eri dira. Autonomi Estatutua baino deszentralizazio administratiborako zela esan genuen eta ildo horretatik doa, zalantzarik gabe.

Bestalde, estatutu honek hiru probintzietako Kontzertu Ekonomikoak indarrean jartzeko posibilitateak irikitzen zituen eta 1981eko Maiatzean onartuak izan ziren, antzinako diru publikoen zirkuitoak zenbait aldaketa izanez. Egia momentuan diru-kopuru handiagoa geratu zela, baina bere tranpa ere bazuten eta horiek orain ari dira agertzen; bestela begira PNVren barruan ematen ari den burruka, azken finen Kontzertu horiek zer esan badute.

KONTZERTU Ekonomikoen hutsune handiena beren probintzialkerian datza. Nahiz Eusko Komunitate Autonomo eta Gobernu zentralaren arteko akordio gisa azaldu, egia probintzia bakoitzeko Diputazio eta Administrazio zentralaren arteko itunak dira, Eusko Jaurlaritzak ezer gutxi edo batere ez dezakeelarik esan eta horrik sortu dira arazoak.

Diputazioak dira diru publikoaren kontrol nagusia dutenak Eusko Komunitate honetan, hauek bait dira zergen transferentziak jaso zituztenak eta ez Jaurlaritza. Jaurlaritzak, Eusko Parlamentuak onartuz gero, zerga berriak sort ditzake, baina gaurregungo egoera honetan nor auzartzen da zerga berriak ezartzen? Beraz, Eusko Jaurlaritzak ba du ahalmena zergak sortzeko, baina hori egitea guztiz ez-herrikoia izango litzateke eta zaila ikusten da politika horri helduko dionik diru aldetik autonomia handiagoa izateko.

BERAZ, hemen dago foralistek betidanik nahi izan dutena praktikan ezarria; espainiar eskuin karlistek eta PNVn azken aldian sartu diren zenbait probintzialistek defendatzen dute martxan

jarri den sistema hau. Hau da, Diputazioak indartu eta Eusko Komunitate Autonomoaren instituzionalizazioa gelditu. Estatutuaren tranpak eta ahuleziak!

Kontzertu Ekonomikoen bidez dirutza bat Komunitate Autonomoan geratzeko posibilitatea ba zegoen, baina kakoa Kupoan dago eta ikusten da kontzertuak edukinik gabe gera daitezkeela eta bide horretatik doazela, urtero gehitu egiten bait du Madrilgo gobernuak eta hemen diru gutxiago geratzen da.

Diputazioak, hirurak PNVren eskupean, Lurralde Historikoen Legea baldintzatzen dute eta era berean Jaurlaritza beren menpe dago. Beraz, formalki Jaurlaritza izanez boterea duena, hemen ere botere faktikoak atzean daude, kasu honetan Diputazioak izanez paper hau betetzen dutena.

Pentsa dezagun, eta ez litzateke batere arraroa izango, hurrengo hauteskunde batetan Jaurlaritzan PSOE egotea, Arabako Diputazioan APkoak, Bizkaikoan PNVkoak, foralisten harikoak eta Gipuzkoan Garaikoetxearen harikoak. Ah zernolako iskanbilak orduntxe! Eta hipotesi hau betetzea ez da batere zaila, bihar bertan gerta daitekeena baizik.

Hipotesi hau beteko balitz, non geratuko litzateke gure estatutu hori? Orduan, gaurregun bezala, herri zahar hau, ezin goberna litekeen zenbait izaten jarraituko litzateke. Beraz, estatutu hau soluzio bidea zela defendatzen zutenei eta oraindik horretan daudenei benetan, pentsatzen hasteko eskatuko nieke, hainbestetan huts egiten duen testu bat ezin bait daiteke onar.

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

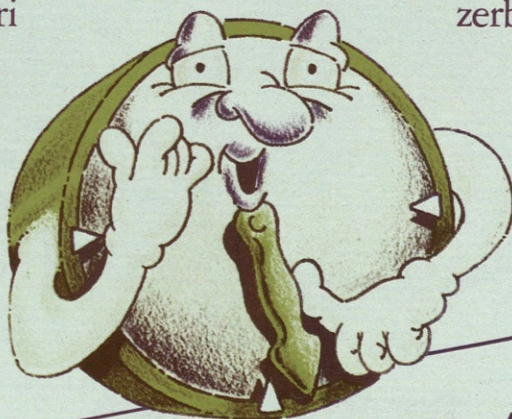
271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliatz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA